

ŽELEZAR

JESENICE, 18. JULIJA 1985

ŠTEVILKA 28 • XXXIV

TUDI SEDANJA GENERACIJA JE PRIPRAVLJENA NA BITKO ZA NADALJNI RAZVOJ

Z otvoritvijo razstave »Stavka kovinarjev pred 50 leti« v Kosovi graščini na Jesenicah in s slavnostno razširjeno sejo delavskega sveta Železarne in krajevnih organizacij krajevne skupnosti Sava, ki v spomin na stavko praznuje svoj praznik, v gledališki dvorani na Jesenicah, 12. julija, ki jo je popestril bogat recital »od Gubca do Tita«, smo železarji pričeli s prireditvami, posvečenimi 50-letnici stavke jeseniških kovinarjev, 40-letnici osvoboditve in enotnih sindikatov in 35-letnici delavskega samoupravljanja.

Slavnostno sejo je pričel predsednik konference osnovnih organizacij zveze sindikatov Železarne Zvone Miklič in pozdravil vse navzoče železarje in goste, med njimi tudi prvega moža v stavki pred petdesetimi leti, revolucionarja, komunisto in prvoborca, pred petdesetimi leti glavnega zaupnika obratov na Savi in starešina vseh 34. delavskih zaupnikov v takratni Kranjski industrijski družbi, poleg Ignaca Kralja glavnega organizatorja in vodja stavke VENCLJA PERKA. Po tem, ko je poudaril pomen letošnjih jubilejev v razvoju naše socialistične samouprave družbe, je predal besedo slavnostnemu govorniku, predsedniku delavskega sveta železarne Edu Kavčiču.

Govornik je v svojem govoru preletel 600-letno zgodovino železarstva na našem območju od takrat, ko so

ob izlivu potoka Ukova v Savo začeli s kovanjem železa do povojnega razvoja Železarne in današnjega stanja. V tem dolgoletnem razvoju se je predvsem s koncentracijo železarstva na Jesenicah začelo v veliki revščini in ob grobem izkoriščanju ter v težkih preizkušnjah oblikovati delavsko gibanje in krepiti delavski razred, ki je sredi tridesetih let in kasneje dokazal svojo razredno zrelost.

»Stavka kovinarjev pred petdesetimi leti«, je dejal predsednik, »je bila ob številnih stankah na Slovenskem prav gotovo ena prvih, ki je poleg ekonomskega uspeha dosegla izjemen politični uspeh, saj je uspela akcijsko povezati delavce in dvigniti njihovo borbenost, ne glede na njihovo pripadnost eni od treh strokovnih organizacij in svetovni nazor. To je bil velik uspeh maloštevilne orga-

nizacije komunistične partije na Jesenicah, ki je delovala v strogi ilegali. Ta politični uspeh je bil izredno pomemben zaradi grozeče fašistične nevarnosti in dogodkov, ki so sledili. Ta enotnost je bila izpričana že leta 1941, ko je odšlo v partizane 234 železarjev in vsa naslednja leta narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije.

Predsednik Edo Kavčič je zatem orisal povojni razvoj in težave Železarne ter nekatera krizna obdobja. »Pri tako hitrem razvoju«, je nadaljeval, »so krizna obdobja skoraj nujna in če to obdobje primerjamo s problematiko današnjega trenutka, lahko le ugotovimo, da se nekatere stvari v razvoju ponavljajo. Sedanje razvojne težave bomo premagovali le z doslednim izpolnjevanjem že sprejetih odločitev, z upoštevanjem izkušenj iz preteklosti, z znanjem in vero v ustvarjalnost naših delovnih ljudi in v sistem socialističnega samoupravljanja.

Ko smo pred 35. leti simbolično sprejeli ključne naše tovarne iz rok velikega prijatelja jeseniških delavcev in častnega občana naše občine, takrat ministra težke industrije

Franca Leskoška-Luke, je med drugim dejal: »Izročam vam ključne tega podjetja v imenu državne oblasti. Vi ste sedaj odgovorni za vse delo v Železarni. Vodite Železarno po zakonitih predpisih, skrbite o delavcih in o njihovem delu, njihovem življenju... Čuvajte tovarno, ki je skupna last, učite se in učite druge... In res se je bilo potrebno veliko učiti. Danes imamo bogate izkušnje iz preteklega obdobja, zato jih kaže upoštevati v naši vsakdanji praksi, pa tudi pri raznih projekcijah našega nadaljnjega razvoja.«

Govornik se je zadržal tudi pri sedanji samoupravni organiziranosti, zagnanosti in delegatski odgovornosti, na kar je bila izrečena že marsikatera kritična misel. »Morda«, je menil predsednik Kavčič, »se v sedanjih nestabilnih razmerah ne znajdemo dovolj, morda smo premalo odločni, kadar gre za pomembne odločitve, morda premalo samoupravljammo ali pa je naš samoupravni sistem celo preobremenjen z nekaterimi potrebami o sprejemanju že sprejetega, pa nam potem zmanjka časa, da bi se posvetili bistvenim prvinam našega dela in življenja. Na nekatere

re od teh vprašanj bi morda lahko našli odgovor takoj, na nekatera pa bi si morali poiskati odgovore v poglobljenih analizah in razgovorih.

Predsednik Edo Kavčič je poudaril, da naša skupna prizadevanja in že doseženi rezultati kažejo na to, da smo na pravi poti in trdno odločeni, da nadaljujemo delo po poti, ki so jo utrle generacije pred nami, po poti nadaljnjega razvoja revolucije in socialističnega samoupravljanja v smeri nenehnega iskanja boljših in smešljih rešitev za čim hitrejšo uveljavitev delovnega človeka v združenem delu kot glavnega subjekta združevanja in povezovanja dela in sredstev ter upravljanja družbenih zadev in nadaljeval:

»Veliko dela je še pred nami in lahko zatrdim, da se ga v Železarni lotevamo zelo resno. Zavedamo se, da je v tem procesu proizvodnja najpomembnejši element, zato so vsa naša prizadevanja usmerjena v izboljšanje poslovanja. V zadnjih, značilnih letih nestabilnih pogojev gospodarjenja, je tudi Železarna zašla v poslovne težave in se je predvsem v zadnjih dveh letih borila z rdečimi številkami, ki so bile posebno neugodne med lanskim letom.

Analiza vzrokov za to je razdelila problematiko na dva dela: na težave, ki nastajajo zunaj vpliva Železarne, to so predvsem devizna problematika, cene surovin, energije in transporta, težave z uvozom in izvozom in nekatera druga vprašanja, ki so vezana na pogoje poslovanja; in na težave, ki nastajajo znotraj Železarne — od delovne in tehnološke discipline, organizacije dela in kadrov, pa prek slabega izkoriščanja nekaterih kapacitet, izplena, neustreznega asortimenta, spoštovanja rokov in podobno. Delavski svet železarne se je obvezal, da bo svoj del nalog, ki so po oceni predstavljale tretjino vzrokov za slabo poslovanje, s posebnimi strokovnimi ukrepi na vseh področjih našega poslovanja spravljal v okviru dobrega in racionalnega gospodarjenja. To nam je ob koncu lanskega leta tudi uspelo in presegli smo celo nekatere pričakovane učinke.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Slavnostna seja delavskega sveta Železarne (Foto: I. Kučina)

OB PRAZNIKU

V trenutku, ko štiridesetih po koncu narodnoosvobodilne borbe delovni ljudje in občani v Sloveniji praznujemo Dan vstaje, ne moremo mimo tega, da smo na to prehojeno pot in delovne zmage upravičeno ponosni tudi v naši najbolj severozahodni občini — v občini Jesenice.

Ponosni smo na vse, kar sta delovni človek in občan v naši družbenopolitični skupnosti dala za to, kar danes razkazujemo tudi svetu. Ponosni smo lahko na delo, odrekanje in žulje kot osnovne pečate najtežjih dni povojne graditve porušene domovine, ko smo v težji ekonomski situaciji, kot je današnja, jasno videli perspektive in razvojne cilje — zagotoviti trden in stabilen družbenoekonomski in političen položaj slehernemu delovnemu človeku v vseh okoliščinah in na vseh ravneh.

Odveč bi bilo naštevati vse posameznike, ki so že pred in med NOB jasno vedeli, kaj hočejo in kje je njihovo mesto. O tem piše in bo pisala zgodovina. Junakov borbe in dela ni bilo malo. Vsak je ob rojstvu nove domovine dal tisto, kar je mogel in znal — njegov prispevek pa je bil vedno cenjen, kar v današnjem času nemalokrat pozabljamo. Takšne borbe za nove odnose danes potrebujemo bolj kot kdajkoli prej. Borba za utrjevanje in razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja ter uresničevanje stabilizacijskih nalog morata postati imperativ našega časa in temeljni cilj, če hočemo sedanji in prihodnji generaciji zagotoviti lepši jutri.

Jeseniški delavec in občan v takšnih bitkah nikoli nista odnehala, čeprav so bile razmere marsikdaj mnogo hujše kot današnje. Tudi danes se zavedamo, da živimo v obdobju socialistične revolucije, ki zahteva zrele, odgovorne in delovne ljudi. Ljudi, ki jim ni žal časa in znoja za to, da čim več sprejetih nalog tudi uresničimo, tako v krajevnih skupnostih, organizacijah združenega dela kot tudi v drugih oblikah svobodnega združevanja delovnih ljudi in občanov.

Zato in zaradi našega jutri moramo ob prazniku, ko se v mislih vračamo v preteklo in polpreteklo zgodovino borb in razvoja naših narodov in narod-

nosti, svoj gnev izreči vsem nosilcem nacionalističnih teženj, pa tudi vsem tistim, ki našo zgodovino omalovažujejo ali pa dogodke in sam narodnoosvobodilni boj enačijo s tistimi, ki so že takrat odkrito sodelovali s sovražnikom oz. okupatorjem. Takšnih tudi danes v teh nelahkih časih ni malo in tem silam se moramo tudi danes upreti.

To je tudi naš dolg tistim, ki so za našo stvarnost dali svoja življenja; tistim, ki so imeli bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti vsajeno globoko v plemenitih srcih in ne le na jeziku, kar se nemalokrat dogaja danes; tistim, ki so na čelu s tovarišem Titom in KPJ naredili vse, da v svetu, dandanes polnem nasprotij in sovražstva, Jugoslavija kljub svoji majhnosti veliko pomeni.

Vsega tega bi se morali v teh prazničnih dneh zavedati bolj kot kdajkoli prej in se ne prepustiti malodušju, kar nikdar ni bila značilnost slovenskega naroda.

V dneh, ko ocenjujemo naše skupne dosežke tudi v naši občini, ne moremo mimo priprave na kongresa ZKJ in ZKS ter na skupščinske volitve spomladi 1986. To je čas, ko je potrebno za odgovorna mesta v vseh okoliščinah izvoliti posameznike, sposobne in odločne borbe za ureditev samoupravnih socialističnih odnosov v družbi; ki jim delovni ljudje ter občani zaupajo in ki bodo z nadaljnjim utrjevanjem bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, z negovanjem revolucionarnih tradicij, skovanih v najtežjih dneh in obdobju narodnoosvobodilne borbe, tudi danes sposobni graditi družbo, v kateri bo lahko vsak pošten član naše samoupravne socialistične družbe uveljavil svoj, predvsem pa skupni družbeni interes.

Sam o takšen način bo praznik slovenskega naroda — dan vstaje vsako leto dobival še bolj svečano in pomembno obeležje.

Mirko Rabič,
predsednik OK SZDL Jesenice

Ob 22. juliju — dnevu vstaje slovenskega naroda čestitamo borce in aktivistom NOB ter vsem delavcem in občanom.

POD PLANOM

Po podatkih statistične službe smo do 15. julija izdelali 53.530 ton skupne proizvodnje in tako izpolnili 92,7% družbenega plana in 93,2% nekoliko znižanega operativnega programa. Precej pod planom sta TOZD Valjarna debele pločevine (59,4%) zaradi pomanjkanja vložka in zastojev ter TOZD Hladna valjarna Bela (69,8%) zaradi proizvodnih zastojev.

V TOZD Plavž so izdelali 6.968 ton grodja, kar je 91,8% družbenega plana, ki je enak operativnemu programu.

V TOZD Jeklarna so v 15 dneh vili 19.592 ton jekla, kar je 104,1% družbenega plana in enakega operativnega programa.

V 10 odpremnih dneh smo prodali 13.057 ton gotovih izdelkov in storitev, kar je 90,5% družbenega plana in 94,7% znižanega operativnega programa. Zelo slaba odprema glede na dosedanja plan je v temeljnih organizacijah Livarna (42,5%) in Vratni podboji (52,3%). Zelo uspešen odpremnik pa je TOZD Valjarna žice in profilov (348,6%).

BODO PEČI SPET STALE?

V Železarni imamo spet težave s koksom, saj so zaloge s katerimi razpolagamo minimalne. V začetku prejšnjega tedna so znašale le nekaj čez 3500 ton namesto minimalnih 8000 ton. To je ob že tako neenakomernih dobavah zelo zaskrbljujoče, ker nam preti ustavevitev plavžev. Kakšne posledice ima lahko to za našo železarno vemo iz izkušenj, saj smo pred dvema leti prav zaradi pomanjkanja koksa morali ustaviti enega od plavžev za cela dva meseca.

Oskrba z koksom je tudi letos, tako kot že nekaj let nazaj, zelo problematična. Glavni razlog za to je varčevanje z devizami za uvoz črnega premoga, ki ga potrebujejo koksarne. Ker tega pri nas ni, ga moramo v celoti uvažati.

Energetsko bilanco so za Slovenijo izdelali v Splošnem združenju črne in barvaste metalurgije in livarn Slovenije skupaj z komitejem za energijo Slovenije. Predvideli so, seveda z upoštevanjem porabe iz prejšnjih let, povečanjem proizvodnje in novih kapacitet, da bomo letos v Sloveniji potrebovali 271.000 ton koksa. V Zveznem komiteju za energetiko je bilo po usklajevanju med republikami ugotovljeno, da bi morali uvoziti 4 milijone ton premoga s katerimi bi proizvedli zadostne količine koksa za potrebe jugoslovanske industrije v letu 1985, vendar so

kljub temu na podlagi triletnje poprečne porabe ocenili, da bo za normalno proizvodnjo moralo zadostovati 3,5 milijone ton premoga iz uvoza. To pa je ista količina kot so jo uvozili lani. Pri tem ni bilo upoštevano nenehno naraščanje potreb v državi.

Odločitev Zveznega komiteja za energetiko, da zniža uvoz predvidene količine premoga, je zelo neodgovorna. Uvoz 500.000 ton premoga ne bi predstavljal v zvezni energetski bilanci bistvene devizne obremenitve, pomanjkanje koksa pa lahko pomeni zastoj, ki lahko bistveno vpliva na proizvodne rezultate v mnogih delovnih organizacijah.

Splošno združenje črne in barvaste metalurgije Slovenije je zato predlagalo Zveznemu združenju v Beogradu izdelavo analize potreb po koksu na osnovi dejanske proizvodnje in potrošnje. Pri tem bi morali

upoštevati predvideno povečano količino proizvodnje, odpiranje novih kapacitet in količino uvoženega koksa.

Letos proizvedene količine koksa torej ne bodo zadostovale potrebam, saj so kot osnova za delitev vzeli porabo v letu 1984. Pri nas v Železarni je bil lani dvomesečni remont na plavžu zaradi česar smo porabili veliko manj koksa kot bi ga sicer. Na osnovi te porabe bomo letos dobili 152.000 ton koksa namesto 173.000 ton. To pa je kar za 21.000 ton manj kot smo načrtovali. Ta količina bi zadostovala za proizvodnjo enega meseca in pol. Kakšno je sedaj stanje glede koksa v Železarni?

V TOZD Plavž planirajo v drugem polletju mesečno proizvodnjo 15.700 ton belega surovega železa in porabo 690 kg koksa na ton. Do konca leta to znese 65.000 ton. Če k temu dodamo 8 % kala, kar je dodatnih 5.200 ton, in 8.000 ton minimalnih zalag bomo potrebovali do konca leta skupaj 78.200 ton koksa.

Izpad te količine koksa bi, ob današnji tehnologiji, pomenil izpad proizvodnje v SM jeklarni in s tem izpad proizvodnje v celotni proizvodni verigi. Posledice bi lahko bile izredno hude.

Sedanje zaloge koksa v naši železarni so minimalne in z dogovarjanjem z obema dobaviteljema, koksarnama Bakar in Lukavac, nam nekaako uspeva sproti zagotavljati potrebne količine koksa. To pa ne more trajati dolgo, ker so predvidene količine koksa za letošnjo porabo premajhne.

Edini izhod iz te situacije je sprememba energetske bilance Jugoslavije, torej dodatni uvoz 50.000 ton premoga za koksiranje. To pa je količina, ki bi zadostovala za potrebe Jugoslovanske industrije. Aktivnosti za to ž tečejo od meseca aprila, ko je bila energetska bilanca za letošnje leto sprejeta.

ZADRUŽNA GRADNJA NA BELEM POLJU, V MOSTAH IN NA BREGU

Po daljšem času se odpira možnost znatnega povečanja obsega stanovanjske graditve v okviru stanovanjske zadruge Železar. Izvršni odbor želi s temi možnostmi seznaniti širši krog občanov, ki so zainteresirani za združeno gradnjo. Informacija je namenjena zlasti članom stanovanjske zadruge Železar, ki že dalj časa čakajo na pridobitev stavbnega zemljišča in imajo dovolj sredstev za začetek gradnje v tem letu.

Lokacijska dokumentacija je izdelana v Mostah za 28 individualnih objektov, na Bregu za 41 individualnih hiš in na Hrušici (Belo polje) za 21 vrstnih hiš, 2 dvojčka (4 stanovanjske enote) ter 4 individualne hiše. Na Hrušici bo za vsa zemljišča izveden prenos uporabe na zadrugo. S tem bo dana možnost začetka graditve v letošnjem letu za vseh 29 stanovanjskih enot.

V Mostah razpolaga komunalna skupnost z zemljiščem za sedem stanovanjskih enot. Na teh bo gradnja možna v letošnjem letu, ostala zemljišča pa bo potrebno najprej pridobiti v družbeno lastnino, kar pomeni odmak začetka gradnje na kasnejši čas.

Podobna je situacija na Bregu. Od 41 stanovanjskih enot je možno v letošnjem letu začeti z gradnjo samo šestih enot. Če bo interes za gradnjo na tem področju velik, bomo takoj sprožili postopek za pridobitev ostalih parcel v upravljanje zadruge.

Največje možnosti za hiter začetek gradnje se torej ponujajo na Hrušici — Belo polje. Ta možnost pa je zanimiva tudi s cenovnega vidika. Cena zemljišča s plačanim prispevkom za spremembo namembnosti je le 241 din za kvadratni meter. Stroški komunalne ureditve za dvojček ali vrstno hišo so 325 tisoč din na enoto, za individualno hišo pa 400 tisoč din. Celotna odškodnina za komunalno opremljeno zemljišče za dvojček in vrstno hišo bo okrog 420 tisoč din, za individualno hišo pa okrog 550 tisoč din.

Odškodnine za komunalno ureditve na zemljišča v Mostah in na Bregu bodo nekoliko večje. Večina zemljišč je v velikosti okrog 600 m² in za tako zemljišče bo potrebno v roku 30 dni po sklenitvi pogodbe odšteti približno 620 tisoč din. Pri tem pa bo stopnja komunalne ureditve bistveno slabša, saj ne zajema prispevkov za priključek elektrike in vode, prav tako pa ne zajema odvajanja fekalnih vodov, ker na tem področju ni kanalizacije. V ceno za zemljišča na Hrušici so vsi ti stroški že vključeni.

Vse zadržanke, ki želijo pridobiti stavbno zemljišče za gradnjo preko stanovanjske zadruge, obveščamo, da bo informativni sestanek o razdelitvi parcel 7. avgusta ob 18.30 v

spodnjih prostorih restavracije Kazina. Izčrpnije informacije bodo lahko zadržniki (in potencialni člani zadruge) prejeli že pred sestankom na sedežu zadruge pri Jeleni v četrtek, 25. julija in 1. avgusta od 14. do 17. ure. Zazelenjen je čimvečji obisk potencialnih članov zadruge, da bi na osnovi ugotovljenih interesov bodočih članov lahko pristopili k dolgoročnejšemu načrtovanju stanovanjske zadržne gradnje.

Podpredsednik IO stan. zadruge Železar
Rafko PENIČ

TUDI SEDANJA GENERACIJA JE PRIPRAVLJENA NA BITKO ZA NADALJNI RAZVOJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

Ker je zagotavljanje pozitivnega poslovnega rezultata ena glavnih nalog, smo se odločili, da z izvajanjem ukrepov nadaljujemo tudi v letošnjem letu. Ob tem si prizadevamo uresničiti tudi nekatere druge naloge, ki zahtevajo več pripravljenosti in več časa za uvedbo. To so predvsem vprašanja nekaterih investicij, prestrukturiranja proizvodnje, razširjanja predelovalnih zmogljivosti in izdelave metalurške opreme, vprašanja ustrezne samoupravne organiziranosti in uravnavanje kadrov ter seveda naš veliki projekt — Jeklar-2, ki mu poleg nas namenja vso pozornost tudi celotna Slovenija. In prav je tako. To je pomemben projekt, ki je v tem času že v drugi tretjini izgradnje in od katerega železarji in potrošniki jekla veliko pričakujejo.

Kljub nekaterim težavam projekt še ne kasni — nasprotno, v zadnjem času tečejo prizadevanja celo v tej smeri, da bi skrajšali čas izgradnje. Projekt je finančno pokrit, tehnologija je sodobna, pa vendarle posamezni »pisuni« ne odjenjajo in burijo duhove z vsemi mogočimi in nemogočimi vprašanji in kombinacijami, tudi s FENIJEM in podobno. Tega bi moralo biti konec. Skrb za projekt naj le ostane, toda imeti moramo tudi zaupanje v optimalno strokovno odločitev kot tudi v sodelavce, ki vodijo ta projekt.

Železarji smo se za te usmeritve odločili, zato bomo pri njih tudi vztrajali. V načrtu dolgoročnega razvoja železarne smo se natančno opredelili do vseh elementov gospodarjenja, skrbneje kot doslej pa moramo obravnavati razpoložljiv kader, ki postaja eden najpomembnej-

ših elementov dolgoročnega razvoja v Železarni, pa tudi v širši družbeni skupnosti. Skrbnejša kadrovska politika nas obvezuje, da nenehno posodabljammo tehnologijo in izboljšujemo organizacijo, ob tem pa moramo dograditi tudi realne dohodkovne odnose in vzpostaviti taka delitvena razmerja, ki bodo v prihodnjem obdobju povečala pripadnost našemu kolektivu in motivirala boljše in kvalitetnejše delo...

Z novimi kapacitetami, sodobno tehnologijo, primerno samoupravno organiziranostjo in razvito informatiko moramo z istim ali celo manjšim številom delavcev doseči tako proizvodnjo, ki bo racionalna v pogledu stroškov in obenem spodbudna v pogledu dolgoročnega razvoja železarne in širše družbene skupnosti.

Ob spominu na letošnje jubileje lahko ugotovimo, da so to najpomembnejši mejniki našega razvoja, obenem pa čvrsti temelji za nadaljnjo graditev naše socialistične samoupravne družbe. Zato sem prepričan, da je tudi naša generacija pripravljena zastaviti vse sile, da se začeto delo nadaljuje in da se bomo ob še višjih jubilejih s ponosom spominjali tudi tega obdobja, je zaključil svoj govor predsednik delavskega sveta železarne Edo Kavčič.

Slavnostnemu govoru je sledil kvaliteten recital pod naslovom »od Gubca do Tita«, ki so ga izvajali nočni DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica pod vodstvom Marjana Jemca in recitatorji Irena Varek, Urška Hlebec in Borut Verošek pod vodstvom Vere Smukavec, člani amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti ETN z dne 5. junija in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na Energetskem gospodarstvu

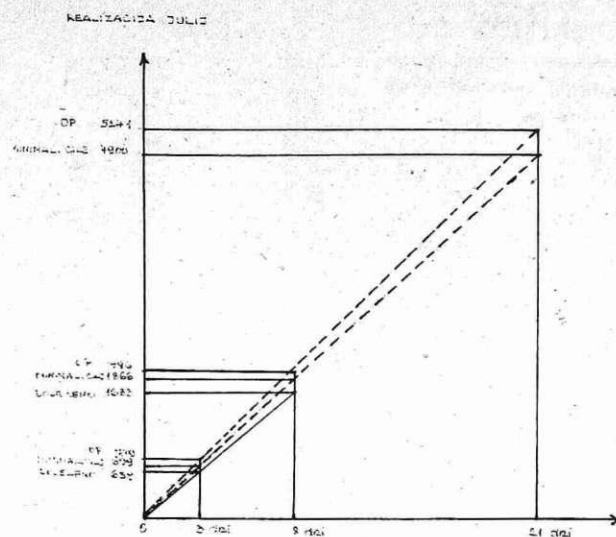
2. STROKOVNI SODELAVEC šifra 5132, U-5, 17: ktg. 1 oseba.

POGOJI: — visoka šola metalurške ali strojne smeri in tri leta delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijavnice z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na Kadrovske sektor Železarne Jesenice, z oznako »za delovno skupnost ETN«.

Prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

DOSEGANJE SKUPNEGA CILJA POSLOVANJA

V drugem tednu julija nismo povečali uspešnosti doseganja skupnega cilja poslovanja. Za osem delovnih dni smo dosegli le 1683 mio din realizacije. Za doseganjem minimalnega cilja zaostajamo za 9 %, za operativnim planom pa kar za 16 %.

Oddelek za nagrajevanje

PRAZNOVANJE

50-letnice stavke jeseniških kovinarjev,
40-letnice osvoboditve,
40-letnice enotnih sindikatov,
35-letnice delavskega samoupravljanja

PROGRAM PRAZNOVANJA

PETEK, 19. julija, ob 18. uri: v razstavnem salonu DOLIK Jesenice otvoritev razstave slik akademske slikarke Ružice Bebe Pavlovič iz Beograda;

SOBOTA, 20. julija, ob 11. uri: na Poljanah nad Jesenicami PRVO SREČANJE SLOVENSKE ŽELEZARJEV s kulturnim programom, ki ga bo izvajala godba na pihala iz Gorij in s športno zabavnimi igrami in plesom. Za ples bo igral ansambel Gornjesavski kvintet.

VABIJO delavski svet in družbenopolitične organizacije Železarne Jesenice in krajevna skupnost SAVA

Vozni red za udeležence »Srečanja železarjev slovenskih železarne«, ki bo v soboto, 20. julija, ob 11. uri na Poljanah pri domu DPM.

Na Poljane je mogoče priti peš, z osebnimi avtomobili ali z avtobusi. Parkirni prostor za osebna vozila in za avtobuse je zagotovljen. Avtobusi bodo označeni z lepaki in s številkami. Avtobusni vozni red za udeležence je naslednji:

Rateče—Jesenice—Poljane, avtobus številka 1, odhod iz Rateč ob 8.30, povratek s Poljan v Rateče ob 18. uri. Avtobus bo ustavljal na vseh avtobusnih postajah do Kamenj pod Dovjem, iste postaje bo imel v povratni vožnji.

Podbrezje—Begunje—Poljane, avtobus številka 2, odhod iz Podbrezja ob 8.30 (po potrebi tudi ob 10. uri), povratek s Poljan v Podbrezje ob 18. uri (po potrebi tudi ob 19. uri).

Avtobus bo ustavljal na vseh avtobusnih postajah delavskega prevoza do Most, iste postaje bo imel v povratni vožnji. V kolikor bi bil avtobus prepoln, bo o morebitni drugi vožnji avtobusa, o prihodu in o odhodu sporočil voznik, vendar največ z enournno razliko objavljenih časov.

Podnart—Lipnica—Radovljica—Lesce—Vrba—Poljane, avtobus številka 3, odhod v Podnart ob 9. uri, povratek s Poljan v Podnart ob 18. uri. Avtobus bo ustavljal na vseh avtobusnih postajah delavskega prevoza, iste postaje bo imel v povratni vožnji. Po potrebi se prevoz ponovi na relaciji Radovljica—Lesce—Vrba—Moste—Potoki, kar bo sporočil potnikom voznik, če jih bo več čakalo na avtobusnih postajah.

Bohinjska Bistrica AP—Nomenj—Soteska—Bohinjska Bela—Bled Union—Poljane, avtobus številka 4, odhod iz Bohinjske Bistrice ob 9. uri. Povratek s Poljan v Bohinjsko Bistrico ob 18. uri. Avtobus bo ustavljal v odhodu in povratku na avtobusnih postajah.

Krnica—Zgornje Gorje—Spodnje Gorje—Rečica—Bled Jelovica—Vrba—Poljane, avtobus številka 5, odhod iz Krnice ob 9. uri, povratek s Poljan v Krnico ob 18. uri. Avtobus bo v odhodu in v povratku ustavljal na avtobusnih postajah delavskega prevoza za smer Krnica.

Zgornje Gorje—Poljane, za godbo na pihala, avtobus številka 5; odhod iz Zgornjih Gorij — gasilski dom ob 10. uri, povratek po dogovoru.

Breg—Moste—Potoki—Koroška Bela—Javornik—Poljane, avtobus mestnega prevoza številka 6; odhod z Brega ob 9. uri, povratek s Poljan na Breg ob 18. uri. Avtobus bo ustavljal na avtobusnih postajah primestnega prometa v odhodu in v povratku. Obvestilo posebej velja za železarje s Koroške Bele.

Hrušica—Jesenice—Blejska Dobrava—Poljane, avtobus številka 7; odhod s Hrušice ob 9. in 10. uri. Povratek s Poljan preko Blejske Dobrave na Hrušico ob 17. in 18. uri. Avtobus bo v odhodu in v povratku ustavljal na Blejski Dobravi in na postajah mestnega prometa do Javornika pri Eliti.

Bolnica—Koroška Bela—Poljane, avtobus številka 8; odhod iz pred bolnice Jesenice ob 9., 9.30, 10. in 10.30. Povratek proti bolnici Jesenice ob 17., 17.30, 18., 18.30 in 19. uri. Avtobus bo v odhodu in v povratku ustavljal na avtobusnih postajah mestnega prometa.

Dom upokojevcev Jesenice—Poljane, avtobus št. 4, odhod izpred gimnazije za upokojece Društva upokojevcev Jesenice ob 10. uri, povratek z mestnim avtobusom pod točko 8. in 9.

Dom upokojevcev Javornik—Poljane, avtobus številka 1; odhod izpred doma upokojevcev Javornik ob 10. uri, povratek z mestnimi avtobusi pod točko 8. in 9.

Sola Prežihov Voranc Jesenice—Poljane, avtobus za brigadirje MDB; odhod ob 15. uri, povratek s Poljan ob 17. uri. Avtobus za ta prevoz določi odgovorni vođa prometa.

Prevoz za udeležence »Srečanja železarjev« SOZD SŽ na Poljanah je brezplačen. Zaključek srečanja bo ob 19. uri.

Druga potrebna obvestila v zvezi s prevozi bodo objavljena po ozvočenju na prireditvenem prostoru.

Pripravljalni odbor
»Srečanja železarjev«

PRIHODNI ČETRTEK SEJE VSEH TREH ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE JESENICE

Prihodni četrtek, 25. julija, se bodo na ločenih sejah sestali delegati zbora združenega dela, zbora krajevnih skupnosti in družbenopolitičnega zbora skupščine občine Jesenice. Poleg potrjevanja zapisnikov zadnjih sej in delegatskih vprašanj in pobud so delegatom predložena v razpravo in odločanje naslednja vprašanja:

INFORMACIJSKI SISTEMI ZA PODPORO ODLOČANJU

Delegatom je predložen v razpravo in sprejemanje predlog samoupravnega sporazuma o sodelovanju in izvajanju skupnih nalog pri načrtovanju, vzpostavljanju in delovanju informacijskih sistemov za podporo odločanju, ki ga sprejemajo vse slovenske občine, skupščina in izvršni svet skupščine Slovenije, predsedstvo Slovenije, vsa republiška vodstva družbenopolitičnih organizacij, Gospodarska zbornica Slovenije, izobraževalna, raziskovalna, kulturna in zdravstvena skupnost Slovenije, skupnost socialnega varstva Slovenije in Ustavno sodišče Slovenije.

Samoupravni sporazum natančneje določa nekatere skupne naloge udeležencev pri načrtovanju informacijskih sistemov za podporo odločanju (na osnovi skupnega projekta), glavne temelje informacijskih sistemov za podporo odločanju (baze podatkov informacijskih služb skupnega pomena za republiko, skupne in večnamenske baze podatkov informacijskih služb in informacijske sisteme udeležencev sporazuma), glavne cilje takšnega skupnega in usklajenega delovanja (bolj kakovostno obveščanje in odločanje, v celoti obvladovanje družbenoekonomske reprodukcije, povečano kakovost strokovnopolitičnega dela ter racionalizacija administrativnega dela), temeljne skupne osnove razvoja ter način uresničevanja tako dogovorjenih nalog in načel.

Udeleženci se s sporazumom tudi zavezujejo, da bodo na osnovi sprejetih kriterijev združevali sredstva za izdelavo osnovnega projekta kot tudi za pripravo in realizacijo drugih skupno dogovorjenih nalog iz osnovnega projekta.

USKLAJEVANJE SAMOUPRAVNIH Družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva

Delegati vseh treh zborov bodo razpravljali in sprejemali spremembe 13. člena družbenega dogovora o skupnih osnovah za zagotavljanje in usklajevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva v Sloveniji, ki se nanašajo zlasti na spremembo lestvice udeležbe za samske delavce in za delavce z družinami, katero morajo delavci prispevati pri dodelitvi družbenega stanovanja, poenoten pa je tudi način izračuna vrednosti stanovanja. Razlog za spremembo lestvice za izračun minimalne višine lastne udeležbe je omilitve minimalne višine lastne udeležbe, glede na večjo rast cen stanovanj od pričakovane in glede na padec realnih osebnih dohodkov v obdobju po letu 1981, kar je povzročilo realno večjo lastno udeležbo pri dodelitvi družbenega stanovanja v letu 1984.

Po novi lestvici se za samskega delavca upošteva samo njegov poprečni mesečni dohodek; če ima manj kot 55 % od poprečnega mesečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v minulem letu, je oproščen plačila lastne udeležbe (sedaj veljavna lestvica upošteva 33 % poprečnega čistega osebnega dohodka).

Za delavca z dvema in več družinskimi člani se upošteva poprečni mesečni dohodek na družinskega člana; če ima manj kot 50 % od poprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v minulem letu, je oproščen plačila lastne udeležbe (sedaj veljavna lestvica upošteva 20 % poprečnega osebnega dohodka).

Maksimalni odstotek lastne udeležbe pri dodelitvi družbenega stanovanja je 20 % od ugotovljene vrednosti stanovanja po sistemu točkovanja v skladu z ustreznim pravilnikom. Tudi način ugotavljanja vrednosti stanovanja vpliva na realno zmanjšanje lastne udeležbe, ker je vrednost stanovanja, ugotovljena s

točkovanjem, manjša od prodajne cene stanovanja, ki redno zajema tudi stroške komunalne in druge opreme zemljišč. Navedeni maksimalni odstotek lastne udeležbe velja za samske delavce, ki so dosegli nad 130 % in delavce z dvema ali več družinskimi člani, ki so dosegli nad 125 % poprečnega čistega osebnega dohodka na zaposlenega v Sloveniji v minulem letu.

VZDRŽEVANJE IN GRADNJA VISOKOGORSKIH PLANINSKIH POSTOJANK IN NADELAVA PLANINSKIH POTI

Z namenom, da se zagotovijo tudi v obdobju 1981—1985 sredstva za financiranje sanacije, povečanje zmogljivosti, vzdrževanje in gradnjo novih planinskih postojank v višini nad 1000 m in za nadelavo planinskih poti, je bil v letu 1981 podpisan družbeni dogovor, katerega podpisnica je tudi Skupščina občine Jesenice. Planinska zveza Slovenije daje delegatom vseh treh zborov v razpravo poročilo o izvajanju dogovora.

Iz poročila izhaja, da je bilo od skupno zadržanih sredstev v letih 1981—1984 60.607.275,60 din namenjenih za novogradnjo. Iz teh sredstev je bilo za kočo pod Golico namenjenih 9.281.174,40 din, za zavetišče pod Špičkom pa 671.082,35 din (v upravljanju jeseniškega planinskega društva), za Triglavski dom na Kredarici 18.712.135 din (v upravljanju PD Ljubljana — matica), in za Pogačnikov dom 3.061.558,85 din (v upravljanju PD Radovljica). Ostala sredstva so bila namenjena za gradnjo doma Petra Skalarja na Kaninu, doma Andreja Žvana-Borisa na Poreznu, doma pri Krnskih jezerih in Ruške koče.

Za dozidavo je bilo v teh letih porabljeno 33.004.228 din, od tega za Prešernovo kočo na Stolu 5.988.163,55 din (PD Javornik — Koroška Bela) in bivač v Vratih 90.582 din (PD Dovje — Mojstrana), ostala sredstva pa za Kocbekov dom (Celje), Češko kočo (Zičnica), dom na Kamniškem sedlu, dom na Peci, dom na Uršlji gori, kočo na Razor planini in dom na Kofcah.

Za obnovo planinskih postojank je bilo porabljeno 23.994.778,95 din, od tega za kočo na Gozdu 216.424,70 din (PD Kranjska gora), ostalo pa za kočo pod Bogatinom, dom na Uskovnici, Vodnikov dom, kočo na planini Jezero, dom v Tamarju, kočo pri Triglavskih jezerih, Gomiškov zavetišče, zasavsko kočo na Prehodavcih, kočo na Klemenčič glavi in kočo na Ratitovcu. Razlika od skupnega zneska v te namene, ki je 128.662.048,50 din, je bila namenjena za planinske poti (7.546.012 din), bivače (351.970,15 din), mladinsko komisijo (876.470,35 din), projekt radijskih zvez v Julijcih (300.000 din), projekt koče na Mangartskem sedlu (100.000 din), in realizacijo družbenega dogovora (1.881.313 din).

Planinska zveza Slovenije posreduje tudi predlog za delitev sredstev za letošnje leto. Od predvidenih 7 milijonov din za novogradnjo je za kočo pod Golico namenjenih 450.000 din in za Aljažev dom v Vratih (zbičar) 200.000 din, ostalo pa za dom Petra Skalarja na Kaninu, kočo na Mangartskem sedlu, dom na Poreznu, Triglavski dom na Kredarici (3 milijone din), kočo na Loki pod Raduho in kočo pri Krnskih jezerih.

Za dozidave je predvideno 1.400.000 din, in sicer za kočo na Planini pri jezeru, dom na Peci, dom na Uršlji gori in dom na Okrešlju. Za obnovo postojank je v programu 6.720.000 din, in sicer za Vodnikov dom, kočo pod Bogatinom, zavetišče pod Snežnikom, Prešernovo kočo na Stolu (500.000 din), Staničev dom (100.000 din), kočo na Gozdu (2 milijona din), dom na Tamarju, Mozirsko kočo, zasavsko kočo na Prehodavcih, kočo na Klemenčič jami, dom na Mrzlici in dom na Kofcah. Poleg tega je v programu še 1.900.000 din za razne druge namene (planinske poti, bivači, radijske zveze, mladinska komisija, koča pod Kremžarjevimi vrhom — Slovenj Gradec) in za stroške uresničevanja družbenega dogovora.

Podpisniki družbenega dogovora so Izvršni svet Slovenije, Telesno-kulturna skupnost Slovenije, Planinska zveza Slovenije, Republiški štab za teritorialno obrambo Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije, Predsedstvo republiškega sveta zveze sindikatov Slovenije, Republiška konferenca SZDL, Republiška konferenca ZSMS, Skupščina mesta

Ljubljane in Skupščina občine Jesenice, ki tudi združujeta sredstva v te namene. Izvršni svet skupščine občine Jesenice delegatom predlaga, da dajo pobudo za podaljšanje veljavnosti družbenega dogovora, ki naj bi v naslednjem obdobju 1986—1990 vključil še druge občine in turistične organizacije združenega dela.

IZVAJANJE PROGRAMA TRIGLAVSKEGA NARODNEGA PARKA

Organizacija združenega dela Triglavski narodni park Bled posreduje delegatom poročilo o uresničevanju programa v letu 1984 skozi različne aktivnosti v parku. Še posebno so v poročilu poudarjene še neizrabljene možnosti za vključitev dejavnosti Triglavskega narodnega parka v turistično ponudbo.

Delovna organizacija Triglavski narodni park je izvajala zakon o narodnem parku na vseh področjih, ki jih zajema zakon, poleg nalog, ki so bile določene s planom in programom. Pri financiranju Triglavskega narodnega parka ni bilo bistveno drugače kot v preteklih letih, le da se je republiški proračun vključil z večjim deležem v financiranje, kar je omogočilo boljše izpolnjevanje programa parka, vendar pa je pri tem tudi inflacija naredila svoje.

Pozornost je bila namenjena predvsem organiziranju in delovanju naravnovarstvene nadzorne službe, v katero je vključenih 17 poklicnih in 23 prostovoljnih nadzornikov, poleg izdajanja mnenj o raznih gradnjah in drugih posegih v prostor narodnega parka, zbiranja in urejanja dokumentacije, priprave skupnega programa razvoja in dolgoročnega plana in informativno-propagandne dejavnosti. Nadzorna služba je odkrila in dala v postopek devet nedovoljenih gradenj, največje probleme z obiskovalci narodnega parka pa imajo zaradi taborjenja, kurjenja ognjev, odlaganja odpadkov, puščanja avtomobilskih prikolic izven za to določenih prostorov in podobno.

Za razširjanje informiranja o Triglavskem narodnem parku so že začeli pripravljati informacijsko mrežo (centri, točke), kjer bo mogoče dobiti informacije o parku. Ker bo s to mrežo pokrito celotno območje narodnega parka (Bled, Bohinj, Trenta, Kluzje, Mojstrana), bodo te informacijske točke in centri dobra obogatitev turistične ponudbe v bližnjih turističnih področjih. Začeli so že s ponudbo fotolova, opazovanjem divjadi in vodenjem po narodnem parku, kar je zelo pomembno za turistično ponudbo, hkrati pa eden od pomembnih virov financiranja parka. Turizem in Triglavski narodni park imata najboljšo možnost za organizirano in do danes pozabljeno ali premalo poudarjeno alternativno obliko turizma.

OBČINSKA PRIZNANJA ZA LETO 1985

Odbor za izbor nagrajencev v skladu z odlokom in na podlagi razpisa predlaga delegatom vseh treh zborov, da Skupščina občine Jesenice za leto 1985 podeli dve kolektivni in dve individualni priznanji občine »1. avgust«, ki jih tudi predlaga z ustreznimi obrazložitvami. Hkrati odbor predlaga, da se letos individualna nagradjencema podeli nagrada v višini 40.000 din.

Delegati zbora združenega dela in zbora krajevnih skupnosti bodo na ločenih sejah obravnavali še:

— predlog odloka o ustanovitvi sklada stavbnih zemljišč v občini, katerega naloga bo zadovoljevanje skupnih potreb pri pridobivanju stavbnih zemljišč v družbeno lastnino, razpolaganje s stavbnimi zemljišči in urejanje stavbnih zemljišč ter upravljanje z denarnimi sredstvi, namenjenimi za pridobivanje in urejanje stavbnih zemljišč;

— predlog odloka o javnih poteh na območju občine, kamor sodijo dovozne poti, vaške in poljske poti, ki so v javni rabi in so družbena lastnina, pa niso razvrščene med magistralne, regionalne in lokalne ceste ter niso opredeljene kot komunalni objekti in s katerimi ne gospodarijo organizacije združenega dela za ceste ali druge organizacije združenega dela;

— predlog odloka o sprejetju zazidalnega načrta za dva stolpca na Koroški Beli na lokaciji zahodno od doma TVD Partizan med Cesto talcev in železniško progo;

Delegati zbora združenega dela bodo obravnavali še informacijo o poteku ukrepa družbenega varstva v delovni organizaciji Kovinoservis Jesenice.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 22. DO 28. JULIJA

22. julija, Jože OSVALD, vodja TOZD Livarna, Rateče 21, tel. št. 88-012.
23. julija, Jakob BEGEŠ, vodja TOZD Elektrode, Lesce, Na trati 59, tel. št. 74-766.
24. julija, Božidar BARTELJ, podpredsednik PO, Jesenice, Titova 3/a, tel. št. 81-453.
25. julija, Jože KOBENTAR, vodja kadrovskega sektorja, Jesenice, Hrušica 19.
26. julija, Janez BIČEK, vodja TOZD Jeklarna, Jesenice, Udarina 9, tel. št. 83-193.
27. julija, Vitomir GRICAR, vodja TOZD Valj. deb. ploč., Jesenice, Tito-va 2, tel. št. 81-279.
28. julija, Zdravko ČRV, vodja invest. razvoja, Jesenice, Cesta 1. maja 32, tel. doma 26 60.
Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. do 6. ure zjutraj naslednjega dne in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv na domu. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.
V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja zapazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 22. 7.	IVAN SLAMNIK	EDO KAVČIČ
TOREK — 23. 7.	VLADO REPE	MILAN RAVNIK
SREDA — 24. 7.	AVGUST NOVŠAK	IVO LEBAN
ČETRTEK — 25. 7.	BOGOMIR SVETINA	BOŽIDAR ČERNE
PETEK — 26. 7.	KAREL KOBLAR	BOJAN FINC
SOBOTA — 27. 7.	ALOJZ SLIVNIK	MARJAN DROLČ
NEDELJA — 28. 7.	KLAVDIJ MLEKUŽ	ANTON KAVČIČ

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 23. do 27. julija bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
Dispanzer za borce: od 6.30 do 8. ure — dr. Ivica Vreš.
POPOLDNE: III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.
V soboto, 27. julija, samo dopoldne: III. obratna ambulanta — dr. Bernarda Benedik.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: III. zobna ambulanta — mag. dr. Bela Gazafi.
Popoldne in v soboto, 27. 7. 1985, bodo zobne ambulante zaradi letnih dopustov zaprte.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KO-FI z dne 28. junija in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na komercialnem sektorju

VODJA ODDELKA RAZISKAVE TRŽIŠČA

Šifra 5203, U-5, 20. ktg. 1 oseba

POGOJI: — visoka šola ekonomske ali tehnične smeri in tri leta delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na Kadrovske sektorje Železarnice Jesenice, z oznako »za delovno skupnost KO-FI«.

Prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

KADROVSKO GIBANJE V JUNIJU

Poleg že objavljenih v prejšnji številki Železarja, so bili v juniju upokojeni še:

Francka JAKOPIČ, 1932, FRS — 35 let v ŽJ; Helena KRAMAR, 1932, FRS — 35 let v ŽJ; Stanislav LUKS, 1928, SEO — 38 let v ŽJ; Ljubica SEVER, 1935, Elektrode — 36 let v ŽJ;

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj.

KADROVSKO GIBANJE V PRVEM POLLETJU

PLAVE	SKLENILI DELOVNO RAZMEJJE				PREKINILI DELOVNO RAZMEJJE				POVPREČJE V 1. POLLETJU 1. 1985	PLANIRANO ŠTEVILLO ZAPOSLENIH V 1. 1985
	iz JLA	št. podizst.	ostali	SKUPAJ	v JLA	disciplinsko	po sklepu odb. za dr.	upokojeni	umrli	SKUPAJ
JELENJA	2	-	6	8	1	3	1	-	5	206
LIVARNA	7	1	25	33	6	15	8	12	3	661
LIVARNA BL.ŠT.	1	-	2	3	1	1	-	2	1	77
VALJARNA BL.ŠT.	5	-	5	10	2	6	9	7	1	345
VALJARNA ŽICE	1	-	9	10	1	9	2	6	-	161
VALJ. DOP. PLOČ.	3	-	12	15	3	1	3	1	-	188
BL. VALJARNA BELA	2	2	12	16	9	6	4	1	-	271
BL. VALJARNA JES.	2	-	6	8	-	2	3	1	1	203
JELENJA	4	2	7	13	3	5	4	8	-	224
JELENJA	-	-	2	2	1	1	1	-	-	65
JELENJA	-	-	2	2	-	-	2	-	-	54
JELENJA	-	-	4	4	1	2	1	2	-	144
JELENJA	-	-	5	5	2	1	4	5	-	242
JELENJA	1	-	1	2	1	1	3	-	-	83
STOJ. DOLAVNICE	7	2	3	12	10	-	2	4	-	308
JELENJA, DOLAVNICE	7	1	9	17	13	2	4	8	-	508
JELENJA	9	1	7	17	11	1	3	-	3	564
JELENJA	2	-	5	7	5	-	2	3	-	234
JELENJA	3	-	8	11	10	5	5	8	1	368
JELENJA	-	-	5	5	1	-	-	16	-	282
JELENJA	-	-	29	29	-	-	3	4	-	350
JELENJA	2	2	6	10	2	-	1	-	-	-
JELENJA	1	1	4	6	2	1	5	2	1	480
JELENJA	-	-	12	12	1	1	2	4	-	173
SKUPAJ	59	12	186	257	86	63	72	94	11	326

Dopisujte

TOZD Valjarna bluming štekel

Odbor za gospodarstvo TOZD Valjarna bluming štekel je 27. junija obravnaval proizvodnjo v maju, plan za julij, nadurno delo v maju ter izvajanje internih ukrepov za izboljšanje proizvodnje.

Glede ukrepov je bilo ugotovljeno, da se je občutno znižala poraba zemeljskega plina, da je najnižja v tem letu. Prihranek je 7.906.000 din. Ta rezultat je nasploh najboljši v zadnjih štirih letih. Dober rezultat so dosegli tudi pri kvaliteti toplovaljanih trakov za Hladno valjarno Bela. II a kvaliteta je za 22,8 % manj kot v enakem obdobju lanskega leta, kar tudi pomeni 4.860 din prihranka. Sicer pa izplen na blumingu nekoliko zaostaja (za 0,3 %), medtem ko je na šteklju za 1,3 % boljši. Člani so sklenili, da je treba ukrepe tudi vnaprej dosledno izvajati.

Pri pregledu stroškov za maj je bilo ugotovljeno, da je bilo 139.373.833 din zvišanja. Od tega odpade na vložek 143.126.188 din zvišanja in na predelavo 3.752.354 din znižanja. Odbor je ocenil, da je ta analiza nejasna in nepopolna in zahteval, da računovodja na naslednji seji poda natančnejšo obrazložitev, tehnološko bluminga pa mora do naslednje seje pripraviti poročilo, koliko slabov je šlo zaradi jeklarskih napak v adjustažo bluminga.

Adjustaža bluminga bi morala po programu v juliju izdelati 16.860 ton, štekel pa 15.350 ton. Odbor za gospodarstvo je v zvezi s tem sklenil, da se plan, glede na objektivne vzroke, ki vplivajo na doseglo zastavljenih ciljev, sprejme pogojno ter da se ga v primeru, če bodo pogoji dela kritični, ob koncu meseca korigira. Sklenil je, da se 500 ton planirane proizvodnje adjustaže štekel Javornik prenese v adjustažo štekel na Beli, tako da ostane plan termične obdelave 2.100 ton.

Razpravljali so tudi o nadurnem delu v maju. Delavci so v tem mesecu naredili 1208 ur nadurnega dela, kar pomeni 2,4 % od dejanske opravljenih 53.057 ur.

Odbor je potrdil predlog za odpis neuporabnih aksialnih tlačnih ležajev za nastavno napravo valjavskega ogrodja blumingu. Ti so bili poslani na pregled v matično tovarno Tiger-River ZDA v skupni teži 595 kg. Dobavitelj, firma Torrington, je po pregledu poslala svoje mnenje in obvestilo, da so te neuporabne dele dali v staro železo.

Obravnaval je tudi predlog vodje proizvodnje bluming štekel za nagrado žerjavovodij, ki so delali pri čiščenju globinskih peči s posebnim grabilcem. To je izredno težko, vendar nujno delo. Ker se še ne ve, koliko časa se da komore dobro čistiti, še ni izdelan predlog za ustrezno nagrado žerjavovodij v striper hali. Predlagano je bilo, da se 13 žerjavovodij nagradi z enkratno nagrado po 1000 din ter da naj delavski svet TOZD Valjarna bluming štekel odo-

bri nagrado v višini 2000 din, tako da bi bila skupna nagrada po 3000 din. Odbor je predlog potrdil.

Seznani so se z izredno rastjo porabe potrošnega materiala v prvem četrtletju in sklenili, da vsak vodja oddelka pregleda porabo oziroma materialne stroške ter po podpisni-

TOZD Jeklarna

Odbor za gospodarstvo TOZD Jeklarna je 9. julija med drugim obravnaval poročilo o izvajanju ukrepov za april in maj, predlog sprememb cen za surov dolomit, žlindro in pelete, inovacije ter različne prošnje oziroma vloge.

V zvezi z izvajanjem ukrepov je ugotovil, da je eden glavnih dejavnikov za neizpolnjevanje ukrepov slaba kadrovska struktura (v mislih imajo predvsem mlajše delavce in pomanjkanje delavcev, ki bi bili pripravljeni skleniti delovno razmerje v TOZD Jeklarna). Zato je odbor kadrovskega sektorja zadolžil, da v čim krajšem času preskrbi za TOZD Jeklarna zadostno število delavcev.

Določil je tudi nove prodajne cene peska, žlindre in peletov. Nova cena za surovi dolomit je 666 din za tono. Za granulat predelane žlindre do 12 mm bodo morali zunanji kupci odšteti 244 din za tono (brez davka), na mali prodaji pa se bo dobila po ceni 111 din za tono oziroma za granulat nad 12 mm po 40 din za tono (z davkom). Nova prodajna cena za pelete je brez davka 421 din. Vodjo komercialnega sektorja pa je pooblastil, da lahko za večje prodane količine (nad 30.000 ton žlindre oziroma nad 300 ton peletov) odobri kupcu do 20 % popusta.

Sprejel je sklepe o izplačilu rente za nekatere inovacije. Frideriku Omanu, Ivanu Žibertu, Jožu Rožiču in Mihaelu Piščancu se bo tako izplačala tretja renta v znesku 20.432 din za tehnično izboljšavo »Sprememba obzidave prebodnih žlebov SM peči in BBC ponov«. Joža Arh, Franc Šimnic, Alojz Purger, Janez Ciuha, Marko Resman, Leopold Lomovšek in Emil Bauman bodo dobili izplačano drugo rento v višini 137.928 din za tehnično izboljšavo »Z novo tehnologijo obdelave jekla v ponovci do manjše porabe CaSi v elektrojeklarni«. Janez Biček, Franc Potokar, Friderik Oman in Ivan Žibert bodo dobili drugo rento v znesku 1.263.593 din za tehnično izboljšavo »Obzidava jeklarskih ponov s krommagnezito opek«. Obravnaval je več prošenj za pomoč. Društvo strojnih inženirjev in tehnikov Jesenice je odobril 20.000 din za kritje stroškov strokovnih predavanj v letu 1985. Partizanov Gorje, ki je prošil za 60 metrov črnih cevi 1/2, 30 metrov 3/4 in 12 metrov

cevi 1, pa je glede na sklep, da se cevi ne morejo odkupiti, svetoval, naj se s svojo prošnjo obrne na sekretarja železarne. Prošnji hišnih svetov Hrušica 120 in 121 za brezplačno dodelitev žlindre do 12 mm bo ugodil, ko bo žlindra na zalogi. Vaški skupnost Belca je odobril brezplačno dva kamiona odpadne žlindre s prevozom. Konferenci osnovnih organizacij sindikata železarne pa je podaril za izvedbo srečelova, ki bo 20. julija na Poljanah, kamion odpadnega peska. Prošnji krajevne skupnosti Sava za finančno pomoč pri praznovanju krajevnega praznika odbor ni ustregel, ker TOZD Jeklarna nima potrebnega denarja. Glede vloge krajevne skupnosti Edi Giorgini, ki je bila naslovljena na poslovodni odbor in v kateri omenjena krajevna skupnost prosi za ureditev cestišča proti oddelku PTO, je poslovodni odbor zaprosil za mnenje. Odbor predvideva, da je asfaltiranje te ceste nujno.

Člani odbora so bili na seji seznanjeni tudi s stanjem obnove LM peči, stanjem investicije procesni računalnik Jeklarna 1 ter o stanju investicije garderobe in zaklonišča, delilnica hrane in čajna kuhinja v jeklarni 1.

BL

PREGLED ODSOTNOSTI V JUNIJU IN PRVEM POLLETJU

	MESECE JUNIJ				I. POLLETJE 1985			
	bolov.	dopust.	ost. ods.	SKUPAJ	bolov.	dopust.	ost. ods.	SKUPAJ
PLAVŽ	4,83	8,39	0,38	13,60	5,15	6,95	0,77	12,87
JEKLARNA	5,76	7,56	1,18	14,50	5,41	7,97	0,91	14,29
LIVARNA	6,24	6,31	1,06	13,61	4,07	6,90	0,45	11,42
VALJ. BL. ŠT.	6,00	8,40	0,82	15,22	5,40	8,97	0,63	15,00
VALJ. ŽICE	5,73	6,68	0,10	12,51	5,45	8,12	1,08	14,65
VALJ. DEB. PLOČ.	5,43	8,06	0,85	14,34	5,32	7,09	0,73	13,14
HL. VALJ. BELA	4,84	7,87	1,73	14,44	4,18	7,80	1,35	13,33
HL. VALJ. JES.	5,74	9,18	0,46	15,38	4,75	8,80	0,79	14,34
ŽIČARNA	6,31	8,75	1,20	16,26	5,33	8,69	1,20	15,22
PROFILARNA	8,58	5,08	0,81	14,47	7,90	6,72	1,03	15,65
VRATNI PODBOJCI	7,05	1,85	0,41	9,31	7,49	7,87	0,34	15,50
JEKLOVLEK	5,43	7,89	0,12	13,44	6,69	7,54	0,45	14,68
ELEKTRODE	8,35	11,42	0,90	20,67	7,80	7,11	0,59	15,50
ŽEBLARNA	8,39	6,82	0,87	16,08	7,35	8,24	1,27	16,86
STROJ. DELAVNICE	6,80	6,95	0,94	14,69	7,59	7,23	1,02	15,84
REMONT. DELAVNICE	6,28	7,77	1,05	15,10	6,40	7,23	0,88	14,51
VZDRŽEVANJE	6,70	7,38	1,10	15,18	6,15	6,77	0,82	13,74
ENERGETIKA	2,29	9,64	1,36	13,29	3,13	7,91	0,73	11,77
TRANSPORT	8,49	8,96	1,02	18,47	6,38	8,20	0,81	15,39
KO - FI	6,98	9,67	0,66	17,31	6,92	7,32	0,52	14,76
K S I	4,55	6,63	1,52	12,70	6,22	6,92	1,29	14,43
E T N	4,15	8,91	1,66	14,72	4,68	6,77	0,97	12,42
DRUŽ. PREHRANA	11,28	5,27	0,19	16,74	10,43	6,87	0,20	17,50
ŽELEZARNA	6,11	8,01	1,02	15,14	5,93	7,54	0,85	14,32

OPOZORILO GOZDNEGA GOSPODARSTVA

Zaradi gradnje gozdne ceste je pot s Plavškega rovtja proti Zakamniku—Kladje—Murgovec zaprta za vsa osebna in tovorna vozila do 23. julija.

Kdorkoli se bo na pot podal peš, bo za varnost moral poskrbeti sam; za možne posledice ne odgovarjamo.

Gozdno gospodarstvo
TOZD Gozdarstvo Jesenice

DELAVSKI SVETI V JUNIJU

V juniju se samoupravne delovne skupine niso sestale. Delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti so obravnavali informacijo o odobritvi gradbenih posojil, potrdili so prednostno listo pričakovalcev stanovanj in jo dali v 30-dnevno javno razpravo, ocenili so rezultate poslovanja in gibanja osebnega dohodka v letu 1985 (sprejeli so sklep, da se s 1. junijem 1985 za 9 % poveča osebne dohodke) ter obravnavali in potrdili načrt interne banke SOZD Slovenske Železarne za leto 1985.

Refinanciranje kreditnih obveznosti so obravnavali in jih sprejeli samo delavski sveti TOZD Jeklarna in Hladna valjarna Bela ter delovne skupnosti E-TKR-NG. Delavski svet Žebljarna je obravnaval še predlog sporazuma za 6 % združevanje deviz za objekte splošnega družbenega pomena.

Delavski sveti so obravnavali in odobrili gradbena posojila delavcev, ki izpolnjujejo razpisne pogoje za novogradnjo, nakup stanovanjske hiše v zasebni lasti ali za adaptacijo. Delavska sveta TOZD Jeklovlek in Energetika sta imela pripombi, da je postopek za razpis in koriščenje gradbenih posojil predolg (Jeklovlek) in da bo v bodoče treba gradbena posojila realizirati vsaj do marca, zaradi možnosti boljšega koriščenja in uporabe sredstev v gradbeni sezoni (Energetika). Ker je odgovor oddelka za družbeni standard zanimiv za širši krog delavcev Železarne, ga navajamo v celoti:

»Strinjamo se z vami, da je postopek za razpis in koriščenje gradbenih posojil predolg, vendar se moramo v strokovni službi ravnati po terminih, ki smo jih v Železarni Jesenice opredelili sami v naših samoupravnih aktih in po terminih, ki so predpisani z zakonom.

Sredstva za gradbena posojila so sredstva čistega dohodka, ki je ali pa ni ustvarjen. S sprejemom zaključnega računa šele opredelimo potrebna sredstva, to je običajno proti koncu meseca, kar pomeni, da šele čisto ob koncu marca ali v začetku aprila objavimo razpis. Razpis traja en mesec. Po zaključnem razpisu mora strokovna grupa preveriti navedbe v razpisu, kar traja približno 12 dni in še tri dni, da pripravimo predloge za vse delavske svete temeljnih organizacij in delovnih skupnosti. Delavski sveti zaključijo sklepanje približno v 14 dneh, po sprejetih sklepih morajo biti delavci, ki so prejeli posojilo, objavljeni zaradi javne razprave, ki traja 30 dni. V tem času pripravi strokovna služba posojilne pogodbe in po poteku javne razprave lahko pričnejo posamezniki koristiti gradbeno posojilo. Če vse te čase seštejemo, ugotovimo, da postopek traja tri mesece (začne se z aprilom), tako da je možno kori-

stiti gradbeno posojilo najhitreje konec junija ali v začetku julija.

Delavski sveti so junija obravnavali in potrdili prednostno listo pričakovalcev stanovanj. V temeljnih organizacijah, ki so imele pripombe, so ustanovili posebne komisije. Ne katere med njimi so delo že končale, v tej številki Železarja pa objavljamo tudi spremembe prednostne liste pričakovalcev stanovanj.

Predloge sklepov (1. Raven osebnega dohodka povečamo s 1. junijem 1985 za 9 %, s tem da ustrezno korigiramo osnovne postavke osebnega dohodka; 2. Delavski svet zadolžuje vodstvo temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, da spriti spremlja uresničevanje planiranih proizvodnih rezultatov po količini in kvaliteti ter v primeru odstopanj takoj ukrepa, da bi lahko uresničili potrebno višino dohodka (13.500 mio din), ki zagotavlja ohranitev življenjske ravni delavcev Železarne, ocene poslovanja in gibanja osebnega dohodka v letu 1985 so delavski sveti sprejeli brez pripomb. Prav tako niso imeli pripomb na načrt interne banke SOZD SZ za leto 1985.

Refinanciranje kreditnih obveznosti so morali obravnavati delavski sveti Jeklarna, Hladne valjarne Bela ter delovne skupnosti E-TKR-NG. Delavski svet TOZD Hladna valjarna Bela je obravnaval refinanciranje obveznosti posojila, ki ga je temeljna organizacija najela pri Exim Bank Washington ZDA in sprejel sklep, da se strinja s podpisom kreditne pogodbe v višini refinancirane glavnice za leto 1984 pod pogoji, ki so bili sprejeti s predstavniki tujih finančnih organizacij in predstavniki Zveznega izvršnega sveta. Delavski svet delovne skupnosti E-TKR-NG je obravnaval obveznosti posojila, ki ga je delovna skupnost najela pri UNION BANK Los Angeles ZDA in sprejel sklep, da se strinja s podpisom kreditne pogodbe v višini refinancirane glavnice za leto 1984 pod pogoji, ki so bili sprejeti med predstavniki Zveznega izvršnega sveta in predstavniki tujih finančnih organizacij.

Delavski svet TOZD Jeklarna je obravnaval refinanciranje obveznosti posojil, ki jih je temeljna organizacija najela pri Bank of America in

pri Manufacturers Hannover LTD London Velika Britanija in sprejel sklep, da se strinja s podpisom nove kreditne pogodbe v višini refinancirane glavnice za leto 1984 pod pogoji, ki so bili sprejeti med predstavniki Zveznega izvršnega sveta in predstavniki tujih finančnih organizacij.

Predlog sporazuma za 6 % združevanje deviz za objekte splošnega družbenega pomena (informacijo je pripravil FRS, dostavili smo jo vodju TOZD in predsedniku delavskega sveta) delavski svet TOZD Žebljarna ni sprejel z naslednjo utemeljitvijo: »Delavski svet TOZD Žebljarna je na drugi seji 11. junija 1985 obravnaval Predlog sporazuma za 6 % združevanje deviz za objekte splošnega družbenega pomena ter sprejel sklep, da ne pristopi k sporazumu. Delavski svet pripominja, da je nesmiselno sprejemati ta sporazum, ker se izvaja že s 1. januarjem 1985, obenem pa je to tudi nov dokaz, da imajo delavci le malo možnosti odločati pri delitvi dohodka, ker ga večji del poberejo zakonski predpisi.

Delavski svet torej ni hotel ponovno formalno »odločati« o nečem, kar je bilo že odločeno (in v praksi realizirano) drugje.

Da je devizna problematika v Železarni res pereča, pričajo tudi sklepi delavskega sveta TOZD Jeklarna, s katerim so pooblastili interno banko SOZD SZ, da v imenu in na račun TOZD Jeklarna prevzame od Ljubljanske banke — Gorenjske banke devizno kreditno linijo za financiranje izpada deviznih sredstev iz prednostnega nakupa deviznih sredstev za črno metalurgijo v letu 1985 (v nadaljevanju sklepov so navedeni tudi pogoji). Delavski svet TOZD Livarna je v zvezi z devizno problematiko postavil zahtevo, da se za nakup potrebnih rezervnih delov devize dodelijo pod »nujno«, saj je samonaklada v proizvodnji nujno potreben.

CPSI — Ivan Puc

TOZD Plavž

Odbor za gospodarstvo TOZD Plavž je 1. julija ugotovil, da je bil operativni plan za junij presežen za 3,3 %. Glede družbenega plana za julij, ki je 15.700 ton, pa je ocenil, da ga je treba za 500 ton zmanjšati (zaradi predvidenega popravila poševnega dvigala na plavžu 1 in vsipnega voza na plavžu 2.

Odbor je pregledal sklepe izredne seje odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in poziva odgovorne, da takoj rešijo vprašanje nadurnega dela, od kadrovskega sektorja pa je zahteval, da za TOZD Plavž preskrbi potrebno število delavcev, da bi lahko nemoteno delali. Določil je nove prodajne cene granulirane žlindre za zunanje kupce v višini 895 din za tono (brez davka) in

BL

TOZD Valjarna žice in profilov

Odbor za gospodarstvo TOZD Valjarna žice in profilov je 8. julija med drugim obravnaval izpolnjevanje delovnih ciljev za maj, operativni program za julij, nadurno delo v juniju in izpolnjevanje odpreme gotove proizvodnje.

Ugotovil je, da je bilo v maju doseženih osem delovnih ciljev (dve SDS sta dosegli po en delovni cilj, dve SDS pa po tri). V juniju je bilo narejenih 416 ur nadurnega dela.

V zvezi z odpremo gotove proizvodnje je odbor ugotovil, da so se pojavljale večje težave, ker železnica ni sprejemala tovorov. Tovore so morali odpremljati s cestnimi vlačilci, ki so še dodatno motili normalen tok odpreme za lastne predelovalce in pripravo žice za izvoz. Kljub vsem težavam pa so plan prodaje izpolnili 101,3 %.

Avtorjem tehnične izboljšave »Transport gredic od peči Custodis do proge Ø 320« Francu Ravnikarju, Edu Dolžanu in Janezu Kovaču je odbor odobril izplačilo tretje rente (višina ni navedena).

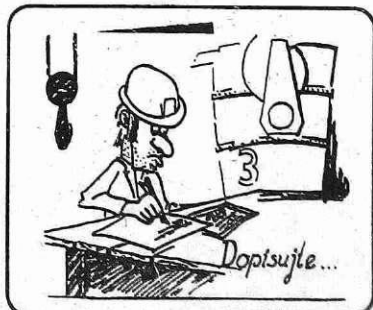
Analiza zvišanja — znižanja stroškov je pokazala, da so dosegli zni-

žanje v višini 75 milijonov din. Stroški so po oceni odbora v mejah normale. Žaloga žice se je nekoliko dvignila.

Tabornikom Špikovega odreda z Blejske Dobrave je za izvedbo srečelova na srečanju železarjev na Poljanah odobril 200 kg odpadnega betonskega železa.

Odbor je obravnaval tudi probleme v zvezi z nedoseganjem izplena in ugotovil, da podatki, s katerimi operirajo, niso točni. Analiza je namreč pokazala, da je doseženi izplen iz gredic, valjanih preko bluminga, za 20 % nižji od izplena gredic iz konti naprave. Zato naj bi vse izmene v valjarni žice izvajale kontrolno tehtanje klasično valjanih in brušenih blumov. Ocenjujejo namreč, da jih valjarna bluming previsko bremeni z vložkom. Menili so, da je v primerih, ko se ugotovi odstopanja, treba postaviti dodatne zahteve za spoštovanje tehnoloških regulativov v predhodni TOZD.

BL

PREDSTAVLJAMO VAM MDB JESENIŠKO-BOHINJSKI ODRED

MDB Jeseniško-bohinjski odred ima dolgoletno tradicijo. V letih svoje delovanja je dosegla vrsto najvišjih republiških in zveznih priznanj. Najvišje priznanje, ki se lahko dobi na zvezni MDA, plaketo Veljko Vlahovič je dobila štiri leta zapored, in sicer v letih 1978, 1979, 1980 in 1981.

Letos je brigada spremenjena, ker se ji je zaradi težav pri zbiranju mladincev za odhod na MDA pridružila brigada Dragoljub Milovanović iz Beograda. Pozdrav je še zmeraj ostal enako zvenec, prapor visoko vzdignjen, ponosno se vije nad glavami brigadirjev.

POZDRAV:

Slušaj Jugoslavijo

Ovde brigadiri

Tito

Mladost

Jesenice

Radost

Triglav

Sava

Triglav

Bratstvo

Triglav

Enotnost

Beograd

Jesenice

Jesenice

Beograd

Jesenice

Brača

Brača, Brača, Brača

To leto pozdrav MDB Jeseniško-bohinjski odred vzklika 40 brigadirjev, ki sestavljajo to brigado in nadaljujejo tradicijo borcev in starejših brigadirjev, da jo ohranimo v spominu in z novimi delovnimi zmagami še bolj osvetlimo. Brigado sestavlja 29 brigadirjev iz Beograda, dva iz Valjeva in devet z Jesenic, od skupnega števila šest brigadirjev in 34 brigadirjev. Povprečna starost brigade je manj kot 17 let, vendar sta volja in želja po delu najmočnejše orožje brigadirjev. Čeprav fizično šibka brigada dosega na težkem delovišču zadovoljive rezultate.

Večina brigadirjev je prvič na MDA, kjer se srečujejo s krampi in lopatami, saj so večinoma učenci srednjih šol, samo trije brigadirji so iz delovnih organizacij.

Resnico o delu in življenju v naselju in na delovišču lahko izrečejo samo brigadirji, mladinci, ki to preživljajo in najbolj čutijo spremembe v načinu svojega življenja, nabirajo novo znanje, delovne izkušnje, navede. Predstavljamo vam Zorana Pajiča, brigadirja, ki ne pozna počitka. »Všeč mi je, vendar je nekoliko pomanjkljivosti v prehrani, pa čeprav je hrana dobra, odnos kuharic do brigadirjev je izredno dober, ni mi pa všeč, da imamo pogosto za malico ribe; opazil sem tudi, da je bila konzerva z mesnim narezkom ali sirnim namazom pokvarjena, drugače pa je

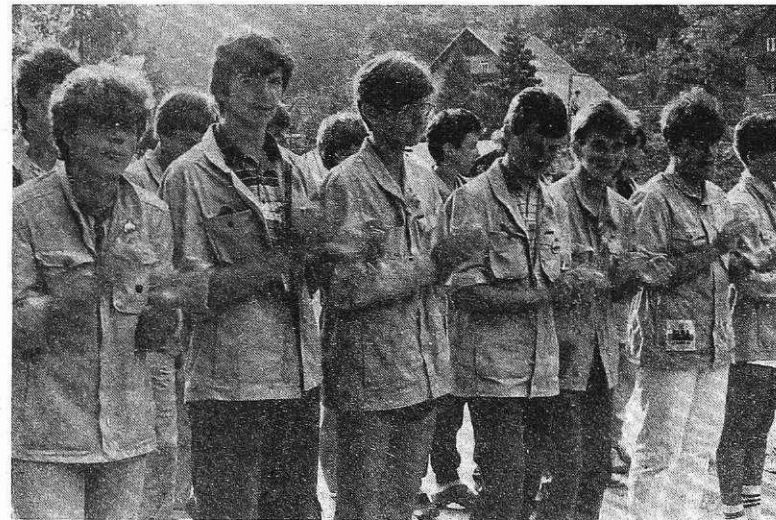
hrane dovolj. Morebiti sem preveč kritičen, saj sem prvič na akciji.

Na tej MDA sta dve brigadi, ki dobro sodelujeta. Najbolj lepo sem se počutil, ko smo imeli srečanje z domačimi iz TOZD Jeklarna. Lepo so nas sprejeli, prijetno smo se pogovarjali o delu v TOZD, organiziranosti, nagrajevanju delavcev, pogojih dela.

V naselje smo prišli dobre volje, vendar je utrujenost premagala večino brigadirjev. Bili smo dežurna brigada, potrebno je bilo urediti naselje, pa je prišla skupina brigadirjev iz druge brigade in ponudila, da nam pomagajo pri dežurstvu. Veliko dela ni bilo in pomoči nismo potrebovali, vendar sem takrat spoznal, da se brigadirji ne zapirajo v ozke skupine v eni brigadi, ker si želimo ob delu pridobiti čim več prijateljev.

Ko sem prihajal iz Beograda, sem imel nekoliko dobrih prijateljev, sedaj pa ne vem kako naj ločim dobrega prijatelja med množico tovarišev, ki sem jih spoznal. Začeli smo živeti kot urejena družina, ki svoje probleme rešuje z dogovori, in dela enotno in skupno.

Delovišče je težko, vendar je naša volja močnejša. Mislim, da pred nami ni več ovir, ki bi bile nepremagljive. Na delovišču se ustvarja tisto najmočnejše, prijateljstvo, ki ga nikoli ne bom pozabil. Tako prijateljstvo sem šele tukaj spoznal. Roke so mi postale žuljave in trdne, delal sem, kolikor zmorem, na nek način

Če bi nas radi še bolj spoznali, se oglasite na naših prireditvah (foto I. Kučina)

MLADOST NA JESENICAH

Jesenice, dolgočasno mesto, megleno, polno prahu, smoga in smeti. Bolj deževno kot sončno. Vendar so se Jesenice za nas domačine čez noč spremenile. Kot da bi človek prišel v neko novo mesto, mesto veselja in radosti. V nedeljo, 30. junija, je bilo kot da bi nekakšna neznana sila vnesla novo življenje: glasba, radost, smeh. Čez noč je na Jesenice prišla mladost, ki spodbuja življenje, mladost Jugoslavije.

Mladi učenci in študentje so se odpovali počitnicam in sreči mladosti po zaključnem šolskem letu. Prišli so iz Beograda, Valjeva, Bosanske Gradiške, Raven na Koroškem, Štor, Celja, Velenja. Prišli so pomagat mladim navdušencem z Jesenic,

ki so z idejo, zanosom in ogromnimi napori uspeli organizirati mladinsko delovno akcijo. S to akcijo želijo dati svoj prispevek Železarni (Jeklarna 2), obenem pa dokazati, da so sposobni uresničiti še tako drzne ideje, o katerih nekateri še slišati niso ho-

teli.

Vendar so bile mladost, delovni zanos, ljubezen do domovine, želja po širjenju in čuvanju bratstva in enotnosti močnejši od vseh problemov, na katere so naleteli na začetku uresničevanja te ideje. Mladina je dokazala, da ne obstajajo ovire in problemi ter meje bratstva in enotnosti, tovarštva in sodelovanja. Napotili so se v neznane kraje, vendar med ljudi istih misli in ciljev.

Združena so mesta, regije, republike, združena je Jugoslavija. Skupno so poprijeli za vsako ponujeno delo, ne glede na težavnost in zahtevnost dela ali terena, ne ozirajoč se na utrujenost, žulje in bolezen. Ponosni so, ker so na MDA, ki šteje le dve brigadi, vendar so zastopani vsi narodi in narodnosti Jugoslavije. MDB Železar združuje brigadirje iz SOZD Slovenskih železarn in poslovnih sodelavcev naše Železarne. V tej brigadi so združene izkušnje in mladost. Brigadirji so posebno ponosni, da imajo v svoji brigadi tudi brigadirje, ki so bili tudi po tridesetkrat na akciji in da je med njimi petnajstkratni udarnik. Posebne pozornosti so deležni brigadirji, ki poleg rednega dela v tovarni ves svoj prosti čas izkoristijo za pomoč brigadi tako pri delu na delovišču kot v naselju.

Vsi si želijo, da bi brigada postala stalna in da bi vsako leto sodelovala na kateri MDA.

Poleg MDB Železar na akciji sodeluje zelo mlada brigada Jeseniško-bohinjski odred, ki ima v svojih vrstah tudi najmlajšega brigadirja. Brigado sestavljajo učenci beografskih srednjih šol, združeni v Dom Dragoljuba Milovanoviča.

Vsi skupaj pa obljublamo, da bomo z veseljem ponovno prišli, saj se zavedamo, da z našim delom izgrajujemo svojo prihodnost ter prihodnost naše domovine.

Z-D-R-A-V-O

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

SVETOVNE PRESTOLNICE ZA ZMANJŠANJE JEDRSKE NEVARNOSTI

V Pekingu so gradili v dveh globinah, na 8 m in 15 metrih. Mreža zaklonišč v globini osmih metrov je dokončana in povezana s predori metroja. Podzemlje ima svojo električno mrežo in generatorje, naprave za ventilacijo in dotok svežega prečiščenega zraka, kuhinje, ambulante, sanitarije, restavracije, vodnjake s pitno vodo, telefonske in radijske centrale, skladišča hrane in celo knjižnice.

V petih do šestih minutah bi v središču Pekinga doseglo zaklonišča deset tisoč ljudi. V zakloniščih bi lahko ostali od nekaj dni do enega meseca. Če bi bilo potrebno, bi ljudje zapustili podzemlje po hodnikih in odšli daleč ven iz glavnega mesta.

Potrebe in vse manjši površinski prostor so leta 1978 spodbudili Kitajsko vojsko k odločitvi, da do tedaj prazno podzemlje uporabljajo namensko. Od tedaj v podzemlju nameščajo skladišča, hladilnice, hotele, kino dvorane, trgovine, obrtne delavnice in tovarne. Krožni predor v pekinškem parku Diton, dolg 310 metrov in širok 8 metrov, je spremenjen v stezo za kotalkanje. Kitajci imajo oboroženo štirimilijonsko redno armado. Poleg tega imajo organizacijo prostovoljcev, ki je podobna naši teritorialni obrambi. V ta sestav (teritorialne obrambe) se lahko vključijo vsi zdravi moški med 16 in 45 leti in ženske od 16. do 35. leta.

Letno opravijo 15 dni vojaških vaj. Po dokaj preverjenih podatkih je vključeno v kitajsko teritorialno obrambo okrog 75 milijonov pripadnikov.

Američani praktično ne poznajo civilne zaščite v klasičnem pomenu. Ocenjujejo, da bi v primeru popolnega jedrskega napada na ZDA umrlo 139 milijonov ljudi. Zagovorniki nove ameriške zasnove civilne obrambe trdijo, da bi lahko z uvedbo ustreznih rešitev s 400 variantnimi načrti število žrtev zmanjšali na »samo« 46 milijonov. Ameriška civilna zaščita se nanaša samo na Federalno agencijo za upravljanje v izjemnih razmerah. Osnovna naloga te agencije je izdelava načrta o evakuaciji 400 naselij s področja tveganja. S takšno evakuacijo bi zajeli 145 milijonov ljudi ali dve tretjini prebivalcev.

V Italiji se za 70 ali 80 milijonov lir po pravilu »ključ v roke« kupi protiatomsko zaklonišče. V Vatikanu so zgradili jedrsko zaklonišče. Za sedaj hranijo v njem dragocenosti vatikanskega arhiva — je pa tudi dovolj prostora za »visoke« glave. V primeru najhujšega bi menda imeli Rimljani največ možnosti, da preživijo. Kje? Nikjer drugje kot v katakombah kot nekoč. Tujcu, ki misli, da so to le nekaj tisoč metrov z relikvijami napolnjenih votlin, velja pojasniti, da se katakombe raztezajo pod vsem Rimom in bi v teh predorih preživela večina prebivalcev. Pravzaprav do pred kratkim ni bilo znano, do kam se raztezajo. Sedaj so urejene prenoje in načrt katakomb je v javnosti.

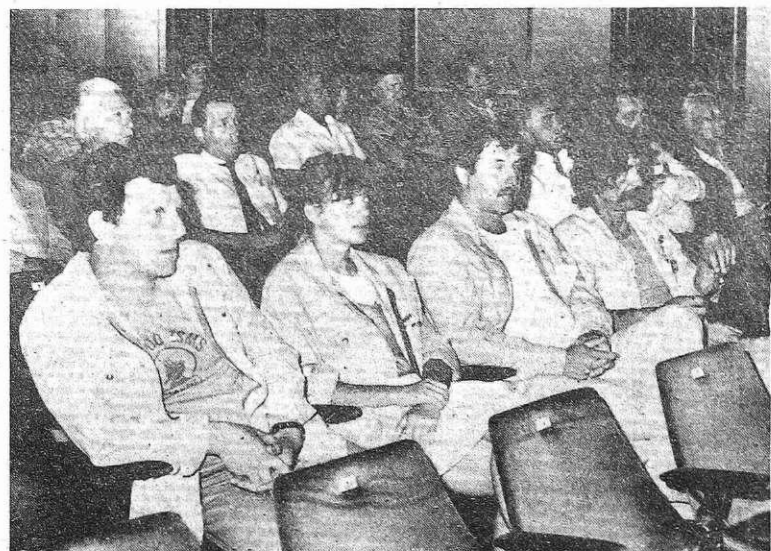
Za Rimljane prejšnjih stoletij so bile katakombe shramba in počivališče ter prijetno bivališče v vročih poletnih mesecih. Danes dobivajo katakombe novo namembnost, da zavarujejo prebivalstvo v morebitni jedrski vojni.

Vir.: News and World Report, No 12/84.

CIVILNA ZAŠČITA V SKANDINAVSKIH DEŽELAH

Na Norveškem, Danskem in Švedskem je civilna zaščita sestavni del tako imenovane popolne obrambe. Ta obsega celotne ukrepe vojaško-politične in gospodarske narave z namenom učinkovite priprave oboroženih sil, gospodarstva in prebivalstva na jedrsko ali klasično vojno.

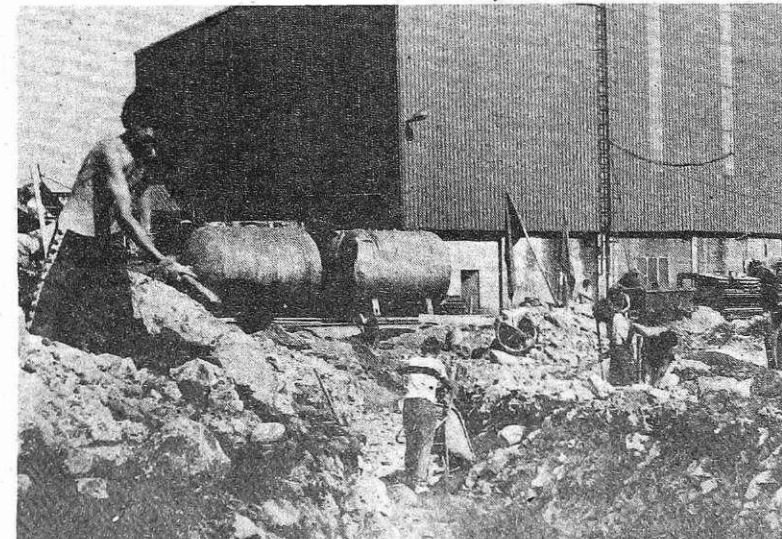
Na Norveškem in Danskem, ki sta članici NATO pakta, se programi za razvoj civilne zaščite usklajujejo s priporočili komiteja za civilno obrambo NATO pakta. Civilna zaščita ima nalogo, da pomaga oboroženim silam pri učinkovitem delovanju (s transporti, remontom poškodovanih prometnih zvez, reševanjem vojaških objektov itd.).

Predstavniki MDA Jesenice 85 na slavnostni seji delavskega sveta (Foto: I. Kučina)

»Gasilska« (foto I. Kučina)

Na delovišču (Foto: I. Kučina)

PROIZVODNJA V PRVEM POLLETJU

V prvem polletju letošnjega leta smo v Železarni (ne upoštevajoč Monter iz Dravograda, ki za svojimi obveznostmi zaostaja za približno 25 %) dosegli z gospodarskim načrtom predvidene količine skupne in gotove proizvodnje. Planskih obvez pri uslugah prevajanja zaradi pomanjkanja vložka predvsem za Valjarno debele pločevine nismo dosegli. Iz priloženih tabel je razvidno, da proizvodnja v posameznih mesecih ni bila enakomerna.

Januar je bil slab, predvsem zaradi izjemno nizkih temperatur, redukcij električne energije in delnega pomanjkanja mazuta in plina. V februarju se je situacija delno izboljšala, vendar še vedno nismo dosegli načrtovanih ton, predvsem zaradi prevelikega števila zastojev vzdrževalne in tehnološke narave. Sledila sta izjemno dobra meseca marec in april, nakar se je krivulja uspešnosti zopet povesila. V maju so bile planske obveze že izpolnjene. Junij pa se že približuje rezultatom januarja. Vzroki so povečani zastoji, delno pomanjkanje vložka pri ploščatem programu (podaljšan remont Bronx škarij, premalo tujega vložka), ter pomanjkanje delovne sile in velika odsotnost predvsem na ključnih delovnih mestih.

Izpolnjevanje proizvodnega asortimenta ni bilo najboljšo. Predvsem smo izdelali premalo za Železarno najbolj atraktivnih proizvodov; nerjavne in elektro pločevine. Izpad prve je nastal zaradi pomanjkanja niklja, druge pa delno zaradi nižje skupne proizvodnje v Jeklarni, delno pa zaradi občasnega pomanjkanja metal silicija ter neobratovanja VOD naprave (prodori, pomanjkanje opeke). Dobava vložka iz tujih virov je bila v tem obdobju izpolnjena le 58 %.

Ce hočemo, da bomo tudi vnaprej dosegali planske obveznosti, moramo vsi skupaj že v tretjem četrtletju vložiti vse napore, ker nas bodo pestile predvsem težave zaradi pomanjkanja vložka (ploščati del - nedobava planiranega tujega vložka), delovne sile (pomanjkanje, dopusti) ter odpreme (zaradi čedalje večjega pomanjkanja vagonov):

TOZD PLAVŽ

Dobro delo v prvem tromesečju se v drugem ni nadaljevalo in so polletne planske obveznosti izpolnili le z 98,5 %. Izpad proizvodnje je nastal zaradi pomanjkanja kisika (remont kisikarne in popravilo cevovoda), 6-dnevne neobratovanja peči št. 1 v juniju zaradi netesnenja na stiku sedlo-jašek ter vse preveč zastojev zaradi pogostih menjav šob.

TOZD JEKLARNA

Nasprotno kot Plavž je Jeklarna v drugem četrtletju delala precej bolje kot v prvem in je dosegla 99,7 % z družbenim načrtom predvidene proizvodnje.

Pri tem je bistveno bolje delala martinarna, ki je svoje planske obveznosti izpolnila 102,6 %, medtem ko je elektro jeklarna za planskimi obveznostmi zaostala za 5 %. Izpad proizvodnje v elektro jeklarni je nastal zaradi redukcij električne energije v začetku leta, okvare Lectromelt peči v februarju, podaljšanih remontov, odpisa neodgovarjajoče proizvodnje ter prevelikega števila krajših zastojev tako obratovalnega kakor tudi vzdrževalnega značaja. Izpolnjevanje kvalitetnega programa ni bilo najboljšo. Vzroki so občasno pomanjkanje posameznih legur in repromateriala kakor tudi v sami Jeklarni.

Na napravi za kontinuirano vlivanje jekel je bilo v prvem polletju letošnjega leta odlihtih 32.035 ton gredic ali 103,3 % gospodarskega načrta.

TOZD LIVARNA

Livarna je v prvem polletju dosegla 111,8 % načrtovane skupne proizvodnje. Tujim naročnikom je bilo v tem obdobju odpremljenih 328 ton odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-ŠTEKEL

Precej boljše delo v drugem tromesečju se kaže v tem, da je uspela nadoknaditi izpad, ki je nastal v prvem in je planske obveznosti izpolnila v skupni proizvodnji 100,8 % v gotovi - prodaji pa 102,3 %.

V maju je bil remont Bronx škarij, ki se je podaljšal v junij, tako da je prišlo do pomanjkanja vložka za Profilarno in HVJ. V juniju je bil redni letni remont bluminga in šteklja. Potisna peč je v tem obdobju obratovala skupno 45 dni in je bilo prevajanih 24.412 ton slabov.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

V prvem polletju letošnjega leta je bilo obratovanje kljub večjemu številu krajših zastojev dobro in je

TOZD izpolnila svoje planske obveznosti skupne (101,2 %) in gotove proizvodnje (106,4).

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Valjarna debele pločevine je edina, ki ji je v tem obdobju občutno primanjkovalo vložka. V prvih petih mesecih so v celoti izpadle usluge prevajanja (ni bilo vložka). Zaradi zmanjševanja medfaznih zalog in pomanjkanja naročil enostavnejših kvalitet valjavka proga v marcu ni obratovala 14 dni, v juniju pa 4 dni.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

V prvem polletju je obratovala zelo uspešno in je z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo dosegla 103,9 %, z operativnim programom predvideno gotovo proizvodnjo pa 105 %. Operativni program gotove proizvodnje je bil nižji od družbenega načrta zaradi povečanih količin uslug prevajanja. Na žalost pa je izpadel kvalitetni asorti-

Skupna proizvodnja:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Januar	120.390	118.970	113.784	94,5	95,6
Februar	116.170	114.450	112.082	96,5	97,9
Marec	122.870	124.920	129.880	105,7	104,0
April	115.340	117.340	122.281	106,0	104,2
Maj	119.890	119.890	121.356	101,2	101,2
Junij	115.700	115.400	112.166	96,9	97,2
Skupaj:	710.360	710.970	711.549	100,2	100,1

Gotova proizvodnja:

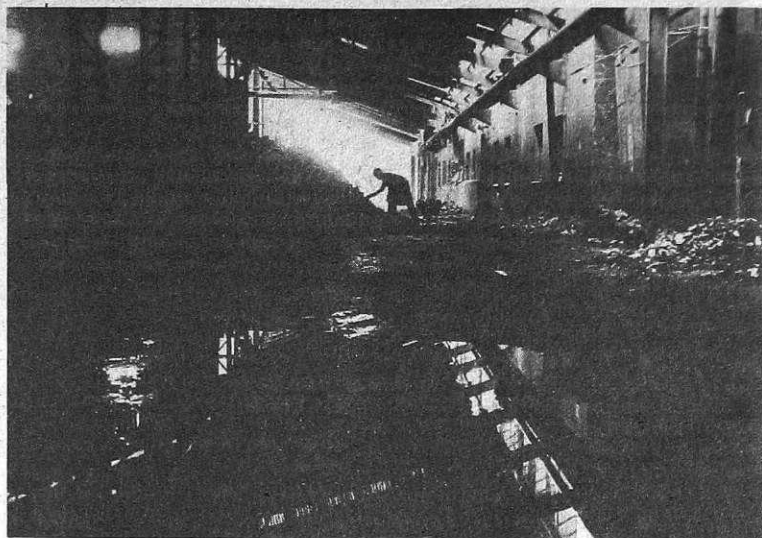
Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Januar	30.340	29.420	29.293	96,5	99,6
Februar	30.190	29.570	30.438	100,8	102,9
Marec	30.800	31.080	31.988	103,9	102,9
April	26.920	26.920	29.322	108,9	108,9
Maj	30.090	28.960	30.599	101,7	105,6
Junij	29.770	28.650	28.883	97,0	100,8
Skupaj:	178.110	174.600	180.523	101,3	103,4

Storitve:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Januar	2.690	2.250	2.262	84,1	100,5
Februar	2.720	2.720	2.192	80,6	80,6
Marec	3.310	3.080	2.745	82,9	89,1
April	3.060	3.060	2.104	68,8	68,8
Maj	2.130	3.260	1.717	80,6	52,7
Junij	2.150	3.270	3.385	157,4	103,5
Skupaj:	16.060	17.640	14.405	89,7	81,7

Gotova proizvodnja + storitve:

Mesec	Gosp. načrt ton	Program ton	Doseženo ton	% gosp. načrt	% program
Skupaj:	194.170	192.240	194.928	100,4	101,4

Odsevi (foto B. Grce)

ment pri nerjavnih in elektro pločevinah, predvsem zaradi predhodnih TOZD in pomanjkanja legur v Jeklarni.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Poleg pomanjkanja delovne sile je glavni problem zelo dotrajano valjavsko ogrodje in precej zastojev. Z dobrim delom jim je uspelo doseči načrtovano skupno proizvodnjo 102,4 %, gotovo pa 101,1 %.

Zaradi pomanjkanja vložka je bilo izdelano premalo elektro pločevine.

TOZD ŽIČARNA

Največja težava je stalno pomanjkanje delavcev in velika odsotnost. Kljub temu je Žičarna v prvih petih mesecih letošnjega leta z dobrim delom na proste dni planske obveznosti presežala. Edino v juniju ji zaradi dodatno povečane odsotnosti (dopusti) to ni uspelo.

V prvem polletju je bila skupna proizvodnja dosežena 101,2 %, gotova pa 99,5 %.

Zaradi neodgovarjajočega vložka je bilo izdelano premalo kvalitetne patentirane žice.

TOZD PROFILARNA

Gospodarski načrt skupne proizvodnje je v prvem polletju izpolnjen 99,4 %, gotove pa 103 %.

Izpad proizvodnje je nastal v juniju, ko je prišlo do močnega pomanj-

kanja vložka zaradi podaljšanega remonta Bronx škarij in njihovega slabega dela po zaključku remonta.

TOZD VRATNI PODBOJI

V tem obdobju je proizvodnja potekala v redu; skupna in gotova proizvodnja sta bili izpolnjeni 101,2 %. Največji problem je pomanjkanje naročil.

TOZD JEKLOVLEK

Skupna proizvodnja je bila dosežena 102,1 %, gotova pa le 98,9 %. Težave so: slabša kvaliteta vložka, občasni krajši zastoji na vlečnih linijah in pomanjkanje vagonov.

TOZD ELEKTRODE

V prvem polletju je bil gospodarski načrt skupne proizvodnje dosežen 102,2 %, gotove pa 100,1 %.

Edino pri oploščenih elektrodah niso bile dosežene planske obveznosti zaradi proizvodnje večjih količin drobnih dimenzij.

TOZD ŽEBLJARNA

Kljub stalnim problemom zaradi žebljarskih strojev in delnega pomanjkanja delovne sile so žebljari svoje planske obveznosti izpolnili v skupni proizvodnji 106,6 %, v gotovi pa 105,7 %.

Odstopanje je pri asortimentu, ker ne delajo dovolj navojnih žebler. Miloš Piščanec

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE ZA PRODAJO TER ODPREMO V PRVEM POLLETJU 1985

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodajo
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
PLAVŽ	86.000	86.000	84.667,8	98,5	98,5	—	—	—	—	—	—
JEKLARNA	230.100	232.100	229.452,0	99,7	98,9	—	—	—	—	—	—
— SM	142.200	144.700	145.959,5	102,6	100,9	—	—	—	—	—	—
— EL	87.900	87.400	83.492,5	95,0	95,5	—	—	—	—	—	—
— ASEA	39.000	38.550	38.521,1	98,8	99,9	—	—	—	—	—	—
— LM	47.900	47.850	43.693,9	91,2	91,3	—	—	—	—	—	—
— BBC	1.000	1.000	1.277,5	127,8	127,8	—	—	—	—	—	—
LIVARNA	960	960	1.072,8	111,8	111,8	300	300	327,6	109,2	109,2	327,6
— Jeklo	945	945	1.056,8	111,8	111,8	300	300	325,6	108,5	108,5	325,6
— Kovino	15	15	16,0	106,7	106,7	—	—	2,0	—	—	2,0
BLUMING-ŠTEKEL	179.140	178.510	180.599,7	100,8	101,4	32.010	30.420	31.599,2	98,7	103,9	32.758,6
— Bluming	91.730	91.730	98.565,6	107,5	107,5	1.900	1.900	1.712,4	90,1	90,1	1.865,0
— Štekel	70.860	70.840	66.993,9	94,5	94,6	15.410	14.170	16.868,7	109,5	119,1	17.294,5
— Štekel storitve	1.850	1.230	1.943,1	105,0	158,0	—	—	—	—	—	—
— Termična obdelava	14.700	14.350	13.097,1	89,1	91,3	14.700	14.350	13.018,1	88,6	90,7	13.599,1
VALJARNA ŽICE	54.280	54.280	54.952,9	101,2	101,2	13.810	13.810	13.355,0	96,7	96,7	13.093,1
— Valjarna žice	54.280	54.280	54.952,9	101,2	101,2	—	—	—	—	—	—
— Valjarna žice storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VALJARNA DEBELE PLOČEVINE	35.120	34.700	32.721,6	93,2	94,3	29.190	29.420	30.677,9	105,1	104,3	31.148,1
— Valjarna debele pločevine	30.480	30.710	32.013,0	105,0	104,2	—	—	—	—	—	—
— Valjarna debele pločevine storitve	4.640	3.990	708,6	15,3	17,8	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA BELA	50.100	50.100	52.060,1	103,9	103,9	40.100	37.850	39.744,0	99,1	105,0	38.452,3
— Hladna valjarna Bela	40.350	38.100	40.239,0	99,7	105,6	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Bela storitve	9.750	12.000	11.821,1	121,2	98,5	—	—	—	—	—	—
HLADNA VALJARNA JESENICE	12.900	12.900	13.203,9	102,4	102,4	10.580	10.660	10.696,0	101,1	100,3	10.792,6
— Hladna valjarna Jesenice	11.900	11.910	11.637,9	97,8	97,7	—	—	—	—	—	—
— Hladna valjarna Jesenice storitve	1.000	990	1.566,0	156,6	158,2	—	—	—	—	—	—
ŽIČARNA	22.650	22.650	22.930,7	101,2	101,2	16.640	16.640	16.551,3	99,5	99,5	16.579,1
— Žičarna	22.650	22.650	22.916,0	101,2	101,2	—	—	—	—	—	—
— Žičarna storitve	—	—	14,7	—	—	—	—	—	—	—	—
PROFILARNA	10.590	10.590	9.908,0	93,6	93,6	9.060	9.060	8.728,8	96,3	96,3	8.716,9
— HOP	9.320	9.260	9.226,5	99,0	99,6	8.560	8.480	8.338,4	97,4	98,3	8.342,6
— HOP storitve	60	50	94,1	156,8	188,2	—	—	—	—	—	—
— Rondele	400	495	354,9	88,7	71,7	400	495	354,9	88,7	71,7	338,8
— Rondele storitve	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
— Diski storitve	610	610	198,0	32,5	32,5	—	—	—	—	—	—
— Deli za cestno ograjo	200	175	34,5	17,3	19,7	100	85	35,5	35,5	41,8	35,5
SKLADIŠČE 38	490	490	1.107,6	226,0	226,0	490	490	1.107,6	226,0	226,0	1.107,2
VRATNI PODBOJI	680	650	688,4	101,2	105,9	680	650	688,1	101,2	105,9	650,9
JEKLOVLEK	11.840	11.840	12.086,9	102,1	102,1	11.730	11.730	11.601,0	98,9	98,9	11.685,8
ELEKTRODE	11.020	11.020	11.257,1	102,2	102,2	9.790	9.790	9.798,8	100,1	100,1	9.735,6
— Elektrode + varilna žica	8.860	8.860	8.519,3	96,2	96,2	8.820	8.820	8.500,3	96,4	96,4	8.461,2
— Varilna žica storitve	—	—	2,3	—	—	—	—	—	—	—	—
— Varilni prašek	420	420	469,2	111,7	111,7	420	420	465,6	110,9	110,9	441,5
— Suha el. masa	200	200	338,4	169,2	169,2	200	200	338,4	169,2	169,2	338,4
— Ognjevzddržni material	1.540	1.540	1.927,9	125,2	125,2	350	350	494,5	141,3	141,3	494,5
ŽEBLJARNA	4.490	4.540	4.839,4	107,8	106,6	4.480	4.530	4.787,8	106,9	105,7	4.898,6
MONTER DRAVOGRAD	4.960	4.643	3.571,7	72,0	76,9	4.960	4.643	3.571,7	72,0	76,9	3.571,7
SKUPAJ	715.320	715.613	715.120,6	100,0	99,9	183.820	179.993	183.234,8	99,7	101,8	183.518,1
ELEKTRODE ZAGREB						750	750	860,1	114,7	114,7	860,1
SKUPAJ						184.570	180.743	184.094,9	99,7	101,9	184.378,2
Storitve						16.060	17.640	14.404,8	89,7	81,7	14.404,8
SKUPAJ						200.630	198.383	198.499,7	98,9	100,1	198.783,0

POSLOVANJE SLOVENSKE ŽELEZARNE V MAJU

V teh dneh smo prejeli informativni bilten o poslovanju Slovenskih Železarn. Čeprav se bilten nanaša na maj in s tem na kumulativno petih mesecev, imamo že prve, v času pisanja že ocenjene podatke o poslovanju v celnem prvem polletju. Ti podatki se nanašajo na proizvodne in prodajne rezultate.

Proizvodnja jekla in končnih izdelkov sta enaki lanskoletnim rezultatom in planu za leto 1985. Pri tem so rezultati Železarn Ravne bistveno boljši od lanskoletnih in planiranih, medtem ko dosežki Železarn Jesenice in Železarn Štore zaostajajo za lanskimi in planiranimi. Predelovalne delovne organizacije so dosegle boljše rezultate kot lani. Pri tem je količina izdelkov višja zlasti v žičarni, manjša pa v Plamenu in v manjši meri v Tovilu.

Če bi stanje v proizvodnji še lahko ocenili za zadovoljivo, pa tega ne moremo trditi za izvozne rezultate. Količinski izvoz zaostaja za okrog 5 %, vrednostni pa za okrog 10 % za lanskoletnim in planiranim. Stanje je kritično tako v konvertibilnem kot

na visoko zahteven asortiman izdelkov, ki povzročajo prekomeren izdelek in preveč efektne litine. Navedene težave so tudi vzrok za slabo doseganje fizičnega obsega proizvodnje.

TOZD Orodjarna je nadaljevala z dobro proizvodnjo v preteklem obdobju.

TOZD Stroji in deli ni dosegla planirane proizvodnje zaradi popravila litine (pilger valji) in nepozne dostave odkovkov iz kovačnice.

TOZD Industrijski noži je zaostala za planirano proizvodnjo nožev, brzorezno orodje je na ravni planirane proizvodnje, gredic pa v maju niso imeli na programu.

TOZD Pnevmatični stroji je močno presegla planirano proizvodnjo

sicer planiran za julij, vendar so bili prisiljeni ustaviti proizvodnjo zaradi okvare transformatorja na plavžu. V veliki meri so znižali nedokončano proizvodnjo. Začetek obratovanja po remontu ni povzročal večjih težav.

TOZD Mehanska obdelava — obdelovalnica valjev je imela težave z dobavo surovcev iz livarne I, ki ni bila usklajena z njihovimi kapacitetami; obdelovalnica litine je poleg redne proizvodnje obdelanih ulitkov in sklopov dosegla še 5 ton nadomestne proizvodnje storitev.

TOZD Tovarna traktorjev je v maju izdelala 281 traktorjev in s tem presegla proizvodni plan. Proizvodnih težav niso imeli, pač pa so težave pri prodaji, saj traktorji ostajajo v skladišču gotove proizvodnje.

PLAMEN KROPA

Plamen je v maju izdelal 575 ton izdelkov in zaostal za mesečnim planom za 17 %. V letošnjem letu so iz-

letu za 10 % manjši od obsega proizvodnje.

Največ težav so imeli pri pletivih, kjer so morali ustaviti proizvodnjo zaradi kopičenja zalog in pri proizvodnji mrežastih armatur, kjer je prišlo do večje okvare stroja.

POSLOVANJE PO POSAMEZNIH POSLOVNIH FUNKCIJAH

PROIZVODNJA SUROVEGA JEKLA IN SUROVEGA ŽELEZA

V maju smo v Slovenskih železarnah izdelali 16.141 ton surovega železa in s tem izpolnili 85 % mesečnega plana. Belega surovega železa smo izdelali 15.134 ton ali 1 % več, kot smo planirali, sivega surovega železa pa zaradi popravila pečnega transformatorja le 1.007 ton, kar je le četrtina planirane količine.

V letošnjem letu smo izdelali 81.522 ton surovega železa. To je nekaj več kot lani v enakem obdobju in 14 % manj od kumulativnega plana za letošnje leto. Proizvodnja belega surovega železa je za 6 % manjša od planirane, proizvodnja sivega surovega železa pa zaradi izpada proizvodnje v aprilu in delno v maju dosegla le dobro polovico planirane.

Proizvodnja jekla je maja bila 68.939 ton, kar je 1 % manj, kot smo planirali po sorazmernem mesečnem planu. Železarna Jesenice in Štore sta mesečni plan presegli za 2 %, Železarna Ravne pa je zaostala za 7 %. Od celotne količine jekla je bilo 24.706 ton izdelanega v SM pečeh in 44.233 ton v elektropečeh.

Kumulativna proizvodnja jekla je bila 349.558 ton, kar je malenkost več kot lani v enakem obdobju in toliko, kot smo planirali za letošnjih pet mesecev. Proizvodnja SM jekla je za 3 % večja od planirane in 8 % manjša od proizvodnje v preteklem letu, proizvodnja elektrojekla pa je enaka planirani in 8 % večja od proizvodnje enakega obdobja preteklega leta. Železarna Jesenice za 1 % zaostaja za kumulativnim planom proizvodnje, Železarna Ravne in Štore pa ga presegata za 3 oz. 2 %.

PROIZVODNJA KONČNIH PROIZVODOV

Maja so železarne izdelale 57.209 ton končnih izdelkov. S tem so za 4 % zaostale za sorazmernim mesečnim planom. Železarna Ravne mesečni plan presegla za 14 %, Jesenice in Štore pa za njim zaostajata, in sicer za 2 % oziroma za 23 %.

V letošnjem letu so železarne izdelale skupaj 301.791 ton končnih izdelkov, kar je 1 % več od kumulativnega plana in 1 % več, kot je bila proizvodnja enakega obdobja preteklega leta. Železarna Jesenice zaostaja za kumulativnim planom za 2 %, Železarna Štore za 4 %, Železarna Ravne pa ga presega za 16 %. Obseg prodaje je v letošnjem letu za 1 % večji od obsega proizvodnje.

Predelovalne organizacije so maja izdelale 3.638 ton končnih izdelkov in dosegle 95 % sorazmernega mesečnega plana. Razen Verige, ki je plan presegla za 6 %, so vse ostale predelovalne organizacije v tem mesecu zaostale za sorazmernim mesečnim planom za 7 do 17 %.

V letošnjem letu je proizvodnja predelovalnih organizacij dosegla 16.356 ton. To je le 85 % kumulativnega plana in 3 % več kot lani v enakem obdobju. Plamen, Tovil in Žična zaostajajo za kumulativnim planom od 5 do 28 % (Žična), Veriga pa plan dosega. Glede na preteklo leto dosega delovne organizacije nekaj odstotkov nižjo proizvodnjo. Presega jo le Žična za 18 %.

Obseg prodaje predelovalnih organizacij je za 3 % manjši od obsega proizvodnje.

PRODAJA KONČNIH PROIZVODOV

Količinska prodaja
Maja smo v Slovenskih železarnah izdelali 64.808 ton jekla in jeklenih izdelkov, kar je približno toliko, kot smo si zastavili s sorazmernim mesečnim planom. Prodaja na domačem trgu je bila nekoliko manjša od planirane, izvozili pa smo 9 % več, kot smo planirali, na klirinško področje kar za dobro četrtino.

V letošnjem letu smo v Slovenskih železarnah prodali 322.917 ton jekla in jeklenih izdelkov, kar je toliko kot v enakem obdobju lani in 1 % več kot je kumulativni plan za letošnje leto. Večino smo prodali na domačem trgu (257.152 ton). S tem smo dosegli prodajo preteklega leta in presegli plan za 2 %. Izvoz v višini 65.765 ton je bil slabši, kot smo planirali, pa tudi nekaj manjši od izvoza v prvih petih mesecih preteklega leta.

Zaostaja zlasti izvoz na klirinško področje, kamor smo izvozili le dobro polovico od planirane količine. Izvoz na konvertibilno področje je količinsko večji od planiranega.

Vrednostna prodaja

V vrednostnem pogledu je prodaja dvakrat večja kot lani in na ravni planirane za prvo polletje. Na domačem trgu so indeksi še malenkost večji. Vrednostni izvoz, izražen v dolarjih, zaostaja za letom 1984 in za planom. Zaostajanje je pomembnejše pri Železarni Jesenice, delno v Železarni Štore (zlasti traktorji). Klirinški, ki je bil lani v zaostanku, je še vedno le na lanskii višini in zaostaja za planom.

Medsebojne dobave

Železarna Jesenice je v petih mesecih letošnjega leta dobavila delovnim organizacijam v SOZD 4.485 ton jekla in jeklenih izdelkov in s tem izpolnila 40 % letnega plana medsebojnih dobav. Dobave Plamenu so izpolnile 70 %, Žični 48 %, Železarni Ravne 41 %, Tovilu 30 %, Verigi 29 %, Železarni Štore pa 15 %.

Železarna Ravne je v letošnjem letu dobavila delovnim organizacijam v SOZD 8.057 ton jekla in jeklenih izdelkov ter s tem že presegla količinski letni plan medsebojnih dobav za 13 %. Planirane dobave Železarni Štore so presegli za 99 %, na račun večje dobave gredic, letne obveznosti do Žične so izpolnjene 58 %, do Železarni Jesenice 49 %, do Verige pa 30 %.

Železarna Štore je dobavila delovnim organizacijam v SOZD 11.063 ton jekla in jeklenih izdelkov. S tem je izpolnila 49 % letnih obveznosti. Dobave Verigi so izpolnjene 77 %, Železarni Ravne 69 %, Železarni Jesenice pa 40 %.

KADRI IN OSEBNI DOHODEK

Maja je bil povprečni osebni dohodek za 182 ur dela 47.690 din in je za 2 % presegel povprečni aprilski osebni dohodek. Železarne so dosegle povprečje 48.068 din in so za slab odstotek presegle povprečje SOZD, predelovalne organizacije so dosegle 44.022 din, kar je 8 % manj od povprečja. Storitvene delovne organizacije s povprečjem 71.836 din za 51 % presegajo povprečni osebni dohodek v SOZD, delovne skupnosti pa ga za 69.791 din presegajo za 46 %.

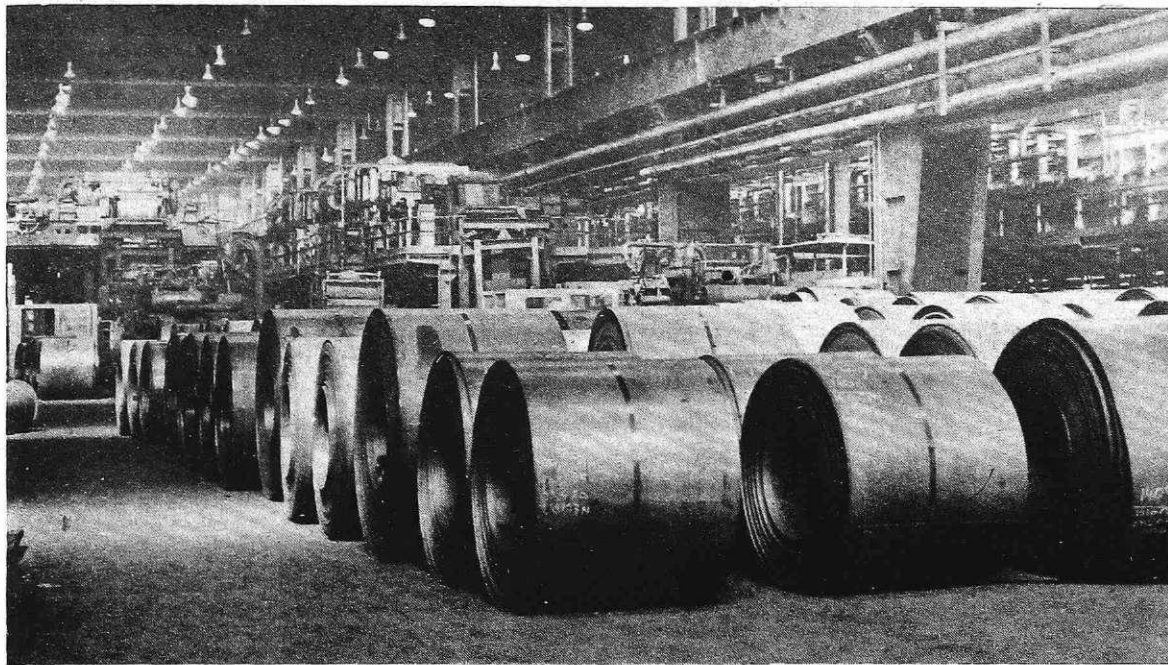
V maju so Železarna Jesenice, Železarna Štore in Metalurški inštitut izplačali nekoliko nižje povprečne OD kot v aprilu, kar je posledica poračunov za prvo četrtletje, izplačanih v aprilu, ostale delovne organizacije pa so izplačale nekaj odstotkov višje OD kot pretekli mesec.

V letošnjem letu so OD v SZ dosegli povprečje 43.472 din. Glede na enako obdobje preteklega leta to predstavlja 87 % povečanje. Železarne so v tem obdobju povečale OD za 89 % in so dosegle povprečje 44.090 din, predelovalne organizacije so OD povečale za 75 % in so dosegle povprečje 38.846 din. Storitvene organizacije s povprečjem 60.728 din dosegajo 93 % rast, delovna skupnost pa s povprečjem 58.620 din 78 % rast.

Povprečno rast OD v železarnah presegajo Železarna Ravne (za 9 indeksnih točk), Jesenice in Štore pa za njo zaostajata za 1 oz. 11 točk. Povprečno rast OD v predelovalnih organizacijah v prvih petih mesecih presegajo Tovil (za 13 indeksnih točk), ostale predelovalne organizacije pa za rastjo zaostajajo od 1 do 7 indeksnih točk. Metalurški inštitut je v letošnjem letu glede na enako obdobje preteklega leta povečal OD za 96 %, interna banka in delovna skupnost pa za 73 oz. 78 %, kar je 14 oz. 9 indeksnih točk manj od povprečja SOZD, v okviru katerega naj bi se gibali.

Povprečni OD v republiki so se v obdobju januar—april 1985 glede na enako obdobje preteklega leta nominalno povečali za 80 %, v gospodarstvu pa za 79 %. To pomeni, da so OD v Slovenskih železarnah rasli nekoliko hitreje kot v republiki in v gospodarstvu, upoštevati pa moramo, da so pogoji dela v črni metalurgiji težji ter da tudi obdobje, na katerega se nanašajo, ni enako.

Konec maja je bilo v Slovenskih železarnah zaposlenih 18.370 delavcev, od tega v železarnah 15.664, v predelovalnih organizacijah 2.558 ter v storitvenih organizacijah in delovnih skupnostih 148 delavcev. Glede na april se je število zaposlenih v železarnah zmanjšalo za 161, v predelovalnih organizacijah za 22, v storitvenih organizacijah pa povečalo za enega delavca.

V hladni valjarni na Beli (Foto: I. Kučina)

klirinškem izvozu. Kaže, da ne uspemo bistveno spremeniti prodajne vrednosti za tono jekla. Med železarnami zaostaja zlasti Železarna Jesenice, v manjši meri še Plamen in Tovil. Vendar je sklenjenih dovolj pogodb, kar pomeni, da so razlogi predvsem v naši lastni proizvodnji.

Posebej omenimo, da smo v letu 1985 v prvem polletju dosegli okrog 68,6 milijarde din ali dvakrat več kot v istem razdobju lani. V prvem polletju smo že dosegli planirano višino realizacije, kar pomeni, da smo planirali nižjo inflacijo od dejanske.

Dohodkovni rezultati še niso znani in s tem tudi ne vpliv spremembe v prodajnih cenah v prvem polletju, tako, da dokončna ocena o uspešnosti poslovanja še ni mogoča. Proizvodni rezultati kažejo, da niti z njimi niti s prodajo ne moremo biti zadovoljni.

PRIKAZ PROIZVODNJE PO DELOVNIH ORGANIZACIJAH ŽELEZARNE JESENICE

Glede na marec in april je bila proizvodnja v maju slabša tako v skupni kot v gotovi proizvodnji. Kakšna je bila proizvodnja po posameznih TOZD ne bomo predstavljali, ker smo o tem že pisali v glasilu v začetku junija.

ŽELEZARNA RAVNE

TOZD Jeklarna je izdelala 18.631 ton surovega jekla, kar je manj od plana. Velike proizvodne težave so povzročali: generalni remont grabalca na pripravi vložka za 40EOP, 8-dnevno mirovanje 25 ton EOP vdor emulzije v pečno jamo, manjši odvzem surove litine s strani jeklolivarne (izguba 370 t).

TOZD Valjarna je presegla plan proizvodnje srednjih profilov, proizvodnja gredic in lahkih profilov pa je bila pod planirano. Delo so ovirale pogoste okvare žerjavov, pri adjusta-ži pa ravnalni stroji.

TOZD Kovačnica je presegla mesečni plan proizvodnje, kljub težavam zaradi večje odsotnosti z dela in slabega delovanja črpalk.

TOZD Jeklovlek v maju ni dosegla planirane proizvodnje. Glavni vzroki so pomanjkanje vložka in naročil za vlečeno jeklo, delno pomanjkanje delavcev. Razen tega niso odpremili 20 t brušenega jekla zaradi slabe strukture.

TOZD Jeklolivarna je delala v izredno težkih pogojih, saj je v rekonstrukciji že deveti mesec. Dodatne težave je povzročil tudi hiter prehod

in prodajo, čeprav so kasnile dobave votlosvedrnega jekla in ovirale normalen tok proizvodnje vrtnega orodja. Temu so se pridružili tudi številni bolniški izostanki.

TOZD Vmetarna zaradi nepravilnih dobav bronastih puš iz uvoza in neustreznih matic za vzmeti za ZDA ni dosegla planiranega obsega proizvodnje.

TOZD Rezalno orodje je z velikim številom nadur v celoti realizirala plan.

TOZD Armature je obratovala brez večjih zastojev. Založenost z vložkom je bila dobra. Izpadla je le proizvodnja 10 t ventilov za TPK, zaradi nekompletirane litine. V skladišču so ostale armature za Bolgarijo (neaktivirana odprema).

TOZD Kovinarstvo in TOZD Bratstvo tudi v maju nista dosegli planirane proizvodnje.

ŽELEZARNA ŠTORE

TOZD Elektroplavž — zaradi popravila transformatorja je Elektroplavž pričel ponovno obratovati šele 18. maja, aglomeracija pa zaradi zaloge aglomerata še nekaj dni pozneje.

TOZD Jeklarna je v maju odlila 10.723 ton jekla. Plan so presegli, kljub velikim težavam in nepričakovanim zastojem.

TOZD Valjarna I je v maju izdelala 2.873 ton skupne proizvodnje valjanih izdelkov, od tega 2.563 ton blagovne proizvodnje in 310 ton za predelavo. S tem je bistveno presegla planske zadolžitve. Čeprav je bil asortiman izredno zahteven in razdrobljen (valjali so 10 različnih pozicij specialnih profilov), so dosegali dnevno in mesečno nadpovprečno storilnost.

TOZD Valjarna II je v maju dosegla proizvodnjo v višini 6.195 ton, kar je manj od sorazmernega mesečnega plana, vendar primerjava ni realna, ker je imela TOZD v maju redni letni remont.

TOZD Jeklovlek v maju ni imela zastojev. Tudi založenost s predprofiili je bila zadovoljiva. Težave je povzročalo koničenje specialnih profilov, ki so jih nadomestili z lahkimi ploščatimi in kvadratnimi profili.

TOZD Livarna I je presegla proizvodni plan pri litini in surovih valjih, vendar se je zaloga nedokončane proizvodnje zmanjšala za polovico. Kakovost strojne zlozmine je bila izredno slaba.

TOZD Livarna II je dosegla v maju 420 ton skupne proizvodnje. Izvedli so redni letni remont, ki je bil

delali 3.267 ton izdelkov, kar je 6 % manj, kot so planirali in 9 % manj kot v enakem obdobju preteklega leta. Obseg prodaje je bil za 7 % večji od obsega proizvodnje. V maju je zaostala proizvodnja matičnih in sponkskih vijakov (za 20 oz. 38 %), zakovic (za 23 %), matic (za 13 %) in odkovkov (za 19 %). Proizvodnja kovinskih vijakov je bila zelo uspešna in je za več kot polovico presegla sorazmerni mesečni plan.

TOVIL LJUBLJANA

Tovil je v maju izdelal 184 ton izdelkov in za 7 % zaostal za sorazmernim mesečnim planom. V letošnjem letu je dosegel proizvodnjo 943 ton, kar je 5 % manj od plana in 6 % manj od proizvodnje enakega obdobja preteklega leta. Obseg prodaje je za 3 % večji od obsega proizvodnje.

Proizvodnja zakovic je bila tudi v maju dobra, saj so za 29 % presegli mesečni plan, proizvodnja ostalih izdelkov pa je bila manjša od dvanajstine letnega plana.

VERIGA LESCE

V Verigi so maja izdelali 1.190 ton izdelkov. S tem so za 6 % presegli sorazmerni mesečni plan. Letošnja proizvodnja v višini 5.600 ton je na nivoju kumulativnega plana in za 1 % zaostaja za proizvodnjo v preteklem letu. Obseg prodaje za 1 % zaostaja za obsegom proizvodnje.

TOZD Vijakarna je proizvodni plan presegla, zaostala je le proizvodnja iver vijakov Ø 3,1—3,5 mm zaradi popravila valjanih avtomatov in proizvodnje razcepki, zaradi popravila žarilne peči.

TOZD Verigarna je svoje mesečne proizvodne obveznosti izpolnila, TOZD Sidrne verige pa je za njimi zaostala zaradi pogostih okvar strojev (pri toplovarjenih verigah Ø 13—26 mm in pri odgorevno varjenih verigah).

Tudi TOZD Kovačnica in TOZD TIO sta zaostala za planirano proizvodnjo. Ponavljale so se težave iz preteklih mesecev, ki se nanašajo na pomanjkanje kapacitet in naročil.

ŽIČNA CELJE

V maju je Žična dosegla proizvodnjo v višini 1.689 ton, kar je med predelovalnimi organizacijami največ, še vedno pa 7 % manj, kot so planirali. V letošnjem letu so izdelali 6.546 ton izdelkov ali 18 % več kot lani v enakem obdobju, za kumulativnim planom pa zaostajajo kar za 28 %. Obseg prodaje je v letošnjem

PETER ŽBONTAR

Peter Žbontar je bil predsednik delavskega sveta naše železarne leta 1957, ko je bil prvi kongres delavskih svetov Jugoslavije, zato smo temu namenili tudi največ pozornosti.

Rodil se je 7. junija 1927 v Spodnji Dobravi v Radvljici. Izučil se je za električarja in se 1946. leta zaposlil v Železarni. Sedaj dela na sektorju novogradenj kot vodja oddelka za osnovna sredstva in materialno poslovanje.

1952. leta je bil kot zgleden delavec in borec izvoljen v predsedstvo tovarniškega odbora sindikatov metalurgov naše železarne, aktiven pa je bil tudi v svetu proizvajalcev ljudskega okraja. Za predsednika delavskega sveta je bil izvoljen aprila 1957, železarji pa ga poznajo predvsem po tem, da nima dlake na jeziku. Sedaj je predsednik aktiva zveze borcev Železarne in član komisije za odlikovanja pri konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne, poleg tega pa je aktiven tudi v Radvljici, kjer živi.

Za svoje dolgoletno aktivno delo je prejel več družbenih priznanj, med

Peter Žbontar (Foto: I. Kučina)

drugim tudi medaljo dela leta 1951 in Red republike z bronastim vencom leta 1983.

S Petrom sva se dogovorila, da bova poskušala prikazati vzdušje tistih let in probleme, s katerimi se je ukvarjal delavski svet Železarne, ki je že imel velik vpliv na odločanje ter polno podporo in zaupanje delavcev.

Peter Žbontar je kot predsednik delavskega sveta naše železarne na prvem kongresu delavskih svetov Jugoslavije, ki je bil junija 1957 v Beogradu, razpravljao o nekaterih problemih delavskega upravljanja. Opozoril je predvsem na škodljive vplive birokracije na delo v podjetju ter na njegovo ekonomiko in razpoloženje delavcev, kar je dokazal na primerih delovnih sredstev, odločanja o obratnih sredstvih, kreditih in fondih za samostojno razpolaganje, sistemu plač, vlogi inšpekcij in sodelovanju delovnih kolektivov pri sprejemanju zakonov.

Glede osnovnih sredstev je dejal, da zakon o delavskem upravljanju daje delavskemu svetu pravico, da upravlja tudi z osnovnimi sredstvi. Delavski svet naj bi bil torej edini organ, ki je odgovoren za sredstva, ki mu jih je dala skupnost v upravljanje. Če je to tako, potem bi moral imeti tudi pri odločanju o koriščenju amortizacije delavski svet zadnjo besedo. Amortizacija in nedeljeni del osnovnih sredstev sta elementa, ki regulirata sposobnost podjetja, zato ne more biti opravičila, da nam po sklepu delavskega sveta koriščenje amortizacije odobruje ali odklaja okrajni ali republiški forum, to je državni uradniki.

Naslednji problem, povezan z osnovnimi sredstvi, je njihova ocena, ker so se po njej znašla v neprijetnem in težkem položaju predvsem tista podjetja, ki imajo že stara osnovna sredstva, kakor je to primer Železarne. Dogažalo se je, da smo za 10 odstotkov vrednosti osnovnega sredstva zaradi visoke cene reparaturnega materiala plačali do 300 odstotkov njegove osnovne vrednosti.

Drug problem, ki izhaja iz nepravilne ocene osnovnih sredstev pa je bil, da jo so podjetja s starimi osnovnimi sredstvi izkazovali večji dobiček. Primer: plavži v Sisku in na Jesenicah imajo približno isto proizvodnjo zmogljivost. Zaradi novih strojnih naprav so bili plavži v Sisku ocenjeni po dejanskih cenah izgradnje, na Jesenicah pa po nižji ceni izbenika iz leta 1953. Zaradi tega plača železarna Sisak letno 52 milijonov za amortizacije, Železarna Jesenice

pa na isto vsoto izkazuje večji dobiček.

Pri obravnavi obratnih sredstev je Peter Žbontar poudaril, da je posebna komisija Narodne banke v juniju 1955 odredila normativ zaloga, polizdelkov, negotove proizvodnje in zahtev do kupcev na podlagi stanja 30. maja 1955. Stanje enega dne v letu ne more biti osnova za določanje tako pomembnih fondov, zato je delavski svet v posebni resoluciji protestiral proti takemu načinu dela, vendar na svoj protest ni prejel niti odgovora.

Posledica takega enostranskega in nepravilnega postopka Narodne banke je bila, da se je sklad za svobodno razpolaganje v naši železarni zmanjšal za 50 milijonov!

Plačni sistem je eden od tistih elementov, ki močno vplivajo na proizvodnost dela in razpoloženje delavcev. Predsednik delavskega sveta je dejal, da pri reševanju te problematike niso imeli sreče, ker mnogi predpisi s tega področja niso bili stimulativni. Tudi nova razdelitev v letu 1957 nima posebnih pozitivnih sprememb, ker je stimulativna le za tista podjetja, ki so v lanskem letu slabše delala. Podjetja, ki so v preteklem letu imela večjo proizvodnjo in nižje stroške ter boljše organizacijo dela, nimajo od nove razdelitve kaj pričakovati. Tako je bila dana možnost, da so podjetja s slabšimi proizvodnimi rezultati iz sklada dobička dobila poprečno večjo plačo kot tista, ki so proizvodno in poslovno bolje urejena.

Sedanj sistem poslovanja karakteryzira inšpekcija kot kontrolni organ, ki potrjuje pravilno ali nepravilno poslovanje podjetja, vendar pregled pri nas traja dva meseca, zraven pa morajo sodelovati tudi uslužbenci Železarne, ki tako ne morejo opravljati svojega rednega dela. Takšne komisije bi morale opravljati svoje delo redno mesečno ali vsaj četrtletno in imeti bolj inštruktorski značaj z namenom, da pomagajo pri vodenju in upravljanju ter pravilnem delu podjetja.

Precej težav pri urejanju poslovanja podjetja predstavljajo neurejeni in nepopolni predpisi, ki izhajajo na petih ali desetih straneh, za njihovo obrazložitev pa pristojni sekretariati izdajajo cele knjige. Zato bi bilo bolje, če bi pred sprejetjem nekega zakona neposredni proizvajalci v javni razpravi lahko odločali o njem.

Kongres delavskih svetov Jugoslavije je veliko prispeval k večji ekonomski učinkovitosti gospodarstva, saj je nakazal veliko problemov, za katere zakonodajni organi niso vedeli ali pa so menili, da niso tako pereči. Tako je kongres zahteval, da se podjetja za svoj trud nagradujejo po enakih merilih in da dobijo več samostojnosti pri odrejanju in gospodarjenju. To je bilo vključeno v novi zakon o delitvi dohodka.

Na kongresu so razpravljali tudi o nepravilnem ocenjevanju osnovnih sredstev in amortizacijskih stopnjah, kar je vplivalo na spremembo zakona o teh vprašanjih in je pomembno predvsem za podjetja s starejšimi obrati, kakor je tudi naša železarna.

Toliko o kongresu delavskih svetov in problemih samoupravljanja. Poglejmo še, kako so živeli na Jesenicah in s kakšnimi problemi so se srečevali (vsaka podobnost s sedanjim stanjem je slučajna in nenačrtna).

Na razširjenem sestanku komunistov septembra 1957 je Peter Žbontar kritično ocenil stanje v naši železarni, da bi lahko sprejeli smernice, ki bi pospeševale razvoj podjetja in povečale zadovoljstvo kolektiva.

V preteklih dvanajstih letih (ne pozabimo, da se je to dogajalo leta 1957, op. l. Kos) je namreč naša železarna družbi dala toliko sredstev, da bi z njimi brez težav zgradili moderno železarno s kapaciteto 500.000 ton jekla z današnjo zaposleno delovno silo. To pomeni, da se je Železarna v preteklih letih dejansko amortizirala in se pokazala kot visoko rentabilna. Posledica takih naporov pri izgradnji in obnovi naše industrije pa je, da so stroji in naprave v naši železarni skrajno iztrošeni in zastareli.

Pri teh naporih smo pozabili na osnovni element proizvodnje, na človeka, ki proizvaja. Statistika nam namreč kaže, da so imeli leta 1957 pri večji proizvodnji in zaposlenosti manj stanovanj, kot pred drugo svetovno vojno. To potrjuje misel, da so se Jesenice v letih po vojni zaradi politike določenih ljudi oziroma skupine ljudi v taki meri zajedle v svojo lastno substanco, da je to postalo kritično na vseh področjih.

Se nekoliko besed iz poročila predsednika delavskega sveta Petra Žbontarja na desetem zasedanju delavskega sveta 29. marca 1958. V svojem poročilu je predsednik poudaril predvsem izpolnjevanje plana, nagrajevanje, vrednost osnovnih sredstev in pomanjkljivosti pri delu delavskega sveta.

Pri oceni izpolnjevanja plana ne smemo pozabiti zahteve po kvalitativnih premikih, zato morajo biti naši izdelki kvalitetnejši in predstavljati zahtevnejše proizvodne postopke. Večja kvaliteta proizvodov mora biti politika prihodnosti v razvoju našega podjetja(!).

Smisel nagrajevanja bi moral biti, da je proizvajalec za svoj trud pravilno nagradjen, plače v našem podjetju pa se ne smejo primerjati z drugo industrijo. To smo delno dosegli s tem, da si je delavski svet prilastil pravico, da korigira in »striže« norme.

Amortizacijska stopnja predstavlja za Železarno rak rano, ki se bo v bližnji prihodnosti maščevala. To je eden od resnih problemov, ki ga mora delavski svet skupaj z upravo podjetja nujno rešiti, ker bo sicer Železarna postala konkurenčno nesposobna, saj ne bo mogla obnavljati svojih agregatov, ker za to ne bo imela denarja!

Največja pomanjkljivost dela delavskega sveta je, da njegovi sklepi včasih niso dovolj natančni, naloge za izpolnjevanje pa niso vedno časovno odmerjene. Evidence o izpolnjevanju sklepov ni, posledica takega popustljivega odnosa pa je, da se sklepi polovično ali samo formalno izpolnjujejo.

To je boleča točka delavskega upravljanja v našem podjetju, zato je treba ta problem organizacijsko rešiti. Mogoče bi moral imeti delavski svet komisijo, ki bi pregledovala izpolnjevanje sklepov delavskega sveta. (Kdo ve, zakaj take komisije še danes nimamo? — op. l. Kos).

Kljub nekaterim slabostim je predsednik delavskega sveta ocenil, da je delavsko upravljanje doseglo viden napredek, kar potrjuje misel, da se je vsak član delavskega sveta zavedal polne odgovornosti za svoje delo in da se je za svoje delo čutil odgovornega pred delavci, ki so ga izvolili.

V razgovoru z delavcem Železarja je ob zaključku mandata leta 1958 Peter Žbontar dejal, da so jeseniški delavci po osvoboditvi že velikokrat dokazali, da so pripravljeni in da znajo delati, če imajo pogoje za to. Ti pogoji pa so: zagotovitev potrebnih surovin (vložka do zadostne količine električne energije), izpolnjevanje sistema nagrajevanja ter smotno in pravilno zaposlovanje delavcev in urejanje njihovih življenjskih pogojev.

S tem je Peter mislil na resno reševanje stanovanjske problematike Jesenic in večjo pozornost gradnji stanovanj za samske delavce. Vzporno s tem bo treba rešiti tudi vprašanje trgovske mreže in oskrbe Jesenic, kar pa je dolžnost naših upravnih organov v občini.

Takšen je bil torej samoupravni utrip leta 1957, ko so delavci zaupali v samoupravni sistem in imeli občutek, da odločajo o svojem delu in življenju, zavedali pa so se velike odgovornosti, ki so jo prevzemali. V takratnih razmerah je imel delavski svet dovolj trden položaj, mogoče tudi zato, ker so bile razprave na sejah vedno ostre in odkrite, brez olepševanja dejstev. Ali nas bojo sedanje težke gospodarske in družbene razmere zopet prisilile, da bomo nekoliko bolj revolucionarni?

Liljana Kos

SPREMEMBA PREDLOGA PREDNOSTNE LISTE UPRAVIČENCEV ZA STANOVANJA

V skladu s 18. členom Pravilnikov o urejanju stanovanjskih zadev TOZD in DS in sklepi delavskih svetov objavljamo spremembo predloga prioritete liste upravičencev za stanovanja, nastale med enomesečno javno razpravo.

S tem je prednostna lista upravičencev za stanovanja za leto 1985 pravno močna.

1. Naknadno uvrščeni delavci, ki so izpadli v osnutku prioritete liste in so vložili prošnje za stanovanja v letu 1984.

— GLUHARIČ Bečo: 216 točk; datum vloge 20. 12. 1984 — dvosobno — 4 člani, TOZD Jeklarna — naslov Jesenice, C. železarjev 17 — del. štev. 30462.

— VEHAR Marjan: 129 točk; datum vloge 17. 12. 1984 — trosobno, ima dvosobno, 4 člani, TOZD Družbena prehrana — del. štev. 60514 — naslov Jesenice, C. revolucije 2/b.

— RAMIĆ Muhamed: 193 točk — datum vloge 13. 11. 1984, dvosobno — 3 člani, TOZD Strojne delavnice — del. štev. 31232, naslov Jesenice, C. železarjev 25.

— KOBASLIĆ Nijaz: 116 točk — datum vloge 15. 8. 1984 — trosobno — 4 člani, TOZD Jeklarna — del. štev. 29329 — naslov Jesenice, Svetinova 8/b.

2. Spremembe:

— ZAMAN Klara, 301 točka, 2 člana, enosobno, TOZD Remontne delavnice,

— BURNIĆ Muhamed, 276 točk, enosobno, TOZD Vzdrževanje,

— VASILJEVIĆ Mihajlo, 202 točki, trosobno, TOZD Plavž,

— KLINAR Bojan, 186 točk, dvosobno, TOZD Družbena prehrana,

— IBRAHIMOVIĆ Juso, 354 točk, trosobno, TOZD Transport,

— ARSOVA Lidija, 243 točk, 3 člani, dvosobno, TOZD Transport,

— KRAJINOVIĆ Avdo, 239 točk, dvosobno, TOZD Jeklarna,

— LOVIĆ Čazima, 319 točk, dvosobno, TOZD Želbljarna,

— OVEN Olga, 299 točk, enosobno, TOZD Vzdrževanje,

— PENEV Boško, 306 točk, dvosobno, TOZD Jeklarna,

— BALIĆ Smajl, 276 točk, dvosobno, 4 člani, TOZD Valjarna bluming štekel,

— KADIRIĆ Mirsad, 321 točk, trosobno, 4 člani, TOZD Transport,

— PLAVŠIĆ Nikola, 305 točk, dvosobno, 4 člani TOZD Transport,

— OMANOVIĆ Hazim, 297 točk, dvosobno, 3 člani, TOZD Želbljarna,

— BEGOVIĆ Dževad, 274 točk, dvosobno, 4 člani, TOZD Valjarna žice in profilov,

— CVETKOV Risto, 306 točk, trosobno, 4 člani, TOZD Vzdrževanje,

— BAJREKTAREVIĆ Fikret, 324 točk, enosobno, TOZD Elektrode,

— MAJCENKOVIĆ Stane, 355 točk, dvosobno, DS E-TKR-NG,

— VUJASEVIĆ Stanojla, 201 točka, trosobno, TOZD Družb. preh.,

— BRADAŠKA Silvo, 194 točk, trosobno, TOZD Remont delav.,

— ČUDEN Albin, 210 točk, trosobno, TOZD Vzdrževanje,

— OMIĆ Refik, 246 točk, 3 člani, dvosobno, TOZD Vzdrževanje,

— KUMALIĆ Sead 256 točk, dvosobno, ima garsonjero, TOZD Jeklarna,

— ŠUPUK Dževad, 247 točk, dvosobno, ima enosobno, DS E-TKR-NG,

— SEDLAR Stanko, 198 točk, enosobno, ima garsonjero, TOZD Elektrode.

3. ČRTANI:

— ALIĆ Vlasta — ETN — vloga ni aktualna,

— DREVENŠEK Jožica — Družbena prehrana — vloga ni aktualna,

— LUKIĆ Bojko — Družbena prehrana — ima kadrovsko stanovanje TOZD Družbena prehrana,

— KURBEGOVIĆ Velid — TOZD Plavž — obravnavan po stari prioritetni listi,

— ALAGIĆ Ilija — TOZD Energetika — obravnavan po stari prioritetni listi,

— MUSTAFI Šaban — TOZD Jeklarna — obravnavan po stari prioritetni listi,

— PETROV Ljupčev — TOZD Jeklarna — obravnavan po stari prioritetni listi,

— LONČNAR Marija, upokojenka — Jeklarna — obravnavana po stari prioritetni listi,

— HALILOVIĆ Muhamed — TOZD Jeklarna — obravnavan po stari prioritetni listi,

— AJDAROVIĆ Idriz — TOZD Profilarna — v. stari stanovanjski fond,

— POŠTIĆ Radika — TOZD Remontne delavnice — obravnavan pri DPO Jesenice,

— KOVAČEVIĆ Zahid — TOZD Vzdrževanje — črtan v skladu s 53. členom samoupravnega sporazuma o urejanju stanovanjskih zadev v DO ŽJ,

— SOVLJ Ante — TOZD Elektrode — črtan v skladu s 53. členom samoupravnega sporazuma o urejanju stanovanjskih zadev v DO ŽJ,

— HASANČEVIĆ Mehmed — TOZD Jeklarna — črtan v skladu s 53. členom samoupravnega sporazuma o urejanju stanovanjskih zadev v DO ŽJ,

Gradbena posojila

— SOKLIĆ Zdravko, TOZD Valjarna žice in profilov,

— PANTIĆ Velimir, TOZD Transport,

— VOGELNIK Barbara, TOZD Družbena prehrana,

— OVEN Benjamin, TOZD Vzdrževanje,

— KALAMAR Drago, TOZD Vzdrževanje,

— ROŽIĆ Zvonka, TOZD Vzdrževanje,

— TROŠT Rudi, TOZD Remontne delavnice,

— OMANOVIĆ Nedim, TOZD HV Jesenice,

— KOBENTAR Bogdan, TOZD Transport,

— TAVČAR Elica, TOZD Jeklovlek,

— BEŠLAGIĆ Sulejman, TOZD Valjarna bluming štekel,

— FINC Bojan, TOZD Vzdrževanje,

— KRIVEC Branka — DS KSI — prekinitev delovnega razmerja,

— ORAŠCANIN Sead — TOZD Valjarna žice in profilov — prekinitev delovnega razmerja,

— SADIĆ Dedo — DS ETN — prekinitev delovnega razmerja,

— BACIĆ Blagica — TOZD Remontne delavnice — prekinitev delovnega razmerja,

— MILOVANOVIĆ Savo — TOZD Profilarna — prekinitev delovnega razmerja,

— GIGOVIĆ Nenad — TOZD Valjarna žice in profilov — prekinitev delovnega razmerja.

Oddelek za družbeni standard Železarna Jesenice

PONOSEN SEM, DA SEM SE LAHKO ZDRAVIL PRI DR. RUGLJU

Ko te dni hodim med sodelavci, nemalokrat slišim govorice o glavnih stavki dr. Janeza Ruglja. Ljudje me sprašujejo: »Kaj je narobe s tem človekom?«, saj največkrat ne vedo, da se bojuje proti krivicam, ki so mu jih storili stanovski tovariši v zvezi z njegovim delom, krivicam, ki iz dneva v dan prizadevajo tudi nas, ko se srečujemo z mrtvo stvarjo zbirokratiziranih ljudi, ki pozabljajo svoj osnovni namen — služiti človeku.

Dr. Ruglja sem spoznal v stiski, iz katere izhod sem iskal v alkoholu. Moji srečni trenutki niso bili več srečni brez alkohola in svojo nesrečo sem vse bolj utapjal v alkoholu. Alkohol me je zasvojil in vse bolj sem tonil v pesimizem in brezizidnost svojega življenja. Ostalo mi je še zadnje — najtežje — priznati, da sem alkoholik in se zdraviti.

Takrat, pred tremi leti (8. marec 1982) sem prvič srečal tega izjemnega človeka. Nisva se srečala v luči lažne mlahave pomilovalnosti bolnika — alkoholika, ampak v stvarni in brezkompromisni napovedi boja proti alkoholu in vseh vrst zasvojenosti.

V tej kruti borbi človeških slabosti, popuščanja in iskanja načina za preživetje, mi je pomagal prav s svojim edinstvenim zgledom in človekoljubjem. Usmeril me je nazaj na pot zdravega in delovnega življenja. Na

tekih, v gorah, ob branju alkoholške literature, katere avtor na Slovenskem je v največji meri prav dr. Rugelj, se nam je odkrivala njegova plemenita narava: pomagati človeku v stiski. Stoterim slovenskim družinam in ljudem izven naše domovine je rešil življenje in našel način, da so znali zaživeti v miru in zaupanju v smiselnost življenja. Njegovo strokovno-znanstveno delo s področja alkoholologije je priznано v Jugoslaviji, kjer velja za vodilnega alkoholologa, prav tako pa je poznan in cenjen v Evropi in svetu.

Te dni ta veliki mož slavi svoj 56. rojstni dan (17. julij). Zaradi resničnosti in skrajno poštenega odnosa do soljudi pove vsakomur v obraz, kar mu gre. Žal to ni vseh vsem, saj imajo nekateri krogi pri nas raje lažno laskanje, kakor pa resnico, ki je največkrat konfliktna in zahteva od

človeka veliko moči za razreševanje. Tako je tudi razreševanje pogojev nadaljnjega dela dr. Ruglja ostalo na mrtvi točki, kljub vednosti vse javnosti, da ta človek gladovalno stavlja.

Skrbi me in rad bi pomagal človeku, ki mi je v stiski ponudil roko. Nemočen pišem to pisanje, da bi ljudem pojasnil, zakaj gladije ta človekoljubni mož. Le kratko nam je odmerjen čas, ko mu lahko še pomagamo in vprašujem se, ali smo ljudje, da mu bomo to pomoč tudi dali ali pa bomo dovolili, da z našo vednostjo umre mož, ki je verjel v ljudi in jim vseskozi pomagal?

Njegova vera v pravilnost njegovega početja je neomajna, njegova gladovalna stavka je spontani boj proti krivicam, ki jo doživlja vse tlačeno človeštvo in zato sem ponosen, da sem se lahko zdravil pri dr. Janezu Ruglju.

Janez Avsenik

PRIPIS UREDNIŠTVA

V teh dneh so dr. Ruglja pripeljali v Jugoslavijo in v ponedeljkovem Delu smo prebrali, da je že prekinil z gladovalno stavko.

KAJ MENIMO O DRUŽBENI REŽIJI

Republiška konferenca SZDL Slovenije je prejšnji teden pripravila problemsko konferenco o aktualnih vprašanih družbene režije. Tudi v jeseniški občini smo želeli oceniti situacijo in pripraviti za konferenco svoja stališča in mnenja. Zato sta zveza sindikatov Slovenije, občinski svet Jesenice in občinska konferenca SZDL Jesenice organizirala razpravo o tej temi. Udeležili so se delavci Železarne ter predstavniki upravnih služb in družbenopolitičnih organizacij občine Jesenice. Seji je prisostvoval še član izvršilnega odbora RK SZDL Slovenije Marjan Kotar.

Že pred leti smo začeli bitko zoper pretirano administriranje, ki pa ni bila uspešna. V zadnjem času vse pogostejše slišimo opozorila, da je preveč delavcev zaposlenih v administrativno-strokovnih službah, da te postajajo za družbo preveliko breme in da je družbena režija predraga, preštevila in premalo učinkovita. Do pretiranega zaposlovanja pa ni prišlo le v negospodarstvu, ampak tudi v neproizvodnih delih gospodarstva. Prispevek te režije k skupnemu družbenemu proizvodu in razvoju družbe je premajhen.

Razpravljalci so ocenili, da smo družbeno režijo favorizirali in mladi so se tudi zaradi tega raje vpisovali v programe za neproizvodne poklice. Tako je rasla neusklajenost med poklici iskalcev zaposlitve in prostimi delovnimi mesti. Če ob tem upoštevamo še drugačen sistem nagrajevanja, ki ni vezan na rezultate, kot v proizvodnji, potem nam je jasno, da so se delavci raje zaposlovali v družbeni režiji, proizvodne delovne organizacije pa so ostajale brez strokovnih delavcev.

V Železarni Jesenice je bilo leta 1958 zaposlenih 685 uslužbencev, danes jih je 1340 ob manjšem številu vseh zaposlenih. Veliko režijskih de-

lavcev je tudi v proizvodnih temeljnih organizacijah. Tako stroški administrativno-strokovnega dela ne prestopajo naraščajo in administrativno-strokovne službe postajajo vse težje družbeno breme, ki odžira del družbenega proizvoda. Morale bi postati učinkovitejše, ustvarjalnejše in prispevati večji delež k družbenemu razvoju.

Ves čas razprave je bila prisotna misel, da je delitev delavcev glede na to, kje delajo, zelo enostavna in nam ničesar ne pove. Ugotoviti bi morali, katera dela prispevajo k boljšemu rezultatu in tako določiti, katera dela so družbeno potrebna. Prav gotovo mednje spadajo tudi nekatera dela v pisarnah. V Železarni smo ob akciji premeščanja delavcev iz služb v proizvodnjo ugotovili, da nekatera strokovna dela niso bila opravljena zaradi odsotnosti strokovnih delavcev. Tega pa ne moremo trditi za administrativne naloge, ki so bile kljub odsotnosti teh delavcev izvedene, ker so manj zahtevne in so jih lahko opravili drugi.

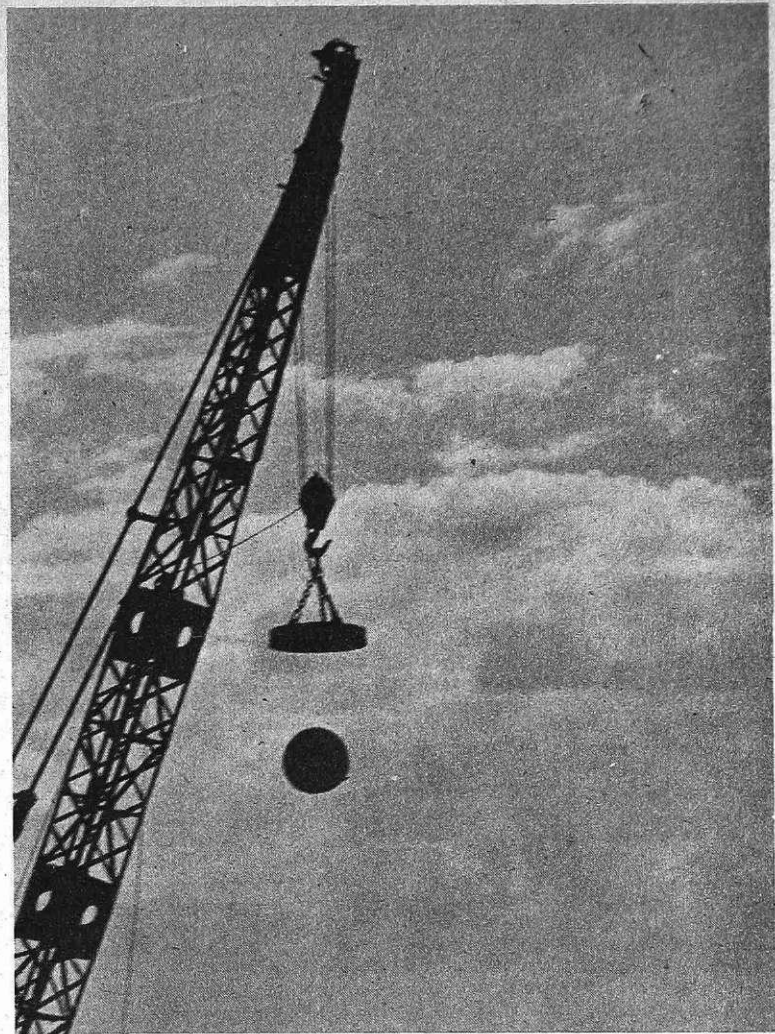
Za Železarno je namreč že zaskrbljujoče dejstvo, da se zmanjšuje število zaposlenih z višješolsko in visokošolsko izobrazbo in da število delavcev v proizvodnji upada, med-

tem ko je v skupnih službah konstantno. Tudi v naši delovni organizaciji bi morali zahteve po znanju boljše upoštevati in strokovno tehnične kadre boljše nagraditi. Tako bi ustvarili ozračje o potrebnosti teh del in zadržali strokovnjake, ker bi jim dali možnost družbene in materialne uveljavitve. Ob vsem tem pa bi lahko pričakovali tudi večji razmah inovativne dejavnosti.

Iz analize o osebnih dohodkih v občini Jesenice za leto 1984 je razvidno, da so imeli vodje naših temeljnih organizacij precej nižji osebni dohodek kot vodje v negospodarstvu. Tako na primer povprečni osebni dohodek vodje delovne skupnosti BUSP znaša 60.370 din, vodje TOZD Jeklarna pa 50.380 din, čeprav je njegovo delo zahtevnejše in vodi TOZD s približno 700 zaposlenimi.

Ob problematiki nagrajevanja so razpravljalci menili, da bi morali biti tudi delavci v občinski upravi pri osebnih dohodkih vezani na proizvodnjo v občini. Sedaj dobivajo osebne dohodke po družbenem dogovoru, ne glede na uspešnost občine, kar pa ni prav. Prav tako še ni zažvela svobodna menjava dela med delavci temeljnih organizacij in delavci delovnih skupnosti, pa tudi v družbenopolitičnih organizacijah in v organih družbenopolitične skupnosti. Sredstva za delovne skupnosti se namreč izračunavajo po številu zaposlenih, ne pa po nalogah, ki jih opravljajo.

Opozorili so tudi na problematiko neustrezne organiziranosti, nizke stopnje delitve dela, nezadostne izrabe znanja in možnosti uvedbe moderne tehnike. Vse to pa ni značilno le za državno upravo, ampak tudi za združeno delo in širšo družbeno skupnost. Ocenili so, da pretirano število strokovnih in administrativnih opravil spodbuja v glavnem normativna dejavnost v federaciji, zato bi morali že na zvezni ravni doseči večjo pripravljenost za korenite spremembe pri uresničevanju zakonodajne politike in uveljavitvi racionalne rešitve v normativni dejavnosti. Proučiti bi morali vpliv državne regulative na samoupravno normiranje, saj pretirano upoštevanje vseh vrst predpisov pomeni dušitev samoupravne iniciative in spreminjanje samoupravnih aktov v izvršilne predpise. Smotrnejše bi morali urediti sprejemanje samoupravnih splošnih aktov in ugotoviti, katere lahko skupno uveljavimo na nivoju delovne organizacije. Prav tako bi morali določiti nivoje odločanja in preprečiti, da o istih stvareh odločamo na različnih nivojih. Zlasti pa bi morali razmejiti med vprašanji, o katerih delavci odločajo z osebnim izjavljanjem oziroma po delegatih in tako racionalizirati samoupravno odloča-

»Razbijač« (foto B. Grce)

Gradnja Jeklarnе 2 (Foto: I. Kučina)

nje. Vedno pogostejše se pojavljajo zahteve po reafirmaciji delavskega sveta kot najpomembnejše oblike odločanja.

V nadaljnji razpravi so prisotni ocenili, da bi morali izdelati analizo o družbeni režiji in ugotoviti, kaj štejemo v režijo, koliko družbena režija pomeni v ceni proizvoda in koliko je družbeni proizvod sploh prenese. Sedaj so ocene presplošne in brez argumentov. Tudi z organizacijo razprave o tej temi ne pričakujemo, da se bo režija zmanjšala. Rezultat bomo dosegli že s tem, če jo bomo sposobni zavezati, da se ne bo razvijala in širila še naprej. Prav gotovo bi zmanjševanje režije pomenilo tudi večjo stopnjo brezposelnosti. Dane so bile ocene, da bi v Železarni in v občini režijo lahko precej zmanjšali, v Železarni kar za tretjino. Vendar pa bi linearno zmanjševanje lahko

imelo velike posledice. Zato ni smotno postavljanje ciljev, da je treba režijo zmanjšati za 10 % ali zmanjšati stroške v delovnih skupnostih za 5 % (cilj v letu 1984), ampak je potrebno ugotoviti, katero neproizvodno delo je družbeno koristno in se v materialni proizvodnji pojavlja kot pogoj za normalen potek proizvodnje. Umsko delo zunaj procesa proizvodnje postaja namreč vse bolj pomembno zlasti v fazah nadzora, upravljanja, razvoja, znanstvenoraziskovalnega dela, organizacije dela in v sami proizvodnji.

Nespodbitno je dejstvo, da se je družbena režija preveč razrasla in je ne moremo več brzdati, zato je nujno, da se akcije o zmanjševanju režije lotimo strokovno in obdržimo le tisto, ki je v funkciji povečanja proizvodnje.

CPSI — M. K.

Računalništvo pri nas

RAČUNALNIKI V INDUSTRIJI

Sodobno poslovanje industrijskih podjetij se opira na računalniško podprt informacijski sistem. Informacije naj bodo dostopne vsem, da lahko dobimo širok pogled v poslovanje in s tem dosežemo lažje in boljše odločanje v pomembnih poslovnih in strokovnih odločitvah. Pri tem je pomembno predvsem to, da so časi, ko smo računalnike uporabljali le za izračun osebnega dohodka in razne finančne obdelave (knjižovodska in računovodska dela), za vedno minili.

Zato se v svetu uveljavlja poseben način uporabe računalnikov v proizvodnji: računalniško integrirana proizvodnja, ki jo označujejo s kratko CIM (Computer Integrated Manufacturing). Ta sistem predstavlja velik potencial za dvig produktivnosti na vseh področjih industrijske proizvodnje.

Sedaj je CIM tehnologija najbolj razvita v ZDA, nato na Japonskem in v Zahodni Evropi. S pomočjo tega sistema uporabe računalnikov v industrijski proizvodnji so izboljšali proizvodne rezultate v mnogih industrijskih podjetjih po svetu. Kot primer naj navedem zahodnonemško letalsko tovarno Messerschmidt Bolkow-Blohm. Po konvencionalnem načinu proizvodnje vojnih letal so potrebovali 30 mesecev za izgradnjo, kopa so uvedli CIM sistem, so skrajšali čas proizvodnje na 18 mesecev.

V splošnem je glavna naloga CIM sistema pripraviti banko podatkov, ki združuje proizvodnjo, načrtovanje in finančne operacije. Informacija je poslana na zahtevo in vsebuje največje možno število podatkov. Izdelani CIM kontrolni sistem načrtuje in proizvaža neprekinjeno, od surovine do končnega proizvoda. V tovarni s CIM kontrolo proizvodna sredstva proizvajajo izdelke pod kontrolo računalniških mrež, ki optimizirajo tok proizvodnje. Po končani nalogi so vsi stroji pripravljeni za ponovno proizvodnjo, prav tako tudi vsi tehnični in administrativni podatki.

Obstoječe aplikacije, ki že delujejo po CIM sistemu, vsebujejo eno ali več naslednjih funkcij:

- uravnavanje proizvodnje in nabave;
 - planiranje in proizvodnja izdelkov;
 - planiranje porabe surovin;
 - kontroliranje materiala in zalog;
 - kontroliranje stroškov in finančne obdelave;
 - kvaliteta kontrola in podobno.
- V ZDA se ukvarjajo z reprogramiranjem proizvodnih sredstev, ko začne s proizvodnjo novega izdelka. Te operacije navadno zahtevajo precej časa in povzročajo stroške. Ocenjujejo, da danes (brez CIM sistema) v ZDA porabijo 95 % proizvodnega časa v kovinski industriji za premikanje in shranjevanje izdelkov.

Velika industrijska podjetja predvsem v ZDA porabijo v zadnjem času precej denarja za vpeljavo CIM sistemov v svoje tovarne. S tem dosežejo občutne prihranke pri proizvodnji in boljše povezavo proizvodnega procesa med posameznimi fazami proizvodnje oziroma obrati.

CIM sistem omogoča hitrejšo in cenejšo spreminjanje proizvodnih izdelkov.

Navadno CIM sistem vsebuje elemente planiranja, kvalitete kontrole in obdelave finančnih podatkov na glavnem računalniku.

CIM in dolgoročno planiranje

Planiranje in uporaba CIM sistema potrebujeta dolgoročno uresničevanje upravljanja. CIM dela najbolje, kadar so pod sistemi porazdeljeni na module in faze. Pri tem postane planiranje zelo pomembno. CIM planerji specificirajo banke podatkov

interaktivno med načrtovanjem in proizvodnimi funkcijami. Tako je lahko informacija organizirana in prenešana iz ene banke v drugo.

Analize v CIM sistemu morajo izpolniti relacije s potencialno združitvijo poslovnih načrtov, kontrolo proizvodnje, avtomatizacije procesa. Potem je možno, da definira in strokovno opravi CIM komponente in pripravi modularni in fazni plan implementacije.

Nadaljne možnosti, ki jih lahko naredi CIM sistem, so:

- numerična kontrola;
- robotika;
- procesno planiranje in grupna tehnologija.

Numerična kontrola. Razni NC programski jeziki omogočajo programiranje na raznih avtomatih in podobnih obdelovalnih strojih (stružnice). Čeprav je sedaj prodaja letno več kot 20.000 NC obdelovalnih strojev, je pomanjkanje dobrih NC programerjev pripeljalo to večjo strojno obdelavo v novo smer. S pomočjo računalniške grafike in generirane NC programske opreme vodi inženirja iz načrtovanja na generacijo ustreznih kod.

Sedaj se namesto tradicionalnih strojev s papirnatim trakom in post-procesorskim vmesnikom uporabljajo relativno ceni mikroročunalniki, ki lahko uporabljene NC instrukcije tudi hranijo. Še bolj napredni pa uporabljajo stroje z direktno numerično kontrolo (DNC), kjer so posamezne proizvodne enote povezane s centralno procesno enoto, ki hrani instrukcije za vse NC stroje, uporabljene v eni tovarni ali sklopu tovarn.

Z novo programsko opremo je mogoče doseči, da ne potrebujemo več NC programerjev, temveč so inženirji načrtovalci sami sposobni narediti ustrezne NC programe.

V svetu so že znani NC stroji, ki omogočajo tudi interaktivno upora-

bo računalniške grafike. Programer definira izdelek direktno iz banke podatkov in ga tudi vidi na prikazovalniku (ekranu). S pomočjo grafične aparature in programske opreme naredi potrebne spremembe na izdelku in jih vnese v banko podatkov. Potem se generirajo ustrezne kode, ki omogočajo NC strojem definicijo izdelka.

Robotika. Definicija industrijskega robota vsebuje več tipov mehaničnih enot od preprostih osnih manipulatorjev do izrednih človeku podobnih strojev. Japonci delijo robote na več kategorij kot sta, na primer:

- preprosti manipulatorji, ki jih upravlja operater;
- kompleksni »inteligentni« roboti, ki lahko spoznavajo določene spremembe.

Uporaba robotov v integralnem CIM okolju je relativno nov koncept, toda že sedaj zelo pomemben faktor pri znižanju stroškov in zvišanju fleksibilnosti proizvodnih operacij. Možnost off-line programiranja robotov je šele na začetku. Tak način programiranja je pomemben, ker omogoča simulacijo robotov za testiranje brez prekinitve proizvodnje.

Za sedaj še ni standardnega programskega jezika za robote. V svetu prodajajo programsko opremo za robote, ki jim omogočajo, da delajo skupaj s človekom (podobno, kot da so sužnji) in omogočajo reprogramiranje posameznih operacij.

Tudi pri programiranju robotov je pomembna banka podatkov. V ZDA prodajajo robote, ki ne potrebujejo klasičnega »učenja«, temveč iz banke podatkov izvejo, kaj in kako morajo delati. Za sedaj so take vrste robotov z ustrezno pripadajočo banko podatkov znane le za tri različne vrste proizvodov.

Procesno planiranje in grupna tehnologija. Procesno planiranje vsebuje totalno sliko proizvodnje. Programska oprema, ki optimizira proizvodni proces, mora upoštevati vse faktorje, ki nastopijo pri proizvodnji izdelka na vsaki stopnji proizvodnje.

Nekateri prodajalci programske opreme prodajajo CIM programe, ki naj bi bili dokaj univerzalni za vse veje industrijske proizvodnje in omogočajo posameznim uporabnikom, da si sami priredijo programsko opremo. Pri tem seveda upoštevajo samo specifičnosti svoje industrijske panoge. Pri tem gre za tako imenovane »generične družine« v okviru proizvodne panoge in jih načrtuje uporabnik.

Računalniški strokovnjaki v svetu predvidevajo, da bo verjetno že pred peto generacijo računalnikov mogoče uporabiti take računalnike, ki bodo generirali svoje podatke, jih obdelali in naredili odločitve, na katere ne bo vplival človek. V teh generativnih sistemih bo načrtovanje proizvodnje izvedeno direktno iz banke podatkov praktično brez sodelovanja človeka.

Iz navedenega je jasno, da CIM sistemi, ki nezadržno osvajajo ameriške, japonske in zahodnoevropske proizvajalce industrijskih izdelkov, resnično pomagajo pri zniževanju proizvodnih stroškov, omogočajo manjšo odvisnost od človeka in večjo proizvodnjo. Pri tem je potrebno dodati, da je za CIM sistem proizvodnje pomembna banka podatkov. Neki ameriški strokovnjak za CIM sisteme je izjavil: »Banka podatkov za CIM sistem mora biti od 20 do 50 krat večja, kot so do sedaj obstoječe banke podatkov za klasično proizvodnjo.« To nedvomno pomeni, da za uporabo CIM sistema proizvodnje potrebujemo dokaj velike glavne računalnike z množico medijev za shranjevanje podatkov (najbolje diski) in veliko prikazovalnikov (ekranov) s pisalniki in risalniki, ki so razvežani po vsej tovarni in med seboj povezani z računalniško mrežo. Toda, kot kažejo podatki, se take investicije v aparaturo in programsko opremo hitro povrnejo.

N. K.

JULIJAN O

Zdeti vsa jutra na samotnem nabrežju betonske soseske, mediti se ob jutranjem soncu, poslušati šumot delovnega dopoldneva, iz katerega si ti sam sicer izvzeta, ki ga pa toliko bolj zavzeto doživljaš s strani! Svojevrsten užitek, ki pa ne izvira iz škodoželjnosti, kot si nemara mislite: namreč, da bi užival, ker so drugi prisiljeni delati, medtem ko on počiva. Nasprotno je res. Julijan je takole od strani razločno čutil velikansko nasladi, ki navdaja vse te mestne in polmestne ljudi, ki so pri tem velikanskem vrvežu zares *zraven*: namreč šoferje, natakarice, kurirje, avtomehanike, obrtnike, arhitekte, ki prihajajo iz delavnic, birojev in studiev na jutranjo kavico in se potem spet vračajo na delo ali na nadaljevanje klepet, — prav nič zamorjeni. Bil je čisto *zraven* — in hkrati je bil čisto za sebe. To je bilo zanj pravašnja lega, pravnjaki položaj, s katerega je lahko kar se da razločno zaznaval dogajanje. Pa ne z možgani, pač pa s čutili, z drobovjem, z vsem telesom. To je bil zanj edino sprejemljivi, čudovito opojni *modus vivendi*: ne biti šofer, ne biti arhitekt, ne biti avtoklepar; ampak z jetri čutili vse to.

Pravo nasprotje gluhi nočni tišini hotelskega predzvečja, ko ne smeš spati, pa te zaspanost vendarle zvija, ti maliči zavest v nekakšen metafizični tobogan, po katerem se kar naprej spuščaš v dolgih vibastih vijugah, pa nikoli ne prideš do dna!

Takole dopoldne pa bi lahko spal, tako rekoč moral bi spati, pa te vendarle zgrabi budnost, ne navadna budnost, čisto posebna, polna sanjskih sladkosti, ki bi te sicer obiskovale v snu.

— — —

Opomba: Julijan O. je nočni portir v hotelu, pri tem naj kar ostane. Rade volje prevzema namesto drugih tudi praznični in nedeljski delovni čas, sam pa si vzame prosto ob delavnikih, včasih tudi po več dni zapored. Ob takih prilikah se lahko za dalj časa kam odpelje.

— — —

SVETI GOSLAČ

Prvotno je imela ta oseba drugo, bolj posrečeno delovno ime, Julijan se mu je moral odreči »iz konspirativnih razlogov«. Model za ta lik je A. K.

Sveti goslač: prvotno je to močno poškodovana freska svetnika (?) na kapelici blizu *Graščine*. Opazna je značilna drža rok, — ko da ta postava igra na gosli — vendar glasbila ni videti, ta del slike je namreč najbolj okrušen.

Kasneje uporablja Julijan to ime za Albina Kogejja. S tem človekom sta nekoč stala pred omenjeno kapelico in se nekaj šalila. Kako so njuni dovtipi pripeljali do tega, da je Albin dobil vzdevek *Sveti goslač*, bo kasneje podrobno opisano.

Po poklicu je carinik. Odkar se (občasno in po lastnem preudarku) zdravi v *Graščini*, opravlja manj zahtevne delovne naloge.

Goslač ima podnajemniško sobico v vili Pod gozdom. Lastnik ga ima za posebnega, vendar se je z leti navadil nanj. Njuni odnosi so prav posrečeni, to bi kazalo posebej opisati.

Čez dan — kadar ni na carini — se Svetnik mudi pri Mateji. (Torej spet v nekakšni vili.) Njuni odnosi so zelo nenavadni. Mateja sicer živi skupaj z materjo in s sestro — ter z nečakinjo, sestra je hameč ločenka in mati samohranilka.

Mateja je Albinova ljubica (?), zavetnica, dama v trubadurskem pomenu besede. Goslačeve pesmi so nominalno posvečene njej, Julijanu kot pisatelju pa je jasno, da so mnoge med njimi na tihem posvečene drugim trem, katerikoli od njih. Materi, sestri, nečakinji. V romanu to ne bo nikjer naravnost povedano, kvečjemu mogoče v Jelovškovih opravljenih psihoanalitskih *diskurzih*.

Goslačeva zunanost: opiši Edvarda Kocbeka, kakršen je bil v šestdesetih letih in mu pripiši minus dve desetletji.

Julijan ga pozna že dobrih petnajst let. Ob Goslačevem prihodu v to mesto so bili njuni odnosi nekoliko drugačni, Albin je bil takrat še zelenec, Julijan ga je uvažal v podeželjski način življenja. Zdaj sta na te čase že povsem pozabila. V pogovorih ne obujata spominov. Zdaj se je Svetnik prelevil v starejšega brata, Julijan se mu v marsičem pusti usmerjati.

Takrat pa je Albin hodil spat v trenirki — v strahu za svoje devištvo. Zadnjo, pravkar zloženo pesnitev je skrivaj kakor šoja pod preprogo. V isti sobici, kjer biva še zdaj, Pod gozdom. Drugi dan jo je nesel Mateji, ta je bila takrat še brez konkurence.

Kot rečeno, odhaja v *Graščino* po lastni presoji. S primarijem ima glede tega poseben dogovor. Pravijo, da ima tam »svojo« sobico z razgledom proti Dolini.

V pogovorih z Julijanom se vselej previdno bliža temam, ki se mu zdijo kočljive. Sondira teren, da bi v globinah medosebja otipal sogovornikovo (t. j. Julijano) stališče. Glede teh kočljivih tem — astrologija, Goslačev harem — je treba še presoditi, ali jih v romanu sploh kaže omenjati. Če jih iz obzirnosti zamočimo, bo Goslačev lik seveda precej okleščan.

Govori zelo učeno, hkrati pa se posmehuje Julijanovi navidezni učenosti. (Ti, ki znaš toliko jezikov... itd. itn.) Do sebe je zelo strog: tak in tak moraš biti, če hočeš ostati pesnik. Človek ima dolžnosti do samega sebe. Včasih namiguje, da bi se tudi Julijan lahko pridružil eliti, nekakšnemu duhovnemu plemstvu.

Vedno je kratkočasen, tudi sam se rad od srca nasmeje. Drugače je, kadar posnema violinista. To »igranje na violino« je nemara simptom njegove bolezni. Julijan te predstave nikoli ni videl v tem mestu, še pravi doma ali pri Mateji, vedno le takrat, kadar ga je obiskal v *Graščini*. (Če Julijan reče kaj, kar Albinu ni po volji, se ta prime z levico za nos, z desnico pa posnema goslačeve kretnje. Potem vedno reče: ne poj mi žalostnih pesmi.)

S tem morda daje duška skriteму nelagodju, ker ga Julijan, kadar je najbolj sproščen v pogovoru, zares nagovarja *Sveti goslač*. Malce užaljeno mu kaže, tako, zdaj pa imaš, sam praviš, da sem goslač, pa še svet povzru: svet, to se pravi malce čez les. Z druge strani pa se vse skupaj vidi takole: če mu je Julijan v romanu nalašč prisodil prav ta vzdevek, potem ni odveč domneva, da skuša s tem malce škodoželjno podčrtati neko Albinovo slabost, ki si je zavestno in naravnost nemara ne bi upal izpostaviti. Zdaj smo se spet znašli na področju psihoanalitičnih in psevdopsihiatričnih domnev — teh pa se je Julijan navzel v pogovorih z neko tretjo osebo: namreč z Alfonzom Jelovškom.

— — —

3. 6. 1978

Obeta se nam zgodnje poletje. Herbija sem parkiral ob grmičku, ni se mi še dalo iti gor, z avtobusne postaje je ravno takrat speljal tisti avtobus ob tri četrta na sedem. Opazil sem, da gre za isto vozilo. Mogoče se mi je zdelo, da moram paziti na take podrobnosti, takih stvari navadno ne opažam. Spet tisti pekoči sunek v jetra: očitno sem postal malce raztresen, sicer bi se bil mogoče pozanimal še za druge okoliščine: na primer, ali je bil tudi šofer isti kot prvega junija zjutraj.

Lahko bi bil mimogrede še stopil v samopostrežno po mleko in kruh, vendar bi moral čakati: ni bilo še odprto. Ko sem se vračal, se je kos, ki gnezdi v grmičku, skril pod herbijo: ko da mu je znana etimologija folksvagnovega vzdevka. Kosovke doslej še nisem opazil.

Tokrat niti nisem poskušal zadremati, spal bom potem, čez poldne. Pomislil pa sem na to, da bi tisto drugo polovico postelje pravzaprav lahko razkopal in si s tem pripravil, kakor kak filmski režiser, ležišče, ki ga čez noč, ko sem jaz v službi, nekdo uporablja. Pustil bi ga takega, razgrnjenega in s pomočkanimi rjuhami. Mislim, da zgubljam pravi občutek — ne občutek za stvarnost, pač pa občutek za perversnost.

Ne smem pa pozabiti, kaj je ta hip moj pravi namen. Zapisati si moram vse o sinočnjem obisku pri Svetem goslaču.

Njega seveda ni bilo. Ta seveda je treba malce razložiti. Kje sem si mogel misliti, da je spet v *Graščini*? Res pa je, da se stvari nikoli ne dogajajo po receptu, glede tega me tako ali tako vedno spremlja podtalna slutnja, da nikjer ne bom naletel na tisto, kar bom iskal. Tudi v romanu bi se kazalo držati tega pravila.

Mateja je seveda kot vedno zbuja la vtis, ko da pričakuje moje vstransko razumevanje. Stopite noter, prosim. Zelo mi je žal. Povedal mi je, da sta zmenjena, tega se je boleče zavedal, pozabil pa je, da sem bila jaz posrednica v tem zmenku. Povzročalo mu je hude duševne težave, namreč to, da vas je zdaj pustil na cedilu. Tam je tako zmenjen, na-

mreč, da bo takoj prišel na pogovor s primarijem, če se bo količkaj slabo počutil.

(Njen glas je opisan pri Dostojevskem, tam, kjer je govor o Grušenjkinem medenem glasku. Je to — v taki obliki — uporabno v romanu!) Rekel sem, da razumem.

Pogledala me je zelo pazljivo, — ko da se hoče prepričati, ali se ni mogoče zmotila v meni? Jasnó, da se ni. Moja navidezna zajedljivost je izvirala od tod, ker se nisem takoj znašel.

Tokrat se stvar lahko zavleče, je rekla. Ampak midva da o tem ne bi smela govoriti. Najbrž nihče med nami ne ve, kako je, če nisi več gospodar lastnih misli.

Obstala je tam na pragu, ko da sva pustila še nekaj nedorečenega, kar je bilo seveda res. Vse skupaj pa je tudi malce spominjalo na ljubezenski prizorček. Ko da eden od naju pričakuje, da se bo tisti drugi zdaj zdaj spustil v nekakšno razkrivanje. Mogoče je bilo le to, da tistega vabila — naj vstopim — ni mislila čisto resno, in je pričakovala, da se bom po nekaj vpljudnih stavkih odpravil domov?

Vse to bo gotovo uporabno tudi tam, v romanu.

Moral pa se bom spoprijeti z opisovanjem nadaljnjih dogodkov.

Kar malce nerodno mi je: vidim, da sploh ne bi znal opisati tega, kako sva se konec koncev le spravila noter. Verjetno bi bil tu potreben kak deus ex machina, kakšen klic iz notranjščine, kakšen ženski obraz, ki se pojavi med vrati, nečakinja, ki se je vrnila s popoldanskega krožka, nekaj, kar je pretrgalo zadrego in spričo česar je obotavljanje pred pragom postalo nesmiselno?

Seveda zdaj tudi že natančno vem, kaj je bilo: očitno se ji je zasmajalo, da mogoče le *ne razumem* vsega; da mogoče le *ne vem*, kaj se zdajle spodobí. Pokazala je, kako odločno ženska zna biti. Pa ja ne bova zdaj poglala korenin tu na pragu, je rekla. Mogoče se je v trenutku zavedala, da ima dolžnosti do Goslačevega prijatelja? Vsekakor pa se je bilo treba še pomeniti, kdaj bom šel na obisk v *Graščino*. Do tega bo moralo priti, če bo Goslač dalj časa bolan.

Ostane bom zdaj samo skiciral. Ves tisti živčav. In potem ganotje, ker sta se dve sorodni duši nenadoma znašli iz oči v oči — pod pretvezo, da ju skrbi usoda skupnega prijatelja? Davna in večno nepotešena težnja po intimnosti ni bila več zavrtla.

Gre pa za to: ne vem, ali me mika vrtati v to smer. Mogoče se v tem romanu sploh ne želim takih opisov. Sploh mi ne ustreza, da bi šel preveč v širino.

— — —

OSNUTEK ZA POGLAVJE: Julijan O. se znajde v harem Svetega goslača. Občutek, da izdaja prijatelja — čeprav sploh ni jasno, ali je bil Julijan sploh kdaj komu prijatelj, ampak Svetemu goslaču bi lahko bil — ta občutek ne prihaja od tega, ker ga je izdal kot možki. (Ali: ker je na skrivaj vdrl v njegovo najsvetejšo?) — Nelagodnost prihaja od dejstva, da se je tam ves čas govorilo o prijateljevi iztirnjenosti. Čeprav tega dejansko niti v podtonu ni bilo (?) in gre morda le za Julijanov kronični kompleks krivde? Ta občutek nelagodnosti je pri Julijanu bolj ali manj stalen.

— — —

OPOMBA: tudi v tem mestu imamo že nad sto let staro ustanovo, klub samcev, ki se sestaja proti večeru na pločniku pred hotelom *Avrora*. (To ni »Julijanov« hotel.) Svetega goslača nikoli ni tam *zraven*, isto velja tudi za Julijana Podbevška.

— — —

6. 6. 1978

Navojnice imam skoraj čisto spuščene, okno pa je priprto. Takole sedim sam v tem stanovanju, junija, dopoldne, zunaj je sonce, skozi špranje v navojnicah pride ravno dovolj svetlobe, da lahko tipkam brez prižgane luči. Sam (to se bo še ponovilo). Sedeč v gatah na robu nepostlana ležišča, zunaj na cesti pa je hrup, ravno dovolj ga je, da me sladko vznemirja. In časa imam na pretek. Zvečer ob devetih se moram naslikati v recepciji, stavim pa, da me bo najti v baru že pol ure prej.

Zadnji datum je *tretji šesti*, četrtega in petega nisem tipkal. Razlog je preprost: bil sem v Ljubljani. Namreč: v Ljubljani sem bil včeraj, predvčerajšnjim sem imel nedeljsko dežurstvo. Prav nič me ne bi stalo, če bi se bil med povratno vožnjo ustavil še v *Graščini*, vendar se mi zdi, da je za obiske še prezgodaj. Mateja me bo že obvestila, ko bo res zaželeno.

Kot rečeno, se čas razdaja z veliko žlico. V trgovino bom šel — ali pa tudi ne. Na sprehod bom šel — ali pa tudi ne.

(nadaljevanje)

MRTVI NE LAŽEJO

Prihodnjega dne je Filip govoril z Martino. — Se ti mu reci, naj ne hodi tako predrzno. Tudi tebe spravlja v nevarnost, jo je strašil. In še mene. Sicer te bom o tem skušal obvestiti zadosti zgodaj, pa vendar!

Martini ni ušlo, da ni prišel samo zaradi izrečenega. Čakala je, da bo povedal kaj več.

Govorila sta o partizanskem uspehu, šepetala o talcih in grozi, potem je Filip vprašal:

— Kdaj bo spet prišel?

Martini je nekaj reklo, naj bo skopa in nezaupljiva z besedami, čeravno je govorila z bratom. Počasi in nedoločno je rekla:

— Kako naj vem? Vsak korak je lahko zadnji!

Filip se ni dal odgnati.

— Pojdi, pojdi. Poznam ga. On bi storil vse, samo da bi te videl.

Martini je sicer godila hvala, vendar se ji je zdelo čudno, zakaj tako sili vanjo.

— Zdaj ima druge skrbi. Delaš se, kakor da ne veš zanje. Saj ne govoriš drugega kakor o nevarnosti. Kaj skrivaš pred mano?

— Rekel sem ti, da te bom o kakih pripravah že obvestil. Raje povej, kdaj pride?

Dekle se je še bolj čudilo. Po eni strani ji obljublja pomoč, po drugi pa sprašuje za Aleša.

— Mar se ne shajaš z njim sam? jo je premagala radovednost, hkrati pa je v njej rasla zadržanost in nezaupljivost.

Filip je komaj čakal, da ga bo vprašala kaj podobnega, čeravno ji je nerodno odgovoril:

— Blizu najine javke je bila že večkrat nemška zaseda. Kdo ve, kako je s tem? Zato se že nekaj časa nisva videla.

Martina se je zamislila.

— Res ga že dolgo ni bilo sem. Kar predolgo, je zatrjevala, a se ji je videlo, da ni tako. Malo manj kot na obrazu ji je pisalo, da ga pričakuje prav kmalu.

— Nisem vprašal, kdaj sta se videla, temveč kdaj pride? je še enkrat zavrtal Filip, ki je že težko krotil nestrpnost.

— Povedala bi ti, ker ti je toliko do tega. Pa ne vem.

Filip je zganil z rameni in obžaloval:

— Škoda! Če ga ne dobim, bo spet nesreča. To je rekel tako, ko da je storil vse, kar je mogel, pa mu ona, sestra, pri tem ni hotela pomagati. Obrnil se je, kakor da misli oditi.

Martina se je zganila. Za malenkost ga Filip ne bi iskal in se izpostavljaj nevarnosti. Vsa v skrbih je vprašala:

— Če je kaj nujnega, pa povej meni ali komu drugemu. Eden ga bo že dobil!

— Dobil, ko bo morda prepozno. Mudi se, je silil Filip in se še vedno prestopal, kakor da hoče oditi. Z njim moram govoriti sam.

Le kaj bi moglo biti takega, česar ne bi smel povedati njej, je razmišljala. Toda iz izkušenj z Alešem je vedela, kaj je prava skrivnost in da v nekaterih trenutkih ne sme kazati prevelike radovednosti. Zato je še vedno čakala, da bi Filip še kaj rekel.

Ta je, ko je spoznal, da ji je prišel do živega, zaradi večje prepričljivosti dodal:

— Če bi komurkoli drugemu zaupal to, kar imam povedati, Alešu ne bi bilo prav.

Čez čas je Martina nedoločno rekla:

— Nemara se bo oglasil jutri zvečer. Samo nemara, pravim. Kaj naj mu torej sporočim.

— Dovolj je, če mu rečeš, naj pride k meni. Že ve, kje me bo našel.

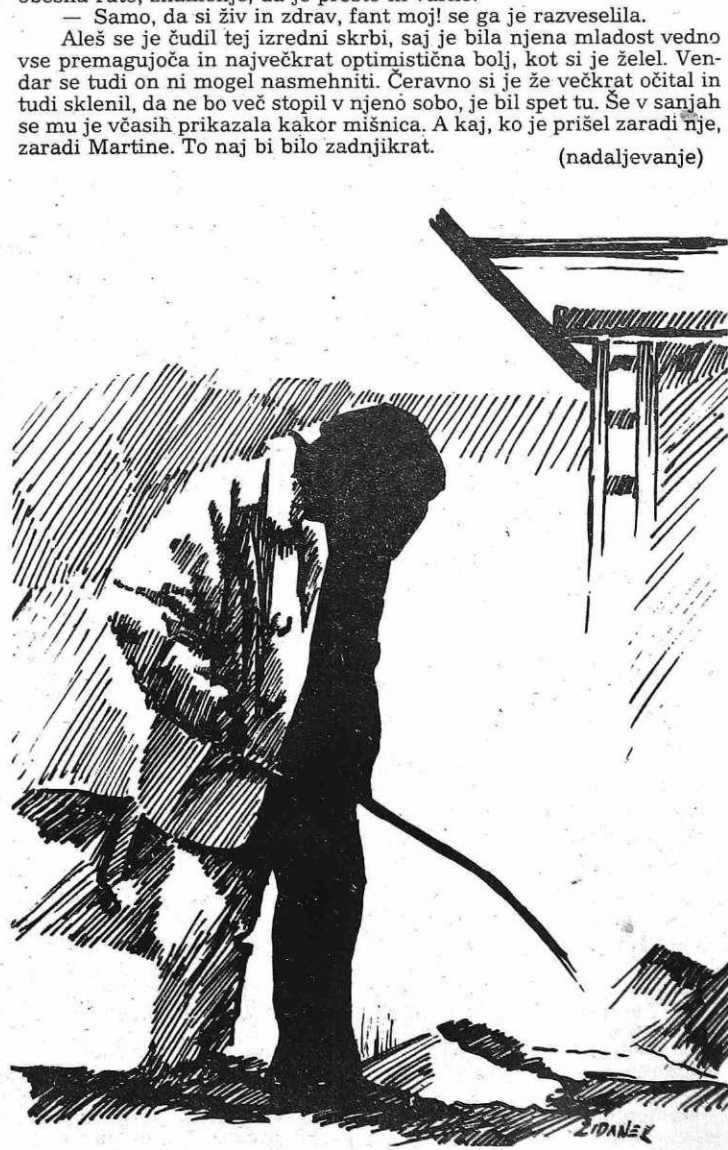
Martina je vedno težko pričakovala Aleša, tako na trnih kot to pot, pa še ni bila nikoli. Iz nje je kar vrela želja, da bo zdaj odločno zahtevala, naj jo vzamejo v gozd. Ostati še doma, se ji je zdelo izgubljanje časa ob tveganju, da bodo njo in še druge z lahkoto in brez koristi prijeli. V takih razmerah ni mogla ničesar storiti. Zdelo se ji je, kot bi se vse skupaj zataknilo in obstalo kakor težak voz v blatu. To pa še zlasti zato, ker ji je Filip pred odhodom še enkrat namignil, da je morda Golob tisti, ki izdaja in ogroža vse skupaj. Težko je verjela tej novici, toda doslej je že lahko spoznala, da se v teh časih zgode najbolj nepričakovane in nemogoče reči. To, kar je bilo včeraj resnica, je danes že laž. Tisti, ki je bil predvčerajšnjim še tvoj vzor in zanesljiva opora, bo jutri morda sprožil plaz nesreč in prelivanja krvi. Včeraj sosed, danes grobar, da bo lahko rešil sebe.

Čakala ga je v temi, in ko so zaškrebljali kamenčki, je na okno brž obesila ruto, znamenje, da je prosto in varno.

— Samo, da si živ in zdrav, fant moj! se ga je razveselila.

Aleš se je čutil tej izredni skrbi, saj je bila njena mladost vedno vse premagujoča in največkrat optimistična bolj, kot si je želel. Vendar se tudi on ni mogel nasmehnuti. Čeravno si je že večkrat očital in tudi sklenil, da ne bo več stopil v njenó sobo, je bil spet tu. Še v sanjah se mu je včasih prikazala kakor mišnica. A kaj, ko je prišel zaradi nje, zaradi Martine. To naj bi bilo zadnjikrat.

(nadaljevanje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Člani ene največjih osnovnih organizacij ZKS, Radovljica II, so glede na svoje območje, ki sodi med najbolj naseljene v občini, na zadnjem sestanku dali pobudo za ponovno poživitev akcije za dosledno izvajanje občinskega odloka o javnem izobesjanju republiških in državnih zastav. Po nekaj letih je kazalo, da imajo občani v radovljiški krajevni skupnosti že povsem urejene možnosti za realizacijo odloka, saj ni bilo nobene hiše ali bloka, kjer ne bi imeli lastnih zastav, ki so jih tudi redno izobesjali in pravočasno pospravili. Zdaj na žalost ni nobene kontrole, ki bi opozarjala na vse večje pomanjkljivosti. Pobudo je osnovna organizacija posredovala svetu krajevne skupnosti Radovljica.

V počastitev Dneva borca so organizacije ZB NOV iz Bohinja organizirale proslavo in srečanje borcev in aktivistov, ki so se med NOB borili na tem področju. Proslava je bila pri koči na planini Voje, v nedeljo, 7. julija. V kulturnem programu so nastopili člani domačega kulturnega društva in učenci osnovne šole dr. Janez Mencinger.

Kljub visoki povprečni starosti članov ZZB NOV Radovljica jih je v občini še vedno 90 stalno zaposlenih. Od teh jih deluje v organih delavskega samoupravljanja še 45, ali polovica, ne upoštevaje tiste, ki so vključeni v izvršilne organe delavskih svetov. Na ravni krajevne skupnosti, občine, regije in republike po podatkih občinskega odbora ZZB NOV opravlja delegatske dolžnosti ali druge družbene funkcije še 1.411 ali 47 % vseh članov ZZB NOV radovljiške občine.

Za 172 upravičencev zdraviliško-klimatskega zdravljenja, ki velja za vojaške vojne invalide in nosilce Spomenice 1941, je v radovljiški občini določeno v proračunu 1.489.000 din. Zaradi visokih cen oskrbnega dne bodo morali precej omejiti število koristnikov in določiti le najbolj potrebne.

Po podatkih komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri občinski skupščini Radovljica je bil v prvih štirih mesecih 1985 čisti osebni dohodek na delavca v občini 36.219 din, ali za 68,6 % višji od lanskoletnega. Glede na rast življenjskih stroškov, ki so bili višji za 71,7 %, realni osebni dohodki zaostajajo v primerjavi z lanskimi za 3,1 %. Toliko nižji so tudi na Gorenjskem, kjer je bilo povprečje osebnih dohodkov 36.553 din, medtem ko je bilo povprečje osebnih dohodkov v Sloveniji 36.379 din.

V občini Radovljica je 163 vojnih in mirnodopskih invalidov. Družinsko invalidnino prejema 192 upravičencev. Poleg tega prejema 102 upravičencev tudi invalidski dodatek. Med invalidi so vsi tudi invalidi vojne, ki jih je v občini 22. To so žrtve fašističnega nasilja in žrtve vojnega materiala, ali pa diverzantskih in terorističnih napadov.

Na Bledu so začeli graditi objekte in naprave za uporabo toplotnih črpalk v treh največjih blejskih hotelih Toplice, Golf in Park. Za ogrevanje bodo uporabljali termalno vodo iz blejskih vrtin, kar bo zelo povečalo zmogljivosti in pocenilo ogrevanje ter zmanjšalo porabo mazuta. Celotna naložba bo vredna okoli 124 milijonov din. Denar, od tega je polovica kreditnih sredstev Ljubljanske banke, bodo vzajemno prispevali v enakem deležu vsi uporabniki.

V soboto, 6. julija, je bila zadnja od petih dosedanjih lokalnih mladinskih delovnih akcij v Bohinju. Vsako soboto od maja dalje se je na teh akcijah zbralo v poprečju 80 udeležencev, med njimi redno tudi 20 vojakov iz Bohinjske Bele. Udeleženci akcije so urejali prostrane pašnike ob Bohinjskem jezeru, postavljali in popravljali ograje in odstranjevali kamenje in vejave. Za izredne zasluge in uspešno sodelovanje z mladino je OK ZSMS sklenila podeliti enoti JLA na Bohinjski Beli posebno priznanje, ki ga bodo 12. julija svečano izročili na vojaški svečanosti ob dnevu Prešernove brigade v vojašnici Bratov Žvan na Bohinjski Beli.

Za izvedbo priprav na predvideno reorganizacijo upravnih organov je tudi v radovljiški občini izvršni svet na osnovi sprejetih usmeritev in stališč za to nalogo imenoval delovno skupino, ki bo skupaj s strokovno službo komiteja za družbene dejavnosti in občo upravo pripravila analizo, elaborat o bodoči organiziranosti upravnih organov v občini ter druge ustrezne akte. O usmeritvah in njihovem izvajanju bo izvršni svet občinsko skupščino sproti obveščal.

V prvem polletju 1985 so se razporejena sredstva za osebne dohodke v gospodarstvu radovljiške občine po oceni izvršnega sveta povečala za 43 odstotkov v primerjavi s poprečno razporejenimi sredstvi za osebne dohodke lani v tem obdobju. Do te višine bodo lahko ob izpolnjevanju dogovorjenih programov povečali osebne dohodke tudi v družbenih dejavnostih in drugih s področja negospodarstva.

Za obnovo od neurja in drugih naravnih vplivov poškodovane ceste Jereka—Korita v Bohinju je na junijski seji izvršni svet občinske skupščine Radovljica iz sredstev rezervnega sklada proračuna občine odobril dva milijona din. Denar bo nakazan šele v zadnjih mesecih leta 1985, ko bodo prilivi sredstev v občinski proračun to tudi omogočali.

Kot večina turističnih delavcev in varstvenikov si je verjetno tudi večina občanov radovljiške občine oddahnila, ko je na nedavnem posvetu Gorenjske turistične zveze izvedela za uradno stališče, prvič doslej, da ni načrtovane nobene zaje-zitve Save in izgradnje elektrarn na območju zgornjega toka Save ter Dolinke in Bohinje pod Radovljico. Vendar pa ni jasno, če so tudi projektanti opustili projekte, ki so jih delali?

Iz programskih nalog skupnosti za zaposlovanje v občini Radovljica je razvidno, da si bodo tudi v letu 1985 prizadevali za pravočasno upokojevanje delavcev, ki so izpolnili pogoje za upokojeitev. Teh je po statistiki že tretje leto približno enako število, v poprečju 23 delavcev.

Kamp Šobec pri Lescah, ki po svoji urejenosti in storitvah sodi med najboljše v državi, privablja vedno več turistov. V začetku julija jih je bilo kljub slabemu vremenu že blizu tisoč. Uprava kampa skrbi tudi za športno-rekreativno dejavnost ter kulturne prireditve za svoje goste. Tedensko organizirajo po štiri glasbene ali pevske prireditve, razen tega obveščajo goste o vseh prireditvah na Bledu in v Radovljici, ki jih množično obiskujejo. Na igriščih je vrsta naprav za športno rekreacijo in razvedrilo. Posebnost predstavlja vsakodnevni razburljiv spust po Savi od Šobca do Podnarta v dolžini 15 km. V velikem gumijastem čolnu, ki ga upravljajo člani ljubljanskega kluba »Sava«, lahko prevažajo do 18 izletnikov. Vračajo se z avtobusom ali vlakom.

Po nekajletnem prizadevanju članov upravnega odbora ALC Lesce je končno tudi letališče tega centra v Lescah za letošnjo turistično sezono dobilo dovoljenje za pristajanje turi-

stičnih letal iz tujine. Velja za letala do sedem sedežev zmogljivosti. Carinske formalnosti bodo opravljali na Brniku. Največ koristi bodo od teh gostov, ki veljajo za najbolj petične, imeli blejski turistični delavci.

Izšlo je Poslovno poročilo o gospodarjenju v tovarni športnega orodja Elan Begunje, vključno z enotami v tujini za leto 1984. Tiskano je v slovenščini, nemščini in angleščini v 1500 izvodih na 20 straneh z barvnimi prilogami. Predstavljen je tudi proizvodni program Elana od smučí, športnih orodij do letal in plovil. Poslovno poročilo so posredovali vsem vodstvenim kadrom lastnih enot in mešanih firm, bankam in pomembnejšim dobaviteljem in poslovnim sodelavcem doma in v tujini.

LIP Bled je v sodelovanju z zahodnonemško firmo Intercator, ki za Lipove proizvode opravlja posredniške posle v tujini, nabavljal 20 računalnikov »Commodore 64«. LIP Bled jih je razdelil osnovnim šolam na Bledu, v Bohinjski Bistrici, v Gorjah in v Mojstrani, torej v kraje, kjer ima LIP Bled svoje temeljne organizacije.

Zaradi močno zmanjšane srednješolske mreže v radovljiški občini se je v zadnjem letniku 1984/85 vpisalo v domače srednje usmerjene šole le 12 % učencev. Večina jih mora namreč obiskovati šole izven občine. V Kranju se šola 39, na Jesenicah 30, v Škofji Loki 9 in v drugih krajih Slovenije izven Gorenjske okoli 10 % učencev iz te občine.

Eno najbolj delavnih in uspešnih športno-rekreativnih sindikalnih društev imajo zagotovo v Elanu Begunje. Sindikalno športno društvo Elan ima deset raznih sekcij: smučarsko — alpsko in tekaško, kegljaško, odbojkarsko, košarkarsko, strelsko, hokejsko in šahovsko, upoštevajoč tudi ženske. Lani se je udeležilo raznih tekmovanj 164 moških in 38 žensk.

V začetku julija so bili v Radovljici na desetdnevem dopustu in skupnih pripravah (letos že drugič) člani danskega plavalnega kluba Silkeborg, ki ga vodi naš tržaški rojak dr. Peter Bolko. Bivajo v sindikalnem izobraževalnem centru, trenirajo pa na radovljiškem kopališču. Naš rojak, ki stalno živi na Danskem, je najbolj zaslužen za navezovanje tesnih prijateljskih stikov z radovljiškimi plavalci.

Med slavne osebnosti in najimenitnejše goste svetovljanskega Bleda, ki jih letos res ne manjka, štejemo tudi generalnega sekretarja Organizacije združenih narodov Pereza De Cuellarja. Ta je med uradnim obiskom v Sloveniji od 6. do 8. julija obiskal tudi Bled in si v spremstvu sodelavcev in visokih jugoslovanskih in slovenskih gostiteljev ogledal blejske značilnosti, nad katerimi je bil izredno navdušen.

STANOVANJSKA IN PROSTORSKA PROBLEMATIKA V OSPREDJU AKCIJSKEGA PROGRAMA KOMUNISTOV

Že nekaj let komunisti radovljiške občine med prioritete naloge v svoj akcijski program vključujejo reševanje stanovanjske in prostorske problematike. Tudi v letošnjih programskih smernicah, sprejetih na programski seji občinske organizacije ZKS, so zapisali naloge, ki se jih bodo na tem področju lotili letos — do načrtovanega razvoja, planiranja prostora do realizacije gradnje stanovanj.

Po nedavnih razpravah so na osnovi strokovno izdelanih gradiv oblikovali predlog stališč o prostorskih, organizacijskih in idejnopoličnih vprašanjih pri realizaciji stanovanjske gradnje v občini. Predsedstvo je ta stališča kot informacijo že posredovalo delegatom vseh treh zborov občinske skupščine Radovljica za obravnavo na zadnjih junijskih ločenih sejah.

Predlog stališč so v bistvu strokovne in s konkretnimi podatki dopolnjene naloge iz programskih usmeritev OK ZKS, sprejetih na programski seji marca letos, ki se nanašajo na prostorsko, stanovanjsko in komunalno problematiko. Ta predlog je predsedstvo pred dnevi posredovalo v javno razpravo tudi vsem OO ZK. Razprava bo trajala do 15. septembra, ko bo OK ZKS prispele pripombe in predloge pregledal in se odločil za sklic problemske konference.

Kljub vloženemu trudu sestavljalcev gradivo po mnenju članov predsedstva OK ZKS ne vsebuje nekatere najbolj žgoče dileme: neusklajeno delo odgovornih izvajalcev nalog pri pridobivanju in opremljanju stavbnih zemljišč, gradnji stanovanj in izboljšanju komunalnega standarda v novih stanovanjskih naseljih. Tudi plani doslej niso bili sprejeti pravočasno. Razen tega so nedodelani, neusklajeni in nereálni. Vso zadevo močno zavira razdrobljena organizacijska struktura izvajalcev, še bolj pa prešibka koncentracija namenskih finančnih sredstev.

Navzkrižja se kažejo tudi v odnosu krajevnih skupnosti in TOZD do komunalnih problemov in zlasti do stanovanjske gradnje. Večina svetov krajevnih skupnosti se tega otepa kot nekaj odvečnega, kar jim je le v breme. Največja protislovnost pa je, da se pri vsem tem delavci v TOZD pri teh vprašanjih pojavljajo v dvojni vlogi.

Medtem ko v združenem delu terjajo zase stanovanja, so kot krajin

proti gradnji na območju svoje KS. Tako v vseh večjih razvojno intenzivnejših krajevnih skupnostih v Radovljici, na Bledu in v Bohinjski Bistrici vse bolj odločno odklanjajo vsako družbeno usmerjeno gradnjo. Zagotovo drži tudi ugotovitev, da je doslej celotni proces uresničevanja gradnje potekal največkrat izven samoupravne stanovanjske in komunalne skupnosti. Komunisti vztrajajo, da morajo pri usklajevanju vseh interesov obeh skupnosti in v cestnem gospodarstvu delegati sprejemati odločitve le po samoupravnih poti. To bi se utegnulo izboljšati tudi z racionalnejšo obliko organiziranosti SIS materialne dejavnosti in njihovih strokovnih služb. Najprej pa bo potrebno odstraniti odpore, ki so v občini še vedno izredno močne. Prihodnje volitve bodo za vzpostavitev novih organizacijskih odnosov in oblik najboljše priložnost.

V stališčih OK ZKS Radovljica je pozitivno ocenjena vloga stanovanjske zadrage DOM z nad 500 člani, od katerih pa jih še kar 200 čaka na gradbeno zemljišče! Poseben problem je gospodarjenje s stanovanjskim skladom, v katerem je po podatkih za maj 1985 že 2747 družbenih stanovanj v občini. Denarja od stanarin namreč ni dovolj niti za najnujnejša vzdrževalna dela. To seveda terja nepriključeno višanje stanarin, kar najbolj hromi delo že tako slabo organizirane stanovanjske samouprave.

Ta nikakor ne zaživi. Od 163 skupnosti stanovalcev, kolikor naj bi jih bilo, so jih doslej ustanovili le 68 in še te formalno. O hišnih svetih in vključevanju komunistov v njihovo delo so OO ZK, predvsem najpogostejše naseljenih območjih, razpravljale skoraj na vsaki seji, a se še ni nič izboljšalo.

Komunisti se zavzemajo, je zapisano v stališčih, tudi za ustrezno politiko subvencij stanarin za zaščito socialno šibkih nosilcev stanovanjske pravice. Teh je letos v občini že

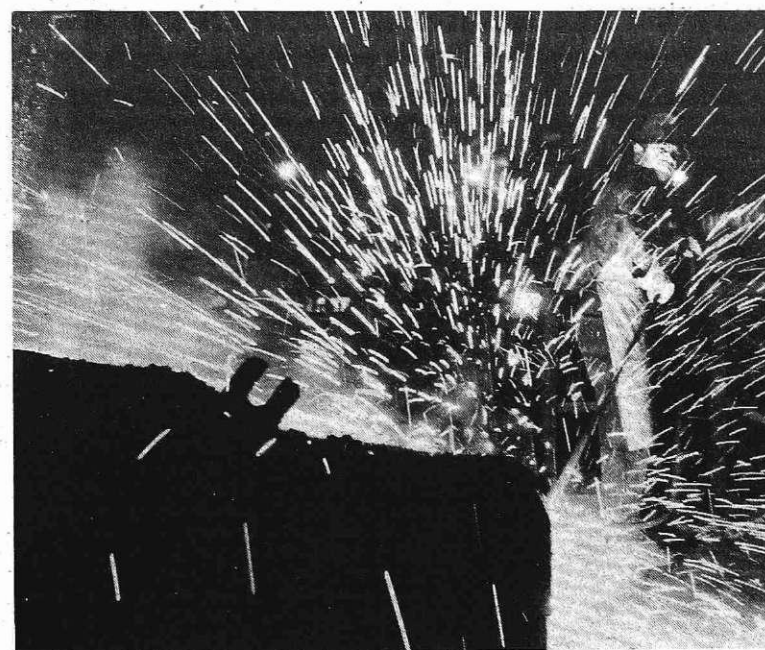
96 ali 9 več kot lani, za katere je namenjen znesek 1.273.488 din subvencij, ki bodo do konca leta v primerjavi z lanskimi višje kar za 150 %.

Med poglavitne naloge so v stališčih zapisali tudi prizadevanje za večjo zaščito okolja in realizacijo sklepa o načrtovanju gradnje čistilnih naprav. Podpirajo tudi pobude za reševanje komunalnih problemov, če bo potrebno, tudi s samoprispevkom občanov.

Vse naloge in programske usmeritve s tega področja v krajevnih skupnostih in občini se morajo opirati na dolgoročni družbeni plan in se uskladiti z materialnimi možnostmi gospodarstva.

Na seji predsedstva OK ZKS Radovljica so sklenili, da bodo še pred iztekom leta 1985 podrobno razčlenili uresničevanje sprejetih stališč in presodili zavzetost in odgovornost posameznih nosilcev nalog in predvideli tudi morebitne ukrepe proti kršilec oz. tistim, ki svojih obveznosti ne bodo izpolnili.

JR

Delo med iskrami

PRODAJNA GALERIJA »ČEVDR«

O koncu letošnjega junija dalje je v Liznjekovi hiši, dragocenem spomeniku ljudskega stavbarstva v Kranjski gori, odprta nova prodajna galerija, imenovana »ČEVDR«. V zanimivo urejenih kletnih prostorih je naslednji program:

1. prodajne razstave priznanih slovenskih slikarjev,
2. stalna ponudba male grafike,
3. etnološki program (stari predmeti domače uporabnosti),
4. knjižna ponudba,
5. domača in umetna obrt,
6. svojstven »kulinaričen« program (malica v culi, »frakelci« ...).

»ČEVDR« je odprt vsak dan, razen ponedeljkov, od 17. do 21. ure. Opozoriti vas želimo na prodajno razstavo akademskih slikarke Dore Plestenjak, verjetno najbolj znane krajinarke pri nas. Na ogled in v odkup je 20 lepih akvarelov, pastelov in olj. Nekaj naslovov: Kranjska gora, Podkoren, Dva kozolca, Šopek, Voz, Stopinje ipd., skratka, za marsikoga in marsikatero priložnost lepo darilo trajne vrednosti. Razstava bo odprta do 26. julija.

V sodelovanju z galerijo ARS vam v nekaj dneh lahko zagotovijo slike praktično vseh priznanih slovenskih likovnih umetnikov. Morda vas zanimajo stari, še uporabni predmeti? V »ČEVDRU« boste našli značilno lončevino, volovske jarme, sklednike, burkle, rute in prtiče, unikatne škofjeloške kruške ...

Knjižni program ponuja vse, kar je v Sloveniji zadnje čase izšlo o naših naravnih lepota, bogati kulturni dediščini, gorah, ljudeh ... Marsikdaj je težko najti pravo darilo — v »ČEVDRU« vam bodo radi pomagali.

NAŠ RAZRED

V našem razredu je 26 učencev. Nekateri so pridni, nekateri ne. Včasih kdo dobi kazen ali podpis, a to vzamemo včasih za šalo, včasih pa za res. Potem doma dobivamo klofute in visoke kazni. Na primer: »Ne boš se vozil s kolesom! Po osmi uri moraš biti v postelji!«

V našem razredu je 13 fantov in 13 deklet.

Med odmori je v razredu kakor v noriščnici, ker se fantje lovijo. Ko pa kdo vidi tovarišico, se hitro posede v klopi, kakor da ni bilo nič. Dekleta si med seboj pomagamo, fantje pa raje delajo kaj drugega. Drugače se med seboj razumemo. Že od nižjih razredov se poznamo, problemov pa nimamo.

Upajmo, da nas ne bodo ločili, saj smo le vsi skupaj naš razred.

Monika Novak
4. a razred
OŠ Karavanških kurirjev
NOB Koroška Bela

V RAZSTAVNEM SALONU DOLIK RAZSTAVLJA SLIKARKA IZ BEOGRADA

Jutri, 19. julija, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK odprli razstavo risb akademske slikarke RUŽICE BEBE PAVLOVIČ iz Beograda. Otvoritveni glasbeni program bo izvajal instrumentalni trio Jože In Ana Bedić in Janez Mesec. Slovenski likovni kritik in strokovnjak Zoran Kržišnik je o umetnici napisal:

»Bel list papirja kot čas — njegov široki, splošni tok; risarjeva črta kot individualna usoda, oblikovana po umetnikovi volji in zmožnosti. Rosba Ružice Bebe Pavlovič se razumeva kot absoluten ustvarjalni akt. Iz gradiva, ki ga naplavlja življenje, pridruže umetnica tisto, iz česar gradi v skupnem času svoj poseben svet, da lahko v njem živi in diha.

Formati njenih risb izdajajo, kdaj ima v mislih intimni, tako rekoč dnevniški zapis, kdaj se že od začetka obrača na javnost, ki prezentira portrete bližnjih ali oddaljenih znancev, jo seznanja s svojimi videjnimi in komentirji. »Življenje«, ki ji prinaša gradivo, nikakor ni samo dnevo dogajanje v veleumestnem Beogradu, kjer živi, ali v idilični gorski vasi Slovenije, kjer se pogosto mudi, ali tudi na doživljaj bogatih umetniških srečanjih v likovnih kolonijah, ki jih je obiskala. Vse to, predelano skozi umetničin ustvarjalni raster, kajpada vstopa v njene risbe. Toda enako pomembni in pomembnejši so drugotni življenjski viri, že predoblikovani v literaturi, gledaliških predstavah, filmu, glasbi — zlasti Wagnerjevi glasbi; in še ti pogosto pretočeni skozi asociativno razkošje umetničin sanj.

Za Ružico Bebo Pavlovič je življenje, kot ga občuti in podaja, predvsem poezijski »a dream within a dream«, sen v sanjah, in če hočeš ujeti njene konture, mora biti poteza tvoje svinčnice ali v tuš namočnega peresa begotna in rahla, da se sanjalka ne zbudi in s tem ne pretrga pajčevinaste mreže podob, ki so hkrati vtisi in spoznanja.

Seveda pozna Ružica Beba Pavlovič tudi čvrsto črto, s katero obriše oval obraza portretiranca, ki ji je trenutni model. Mojastrsko zna ujeti njegove karakteristike in sugestivno podati posebnosti, zaradi katerih ji je bil vreden upodobitve. Toda brž ko je ta davek trenutni budnosti odplačan, se ustvarjalka znova zateče v svoj notranji svet, model ji je bil s svojo trezno življenjsko prisotnostjo in svojo atmosfero ustvarjajočo avro samo spodbuda, neke vrste kaizipot v smer, v katero potem pohiti po poti svojih vedno živčih asociacij in svojega vrojenega občutka za kompozicijo, da pokrije s črto in obrisi toliko časa/prostora, kolikor ga dopuščajo razširjajoči se krogi, ki so razgibali površino njene oblikovalne potrebe.

Ružica Beba Pavlovič se najraje izraža s človeško figuro in večinoma — vendar ne zmeraj — so liki, ki so centralnemu, spodbujevalnemu najbližji, izpeljani z najbolj določenimi potezami, medtem ko so tisti na oddaljšajočih se, zabrisujočih se obodih

širšečih se krogov vse bolj rahli, skicozni, nedokončani.

Zgodi se, kajpak, da ena poznejših asociacij zadene ob posebno občutljiv umetničin živec in postane močnejša, celo tako močna, da prevaga prvotno zamisel in pritegne nase toliko pozornosti, da spremeni dosedanja urejenost, celotno kompozicijo lista. Takšna naključja so umetnici posebno ljuba; dajejo ji priložnost, zavestno urediti vzorec, ki je bil nezavedno nakazan in tako užiti poleg ustvarjalne sle še zadovoljivi občutek častno rešene naloge.

Tematsko se Ružica Beba Pavlovič giblje v dovolj tesno zarisanim okviru: moška in ženska figura sta ji Adam in Eva, upodobljena (1969) vsak zase, na dveh izjemno rafiniranih, rahlih listih, obogatenih z razkošno ornamentiko, ki ustvarja skoraj secesijsko ploskovit prostor in potiska figure naprej, v precizno osamo. Obe figuri na istem listu sta Srečanje, vrsta Srečanj, kjer se pa že utegejijo pripetosti še drugi liki. Dopolnjuječi? Moteči? Srečanja znajo biti tudi srečanja v troje, z dvojno erotično atmosfero, tudi homoerotična. Širše zajeta erotika da podoba Raja, kjer se človeška čustvenost, pa tudi čutnost, sprostita in postane osrečujoči brez frustrirajočih meja in zadržkov. Toda pot v raj ni vsem odprta; na njegovem robu se utege najti celo sama umetnica — njena senca, njen privid — in ravne linije pravokotnika ali kvadrata omejujejo kdaj pa kdaj vse področje te sproščene sreče, rezko izključujoč tiste, ki je niso deležni.

Poseben krog pomeni wagnerjanski cikel z mojstrom, pogosto razpetim na križ, kamor ga nemara približajo bayreuthske izvedbe njegovih oper; drugič ga obdajajo pevci izvajalci ali valkire, ki jih je bil mojster izsanjal in jih umetnica utelešuje. Približevati se Wagnerju je nevarno, oboževanje te zmeraj potiska v bližino bogov, na visoki vrh, kjer je zrak redek in se smrtniku zvrti v glavi, da se čuti sam božanstven. Korektiv temu prinaša cikel Ljudje; wagnerjanskim sorodne figure so zdaj dobile človeško — četudi se zmeraj sanjsko človeško — mero. Tu smo nemara najbližje nekakšni likovni seansi, resnični in neresnični hkrati, kot so seanse zasvojenih spiritistov, ki so istočasno v realnem prostoru in v stiku z bivališčem duhov.

Figure Ružice Bebe Pavlovič ne potrebujejo tal pod nogami; lebde v prostoru, ki se za njimi in okoli njih svojevolično odpira in zapira, zdaj povsem ploskovit, dvodimenzionalen, zdaj spet odprt v nedogled, v nepredvidljiva prostranstva. Enosmiselnih rešitev prostora umetnica ne pozna,

kot tudi ne sugerira enosmiselne razlage svojih simbolov. Njena umetnost je umetnost dotikanja — kot bi s pinceto prijemala stvari, ki jih hoče ponazoriti, in jih spustila iz prijema prej, preden morejo dati svoj končni odgovor. Njeno risbo so po miselni strukturi in naravi deformacij primerjali s Picassom — toda na delu je veliko nežnejša, rahlejša, ženska Picassinja, ki se zgroženo umika krvavi resničnosti picassojevskih bikoborbo in rajši sanja raj vse splošne ljubezni. Roke njenih figur so objemajoče roke — objem, ki le včasih nakazuje spolno vznemirjenje, veliko večkrat pa je ljubee prijateljski, nenasilno erotičen, je — ob profilni opazovalski glavi — najpogostejše opravilo njenih likov. Ne samo likov: objem kot tak, objemajoče roke, moško telo v objemu ženske naročja, s popkovino na mater pripeti dojenček, objem kot vesoljna obluba življenja, je ena redkih vsakomur dostopnih podob samosvojega in v mnogih pogledih komunikacijsko izbirčnega umetničnega sveta.

Študirala je v Beogradu, na akademiji, ki je tradicionalno stimulirana s surrealizmom; toda Ružica Beba Pavlovič ga je zapognila po svoje. Valovanju modnih sprememb ne sledi; zlagoma in vztrajno dograjuje svoje videnje, posebnostno le s konicami prstov dotikajoče se surove realnosti, toda takšno prav zato, ker ga je realnost zadela, prizadela, ranila. Renesancna risba njenih glav, zavestno spogledovanje z leonardovsko milino govorita o nostalgiji, ki ji je podlaga resignacija na meji obupa. Mehko zaobljeni udje in trupi njenih figur kar nekajkrat odkrito kažejo kostno konstrukcijo rok, reber; in naj se še tako trudimo pojmovati jo samo kot študijo za korektno izvedbo giba, vendarle govori o minljivosti, o razpadu, o smrti. Umetničin sen v snu se zaveda, da je sen, ki se ne bo mogel končati. Lovi trenutke, ko še lahko upa in nas vabi, da — prikrajsanci tega življenja — upamo z njim.

Ružica Beba Pavlovič je bila rojena leta 1927 v Beogradu, kjer je leta 1967 dokončala Akademijo likovnih umetnosti v razredu prof. Zorana Petrovića. Od leta 1968 dalje je članica Združenja likovnih umetnikov Srbije. Več let je bila profesorica likovne vzgoje v beograjskih šolah. Bila je na študijskem potovanju v Italijo, Francijo in Avstrijo, njene slike pa se nahajajo v državnih in privatnih kolekcijah v domovini in v inozemstvu. Doslej je imela štirinajst samostojnih razstav doma in v tujini, več kot stokrat pa je sodelovala na različnih skupinskih razstavah.

Risbe akademske slikarke Ružice Bebe Pavlovič bodo na ogled do vključno 31. julija vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

O KULTURNEM PROGRAMU NA SLAVNOSTNI SEJI DELAVSKEGA SVETA

V počastitev praznovanja 50-letnice stavke jeseniških kovinarjev, 40-letnice osvoboditve, 40-letnice enotnih sindikatov in 35-letnice delavskega samoupravljanja je bila v petek, 12. julija, ob 18. uri RAZŠIRJENA SEJA DELAVSKEGA SVETA ŽELEZARNE JESENICE IN SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJ TER DRUŽBENOPOLITIČNIH ORGANIZACIJ KRAJEVNE SKUPNOSTI SAVA, ki ima ob obletnici stavke svoj praznik, s kulturnim programom, ki so ga izvedli moški vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica in recitatorji gledališča Tone Cufar Jesenice.

Slavnostna seja se je pričela z Internacionalno, ki so jo zapeli člani vokalnega okteta DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica. Nekdanje in sedanje člane delavskih svetov in samoupravnih organov Železarne ter družbenopolitičnih organizacij krajevnih skupnosti Sava, med katerimi je bil tudi predvojni komunist -rdeči župan- VENCELJ PERKO, ki je bil med stavko jeseniških kovinarjev glavni delavski zapnik Kranjske industrijske družbe na Savi in eden od organizatorjev stavke, je pozdravil predsednik sindikata Železarne Jesenice Zvone Miklič, slavnostni govor pa je imel predsednik delavskega sveta Železarne Jesenice Edo Kavčič.

Kulturno-umetniškemu programu je scenarist in sestavljalec programa Joža Varl dal naslov OD GUBCA DO TITA. Naslov in dela Bratka Krefta — odlomek iz drame Velika puntarija, Ivana Cankarja — odlomek iz njegovih del, Toneta Cufarja — odlomek iz črtice Tovarna, Miha Klina — odlomek iz pesnitve Rdeča kantata, odlomek iz proglasa centralnega komiteja KPJ, Jureta Franičevića-Pločarja: Pri krmlu je bila partija in ostalega besedila Joža Varla — so dali navdih recitatorjem — članom amaterskega gledališča Tone Cufar z Jesenic Borutu Verovšku, Ireni Vavrek in Urški Hlebec pod vodstvom Vere Smukavec, ter vokalnemu oktetu DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica-Breznica, pod vodstvom Marjana Jemca, da so vsak svoj del umetniškega programa izvedli resnično umetniško.

Vokalni oktet nas že lep čas preseaneča s kvalitetno rastjo, ki jo pevci potrjujejo na raznih nastopih. Oktet nastopa na revijah, prireditvah, proslavah, srečanjih, nedavno pa je nastopil na RTV Ljubljana. V tokratnem programu OD GUBCA DO TITA so z interpretacijami revolucionarnih, partizanskih in narodnih pesmi (Puntarska, Delavski pozdrav, Bratje, le k soncu, svobodi, Bilečanka, Nabrusimo kose, Stoji tam v gozdu partizan, Ide Tito, dalmatinska narodna in koroška N'mav čez izaro ...) mojstri pevci zavidljivega vokalnega stila tokrat navdušili. Prikazali so se kot izkušeni pevci, ki so odlično izoblikovali svojo zvočno in umetniško podobo. Njihova pesem je lahkotna, izrazita, občutena. V pevskem podajanju je dosegla visok nivo. V neprisljlenem oblikovanju glasov, besed in stavkov njihova pesem zveni pristno in podoživljeno. Glasovi so sonorni, prožni. Oktet je prikazal popolno pevsko sproščenost, disciplino, mojstrsko izoblikovano zlitost in naravno, globoko občuteno prelivanje muzikalnega tkiva, veliko vokalno gibčnost, brez iskanja zunanjih efektov, v vseh pevskih legah. Glasovno čisti, sproščeni in občuteni solistični parti solistov tenorjev in baritonov so bili dodatno potrdilo o kvaliteti okteta.

Drugače tudi ni moglo biti, saj so jih za dobro prepevanje navdihnili izvrstno izbrana in oblikovana besedila OD GUBCA DO TITA, ki so jih doživeto podajali recitatorji, člani jeseniškega gledališča Tone Cufar.

Franjo Ropret

MLADI PLESALCI IZ MOJSTRANE

Pred leti so pri kulturno umetniškem društvu »Jaka Rabič« Dovje-Mojstrana ustanovili pionirsko folklorno skupino. Mlade plesalce od tedaj redno vabijo na razne prireditve v jeseniški občini, nastopajo tudi izven občinskih meja, radi pa zaplešejo tudi turistom v Kranjski gori.

Plesni pari plešejo stare gorenjske pleske, kot so »ta potrkana«, »štajereš«, »poušter tanc«, ples z metlo ter polke in valčke. Mlade folkloriste vodi Heda Jalen, harmoniko pa pridno razteguje Andrej Jalen. Trudijo se, da si sami nabavijo narodno nošo, kajti to je draga stvar, so zaupali. Če pa potrebne obleke nimaš, si jo moraš sposoditi, kar pa nihče rad ne stori, kajti zgodi se lahko, da se na-

rodna noša nehote poškoduje. Plesalci so pridni učenci osnovne šole »16. december« v Mojstrani, nekaj pa je tudi starejših. Obljubili so, da bodo še tako pridno vadili in se udeleževali prireditev. Samo s trdim delom in rednimi vajami jim bo to tudi uspelo in upajmo, da ta potrkani ples v tem delu Gornjesavske doline le ne bo šel prehitro v pozabo.

A. Kerštan

BACH V VESOLJU

Ob tristoletni obletnici treh velikih baročnih skladateljev in glasbenikov Johana Bacha, Georga Friedricha Händla in Domenica Scarlattija je evropski parlament razglasil letošnje leto za evropsko leto glasbe.

Na Nizozemskem so prvega januarja to razglasitev objavili z zvonjenjem cerkvenih zvonov. Dunajski filharmoniji je pripadla čast, da je ta pomemben glasbeni dogodek obeležila s svečanim koncertom Bachovih, Händlovih in Scarlattijevih del. Ta izjemni dogodek so spremljali milijoni ljubiteljev glasbe na televizijskih ekranih. Celotno leto vsak dan v koncertnih dvoranh in na raznih prireditvah v svetu in pri nas glasbeniki izvajajo dela nepozabnih skladateljev. V njihovem »Trilistu« pa Johanu Sebastianu Bachu pripada posebno mesto. Ljubitelji Bacha so prepričani, da »če bi nebeška prostranstva s kroženjem ustvarjala glasbo«, bi to bila Bachova glasba. Zato je Bachova glasba dospela tudi v vesolje.

Voyager 2 (ameriško plovilo) je odnesel zavite Bachovih partitur v vesolje in jih spustil v orbito, da krožijo okoli našega planeta z vsemi drugimi dokazili največjih vrednot človekovega uma! Tako je pomen evropskega leta glasbe postal svetovni. S pomočjo univerzalnega jezika Bachove glasbe naj bi na svetu zavladala mir, razumevanje, spoštovanje, ljubezen. »Bach ne pripada preteklosti, temveč bodočnosti« je zapisal sloviti angleški dramatik George Bernard Shaw 1890. leta. Takrat je bil Bach daleč od današnjih priznanj. Danes je bolj slovit kot je bil

v življenju. Njegova glasba se izvaja in potrjuje po celem svetu, tudi takrat ko se izvaja na supermoderni način. O glasbenem velikanu Bachu bi lahko napisali še veliko, vendar zapišimo, kako smo se na Jesenicah vključili v evropsko leto glasbe.

Mlada jeseniška glasbenika Beti Demšar — orgle in Franci Richteršič — trobenta, oba glasbena pedagoga na glasbeni šoli Jesenice, sta se samoiniciativno vključila v evropsko leto glasbe. Organizirala sta tri samostojne celovečerne koncerte: v psihiatrični bolnišnici Begunje — 29. junija in v cerkvah na Koroški Beli in na Jesenicah 6. julija in 13. julija. Za koncerte v cerkvah sta se odločila zaradi orgel, saj so prav orgle bile osnova pri ustvarjanju vseh treh velikih glasbenikov. Organizacijo koncertov sta izvedla sama. Imela sta tudi nekaj finančnih stroškov (tiskanje lepakov, programov, potovanja in drugo), vse to pa jima ni bilo v breme, ker sta pri tem čutila zadovoljstvo in čast, da sta na tak način lahko počastila tri velike glasbene ustvarjalce in se vključila v leto glasbe. Sta predana glasbenika, ki tudi sicer zelo aktivno sodelujeta v glasbenem življenju Jesenic, svojo akcijo pa ocenjujeta kot priložnost za zbiranje nadaljnjih glasbenih izkušenj in popularizacijo tovrstne baročne solistične glasbe. Želela sta, da poslušalcem čim bolj približata vso veličino baročne glasbe, ki je vsa prežeta z mogočno akordično masivnostjo. Glede na izvedeni program jima je to tudi uspelo. Izvedla sta de-

la G. F. Händla, W. R. Bircka, H. Purcella, C. Gounoda, J. J. Frobergerja in g. Torellija.

Ljubitelji glasbe na Jesenicah poznajo Beti Demšarjevo kot klavirsko spremljevalko solistov na raznih glasbenih prireditvah. Tokrat se je predstavila kot odlična interpretatorka na orglah. Izbrala je vse mogoče mehanične in zvočne možnosti orgel, izredno dobro je izkoristila ogromno možnost instrumenta, pokazala je dobro tehniko in veščino v vseh registerskih kombinacijah. Njena igra je bila inventivna, intenzivna, da bi se po potrebi glasbenega zapisa končala z izredno kulminacijo. Vedno je z zglednim občutkom obravnavala razna tempa, stavčne in frazne diferenciacije. Vsekakor je njeno izraznost in vrednost najbolj potrdila z Birckovo Suito v g-duru, Händlovo Sarabando in Frobergovo Suito v h-molu, napisane za orgle. Franci Richteršič je svojo igro na trobenti disciplinirano prilagodil skupni igri. Prikazal je dobro tehniko, čist in izenačen ton ter natančno, popolnoma izenačeno podajanje svojih partov — brez napak. S svojo igro se je lepo izenačil z orglami, homogeno igra trobente pa je bogatila orgelski zvok in se ujemala v gladekem in prijetnem podajanju.

Želimosi še več takih nastopov, čeprav na koncertu nismo slišali niti ene Bachove skladbe!!

Dopisujte

Živim in pišem

ČASOPISI

EDO TORKAR

Ne morem brez časopisov, tako kot ne morem brez knjig, žensk, morja in planin.

To sem podedoval po očetu, ki je bil že kot mladenič naročen na ljubljansko Jutro. (Dobival ga je čez mejo, saj je bila njegova rodna Baška grapa tedaj še italijanska). Oče je zdaj že star mož, pa ga še zmeraj ob vsakem obisku zalotim s časnikom v roki.

Mama ni brala časopisov — preveč je imela dela z gospodinjstvom in otroki. Oče si jo je v preprih čisto privoščil: »Baba neumna, kaj me boš ti učila, saj še časnikov ne bereš!«

Jaz nisem hotel biti tako neumen kot moja mama, zato sem že pri štirih letih silil v očeta, naj me nauči brati. Oče mi je ustregel in kmalu sem tudi jaz črkoval naslove v Ljudski pravici, predhodnici današnjega Dela. Tako sem postal že v najzgodnejši mladosti strasten bralec časopisov in ta strast me obseda še danes, ko je mladost za mano in mi že sivijo lasje. To me že začenja skrbeti, saj moja strast do časopisov resno ogroža mojo prvo ljubezen — ljubezen do knjig. Bojim se, da se mi ne bi zgodilo tako kot mojemu očetu, ki je nekako pri petdesetih popolnoma nehal kupovati in brati

knjige in od tedaj prebira samo še časopise.

Časopisi pač ne morejo nadomestiti knjig. Medtem ko so v knjigah zbrane izkušnje, znanje in čustvovanje človeškega rodu od najstarejših časov naprej, prinašajo časopisi zgolj površne informacije o sprotih dogajanjih.

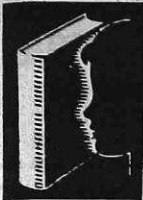
Knjige nas bogatijo, časopisi informirajo.

V knjigah iščem znanja in uteh, s časopisi si preganjam čas. Knjige so naše zveste prijateljice, časopisi samo bežni znanzi.

Ko preberemo časopis, ga brez slabe vesti vržemo v smeti, prebrano knjigo pa skrbno shranimo v knjižni omari, saj se dobro zavedamo, da utegne priti prav tudi našim otrokom in vnukom. Zato popolnoma razumem željo mnogih časnikaev, ki bi radi pisali knjige in postali pisatelji. Večno živemu človeškemu stremljenju po nesmrtnosti dela in imena je s pisanjem za časopise kaj težko ugoditi, saj ni nič bolj zastarelega kot učerajšnji časopis.

Tudi ti na hitro roko napisani časopisni feljtoni skrivajo v sebi željo, da bi bili nekoč zbrani v knjigi. Naj jim bo odpuščena ta preuzetnost!

Edo Torkar

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Polona ŠKRINJAR: Črni človek. Prešernova družba 1984. (Redna zbirka za l. 1985.)

Že na začetku moram priznati: znašel sem se v nekakšnem precepu, ne vem, kako bi zastavil to poročilo. Mogoče izvira zadrega od tod, ker sem — prej kot knjigo samo — prebral Zornovo oceno v Naših razgledih? Še bolj verjetno se mi zdi, da mi povzroča težave nekaj drugega. V knjigi se skriva — ali pa, zavoljo mene, očitno kaže — določena tendenca. Zdej se sprašujem: ali bi se opredeljeval do te tendence (ji pritrjeval ali ji skušal nasprotovati)? Bi se naradil Francoza in pustil do besede le tiste vtise, ki s to tendenco nimajo opravka?

Mogoče pa je stvar bolj preprosta. Ljudska povest morda, v vsakem primeru vsebuje nekakšno moralo. Z drugo besedo: to, da je živeti na vasi lepše in bolj človeško (kot živeti v mestu), je treba vzeti v zakup in se o tem ne prepirati. Vse drugo, kar omenja Zorn (na primer Miranova bela polt, pa to, da ta »tipičen mestni človek« ni mogel ogreti Jele v postelji), sodi zraven. Določeno mero navnosti je torej treba vzeti v zakup. Z drugo besedo: taka povest je vselej pogovor med enako (ali podobno) mislečimi. Drugače se kaj kmalu zatakne.

Konec koncev pa avtorica niti ne trdi ničesar podobnega, kot sem ji zgoraj naprtel. Le to je: junakinja Jela pravi, da mesto ni zanjo. In zakaj ji ne bi verjeli? Zame je najmočnejši argument prav v tem, da so me nekateri odstavki v tej knjigi v resnici ganili. Opisi narave v prvih poglavjih pričajo o pristnem in silovitem doživljanju. Namreč, to je treba dodati: te strani govorijo vseskozi o doživljanju mladega dekleta. Če pustimo ob strani vsakršno zgodovinsko moraliziranje: res je, da je junakinja zmožna ob srečanju z naravo, v družinskem življenju, med kmečkimi opravili ob očetu (ki je zanjo očitno temeljni in nepreženi vzorec: »kako-biti-človek«) resničnega in presunljivega doživljanja. Vse to, kar doživlja v mestu, je po svoje nepopolno, v glavnem celo zoprn in grdo. Pa ne gre le za to. Kar doživlja ob svojih moških in v delovnem razmerju v fabriki, je predvsem medlo: očitno je, da vse to doživlja v nekakšnem napol omočnem stanju. Nad tem nima pravega pregleda, zato je tudi čisto odveč očitik in nasvet v tem smislu, da bi bilo treba podati bolj kompletno sliko in sodbo o družbenopolitičnih razmerah na vasi.

Pravzaprav bi tisto, kar sem omenil o Jelinem — enkrat izrazitem in polnem, drugič spet medlem in nejasnem — dojemanju vaškega ali mestnega sveta prav lahko pripisali tudi avtorici; kot pisateljica, mogoče pa tudi kot ženska, lahko zadira s polnimi pljuči le takrat, kadar je v

dotiku z naravo, kadar je v krogu ljudi, ki prvinskega stika z naravo še niso čisto zgubili. Avtorica z znanjem in občutkom, pretehtano in suvereno gradi svojo zgodbo tudi takrat, kadar govori o tisti drugi, zavrženi mestni plati življenja, vendar meni, da bodo tista poglavja vse le tistim, ki dajejo njenim pogledom brez pridržka prav.

Vidim, da se moram zdaj vrniti k tistemu, čemur sem se od vsega začetka hotel izogniti. Prav zato, ker povesti nisem pripravljen »gor vzeti« le v njeni narodnozabavnosti, čeprav vsebuje tudi take — narodnozabavne — prvine, bom na koncu vseeno zapisal tudi to, kaj mislim o morali zgodbe. Na kratko, ni me prepričala, tudi če se je vse dogajalo natančno tako, kot Jela opisuje. Namreč: že res, Miran je v svojem hlastanju po položaju in standardu zgubil stik s človečnostjo. Z dela na sestanke, s sestankov pred televizor,

potem spet v družbo, ki ti je potrebna zaradi kariere — iz dneva v dan, iz ure v uro. Vendar, kaj pa je bilo tisto, kar opisuje v prvi polovici knjige? Ko je junakinja od šestih do dveh delala v fabriki, od dveh do noči na polju, zvečer pa se je učila za večerno šolo? Podobno njen oče, podobno sosedje, ki že vedo: taki so časi. Zanimivo, da Jela sploh ne opazi, da je bil to prav tak »ples nore miške« kot tisti Miranov.

Moje mnenje o tem je kratko malo tole: Jela prav tako kot Miran brez vsakega pridržka privzema moralo časa, kot jo je sprejel z njen oče, ki je rekel »taki so časi, Jela«. In še to: tistega, kar pripoveduje o nju in o revščini, ji ne verjamem čisto. Rekel bi, da ima Jela — če je resnična oseba — kar spodoben evropski standard. Prav zato večina naših bralcev ne bo imela težav, ko se je treba identificirati z njo.

Marko Hudnik

ODLOMEK IZ KNJIGE ČRNI ČLOVEK

Na jesen se je začela večerna šola. Hodila sem dvakrat na teden. Delala sem že pol leta v drugem oddelku, premeščena sem bila tja takoj po nesreči, zdravniško, seveda, in mi je po svoje kar prijalo. Delo je bilo lažje, okolje mirnejše, tako sem lahko zmagovala ta dopoldanski siht, kmetijo popoldan in šolo zvečer. Delala sem ekonomsko, bilo je zanimivo, ni mi delalo posebnih težav učenje, pač pa to, da sem neprestano vrtala vase. Vedela sem, da sem se odločila v popolnoma drugo smer, kar bi rada, vse drugo je bilo tako daleč in tako nedosegljivo, da je bilo to pravzaprav najboljšje, po katerem sem lahko segla. Dopovedovala sem si vsak dan, da je to treba, da mora biti tako, da ne bom vse življenje delavka, ampak da bom spoznala še kaj drugega. Nekoč bom imela dobro službo in denar. Vse okoli mene se je pogovarjalo edino še o tem. Odnoslo je tudi mene v to smer in tako sem trmasto rinila naprej in zdržala.

Iz šole sem se vračala vedno pozno, z zadnjim avtobusom. Opletala sem v temi po stezi navzgor in si brisala na vsakem koraku blato, ki se je prijemalo škornjev. Gledala sem po hišah okrog, kjer so migotale luči in vreščali otroci. Po dvoriščih je bilo kljub pozni uri še vse živo. Ljudje so obrezovali peso in korenje okoli težkih kmečkih voz, skalali so okoli pada in hleva za živino, ki se je vrnila s paše. Jesenski zrak je bil gost in lepljiv, prijemala se je ta sapa tudi mojega obraza, da sem komaj dihala. Tipala sem z očmi naprej v temi in bredla korak za korakom mimo njiv. Klanec do doma je bil takole zvečer vedno daljši, ves drug od tistega zjutraj, to vzpenjanje me je vedno utrujalo, bolj sem čutila to nekje v glavi, kot v nogah... Človek pa se vendarle vzpenja. Mora se! Tako ali tako. Pod nogami vedno leži blato, prvi koraki so še neobgleni in težki, a počasi se poti privadiš...

Razpredale so se mi take misli po glavi, tudi doma se nisem mogla pomiriti in razbistriti. Ko sem prišla domov, je bilo vse mirno in tiho. Čakala me je v kuhinji večerja in gotovo še deseta Miranova razglednica. Prebrala sem jo in zataknila za kredenco...

Tu pa tam sem se že pripravila, da bi mu odpisala, s preprosto nisem vedela kaj. Imela sem tako prazno glavo in vsa moja notranjost je bila kot suha veja v mladem drevesu. Zaposlena sem bila s funkcijami vseh vrst, tu pa tam sem šla v kino ali k prijatelji, to pa je bilo tudi vse. Srečna sem bila, če sem delala izpite proti in če sem imela doma in v službi mir pred tem večnim pripovedovanjem, kako je bilo... Čudno, da ljudje tako lahko poslušajo tujo nesrečo. Da jih to celo zabava, v nekem smislu prav zadovoljuje. Kažejo ti čustva in usmiljenje, želijo ti pomagati, dopovedujejo ti... Počasi jim začneš verjeti. Moraš jim, tako je pač... So trenutki, ko tvoja samozavest odpove in se moraš nekam nasloniti...

Bil je spet petek, deževen in pust dan. Večina delavk je vzela dopust, zmanjkalo je sestavnih delov. Carinski predpisi so prinesli tudi v našo fabriko marsikaj novega. Zdej se nisem imela ves siht skoraj z nikomer pogovarjati. Boleta me je glava, rada bi šla malo ven na hodnik, vendar sem že zjutraj navsezgodaj zamudila pri kavi nekaj časa in ga nikakor nisem mogla več nadoknaditi. Norma je bila napeta do konca, ura je tekla dalje, morala bom zdržati. Ko bi vsaj ne bilo te živčnosti in računanja. Tako pa sem po nekajkrat na dan računala sproti, kar sem naradila, niti za las nisem marala biti slabša od drugih. Potile so se mi ro-

ke, plesalo mi je pred očmi, zrak je bil suh, zraven se je mrl se cigaretni dim in vonj po cinu. Slekla sem si haljo, a ni dosti pomagalo. Polagala sem kose na aparaturo in nazaj, in se presedala. Moram narediti, moram, sem si dopovedovala zraven, da sem zmogla...

V garderobo sem prišla med zadnjimi. Obklele smo se, se zgnetle k izhodu in čakale na zvonec. Tekle so tiste minute, prav po položju so se vlekle, no, končno je le zapiskalo in usule smo se ven na zrak...

Na čisti, sveži zrak. Tudi meglen jesenski dan je lahko lep! Šla sem po cesti proti avtobusu. Za mano je zatrobil avtomobil. Ozrla sem se, lahko bi me poškrpil z blatom. Ustavil je tik pri meni.

»No, da vidim to gospo, ki tako lepo odgovarja na moja pisma...« Bil je Miran, spoznala sem ga takoj po glasu. Pogledala sem ga kar tako mimogrede, kot pogledaš mimoidočega, če ti je ravno stopil nasproti, ne poznaš ga, moraš se ga ogniti, da lahko stopiš dalje...

Peljal je zraven mene, jaz pa sem šla vedno hitreje dalje...

»Pridi, peljal te bom mimogrede. Bil sem v Kranju pa sem se oglasil.« Je vpil iz avtomobila in rinil na rob ceste. Zdej sem morala počakati. Nejevoljna in jezna sem končno le sedla v avto. Precej časa sva vozila, ne da bi kdo spregovoril.

»Lahko bi me kdaj poklicala po telefonu,« je začel počasi in lenobno sukal volan...

*»Zakaj pa...?«
»Kar tako. Kot kolega, mislim.«
»Bi me pa ti poklical...«
»Pisal sem ti najmanj desetkrat.«
»Mi pa ne bi.«*

*»Nekam pišeš... Mislim, da bi se rada kaj pogovorila z mano.«
»Zame si bil vedno prebrihten. Pa še prevelik realist. Čeprav si imel po svoje prav...«
»Oho, punca je pa padla z oblakov na tla...«*

Smejal se je, tako se je smejal, da bi mu najraje eno primazala. Bila sem jezna, prav togotna, kar iz avtomobila bi skočila... Pa nisem storila ne eno, ne drugo. Kar sedela sem in ga poslušala.

»Če bom jutri prost, te bom prišel počakati pred fabriko. Se bova kam peljala. Kar tako...«

Pogledala sem neumno vanj in skomignila z rameni.

»No, kje ustavim? Kje imaš najbližje?« Pokazala sem mu z roko. Odprla sem vrata avtomobila in šla. Suho sem le zinila adijo, drugega nič. Potem sem začela teči. Ne vem, kaj mi je bilo, a začela sem teči na vso moč v hrib. Zadihana sem se ustavila šele pod boštom in se naslonila na bukovo deblo. Utripalo mi je srce, kot bi me kdo preganjal, je bilo videti, pa ni bilo nikjer nikogar. Počasi sem se le unesla in šla po poti navzgor, domov...

Od tistega dne me je Miran čakal pred fabriko skoraj vsak dan. Sprva sva bila drug z drugim groba in zadržana, potem se je le malo poleglo. Konec meseca sem že takoj po drugi uri pogledovala po parkirnem prostoru, ali me čaka. Tu pa tam mi je dal tudi kakšen nasvet glede šole. Sam je zdaj delal drugo stopnjo in videti je bilo, da mu je šlo dobro. Počasi sem se ga navadila in tudi popoldan pomislila nanj. To me je najprej jezilo, počasi nič več. Kar tako lepo je spadal k mojemu vsakdanjku, kot šola in knjige, kot siht in njeve, ki smo jih zdaj jeseni obračali vse popoldneve.

PRISPEVEK K JAVNI RAZPRAVI O RAZVOJU KULTURE V OBČINI

Do septembra sta v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih in kulturnih ter drugih organizacijah izvajalkah kulturne politike in kulture v javni razpravi osnutek dolgoročnega programa razvoja kulturnih dejavnosti v občini Jesenice v obdobju 1986—2000 in osnutek samoupravnega sporazuma o temeljih plana Kulturne skupnosti Jesenice za obdobje 1986—1990. Kratak povzetek o tem je bil objavljen tudi 27. junija v Železjarju štev. 25.

Osnutka, ki sta oblikovana precej volunteristično, brez konkretnih kazalcev in ciljev, ki naj bi bili tudi osnova za načrtovanje in izvajalskih kulturnih organizacijah, bosta morala biti deležna temeljite razprave v organizacijah združenega dela, krajevnih skupnostih in izvajalskih organizacijah. Pred dokončnim oblikovanjem predloga pa bi bilo pametno, da bi o posameznih področjih spregovorili tudi v strokovnih timih. Še posebno pozornost bi tem dokumentom morali posvetiti v organizacijah združenega dela, zaradi že večkrat poudarjenega dejstva, da je dvig splošne kulturne ravni eden temeljnih pogojev in strateških ciljev naše družbenega razvoja.

Pri oblikovanju osnutkov ni bila upoštevana raziskava o kulturnih potrebah in navadah v občini Jesenice, ki je bila sicer narejena pred desetimi leti na populaciji 20.000 občanov, ki pa je v mnogih stvareh še vedno aktualna, če drugega ne, vsaj v pogledu primerjanja, kaj se je na posameznih področjih spremenilo, kje smo napredovali in kje smo ostali na isti stopnji. Prav tako ne vključujeta nekaterih posebnosti naše občine, za kar imamo tudi izčrpne podatke iz zadnjega popisa prebivalstva, med drugim, na primer, o izobrazbeni in kvalifikacijski strukturi prebivalstva, nacionalni in socialni strukturi prebivalstva in drugo. Vse to je namreč zelo pomembno za načrtovanje široko zasnovane kulturno-izobraževalne dejavnosti ob dejstvu, da imamo v občini še vedno nekaj polpismenih delavcev in še veliko delavcev z nedokončano osnovno šolo in za načrtovanje in zadovoljevanje kulturnih potreb in interesov neslovensko govorečega prebivalstva. Osnutka bi morala upoštevati tudi dolgoročne demografske projekcije in prostorski razvoj občine, kar bo v bodoče povzročilo določene probleme tudi z ekološkega in krajinskega vidika, kakor tudi z vidika varstva naravne in kulturne dediščine (karavanški predor in hitra cesta, zazidalni načrti).

Osnutka ne upoštevata velikih sprememb, ki jih je v občini povzročila urbanizacija. Tako se je, na primer, na mestnem območju od leta 1948 do danes povečalo prebivalstvo od 11.199 na 23.430, v občini pa od 20.374 na skoraj 34.000, med katerimi je 28,8 % neslovenskega prebivalstva. Urbanizacija je povzročila tudi razseljevanje in propadanje starih jeseniških kulturnih jader in nastajanje novih bivalnih središč. Tako imenovano stabilno prebivalstvo mestnega območja se je razpršilo po vsej občini in celo izven. Nekdaj močan kulturni center na Savi je povsem zamenjal prebivalstvo. Novo stanovanjsko naselje na Plavžu s skoraj 9.000 prebivalci je brez kakršnihkoli prostorov za kulturno dejavnost občanov. Nova šola nudi bolj malo možnosti ob dejstvu, da je ves dan zasledena. Nasploh je na mestnem območju in v nekaterih krajevnih skupnostih zelo kritično s prostori za kulturno dejavnost. Tega prostora smo po osvojitvi celotne več izgubili kot pridobili. Skoraj popolnoma odvisen je, kar nam pred očmi propada, Delavski dom pri Jelenju, ki je letos star 85 let in v katerem je med obema vojnoma in dolgo časa po vojni delovalo okrog 300 Svobodašev, ki so danes raztreseni na pet lokacij. Tako nam preostane le nekdanji 57 let star Krekov dom, katerega zakritje fasade z gradnjo prve faze kulturnega centra tako radi obžalujemo, nihče ali pa zelo redki pa se sprašujejo, kaj bo z Delavskim domom, čigar lastnik je Železarna Jesenice in ki nas spominja na 85-letno napredno delavsko gibanje.

Letos bomo sicer dobili novo kino dvorano, ki pa bo dejansko le zamenjava za že dotrajano 58 let staro kino dvorano, ki bo porušena. Dobili smo tudi moderen adaptiran razstavalni salon, ki pa je prav tako le zamenjava za star neustrezen razstavalni prostor v Delavskem domu. Obnovljena Kosova graščina je namenjena predvsem varstvu kulturne dediščine, v srednjeročnem planu (osnutek) pa še novemu izposojevališču občinske knjižnice.

Za vse te probleme so sicer v osnutku srednjeročnega in dolgoročnega plana nakazane nekatere rešitve, ki pa narekujejo in zahtevajo celovito strokovno presojo in razvojno opredelitev, ker improvizacije in zasilne rešitve prav tako zahtevajo veliko sredstev, kljub temu pa ne rešujejo prostora dovolj funkcionalno in dolgoročno. Tako si bomo morali prostore za knjižnico, glede na izje-

men pomen knjižničarstva in knjige za dvig splošne kulture delavcev in občanov, pridobiti z drugo fazo gradnje kulturnega centra, ne pa z različnimi dozidavami in prezidavami.

Posebnost, ki jo v planskih dokumentih ne bi smeli zanemariti, je tudi dejstvo, da jeseniška občina meji na dve državi (Italija 11 km in Avstrija 48 km), v katerih živijo slovenske narodnostne skupnosti in dejansko naša občina pomeni most pri uresničevanju enotnega kulturnega prostora.

V razpravi o osnutku bi morali še posebno pozornost nameniti vprašanju dolgoročnega razvoja kulturne politike in kulture v občini. V osnutkih je namreč kultura še vedno obravnavana v tradicionalnem smislu besede, ker je v njih govora le o poklicni in ljubiteljski kulturni ustvarjalnosti in poustvarjalnosti, ne zajema pa področij, ki sodijo v široko pojmovanje kulture. Dokončno oblikovani planski dokumenti bodo prav gotovo morali zajemati tudi konkretne opredelitve in usmeritve glede usmerjanja kulturne politike in kulturnih programov, da bomo dejansko čim več prispevali k splošni rasti kulture med delavci in občani, k njihovega kulturnemu osveščanju in spodbujanju ter razvijanju njihovih kulturnih interesov in potreb in za njihovo aktivno udeležbo v kulturnem življenju in ustvarjanju. Vse to je namreč, poleg strokovnega znanja delavcev, izjemno pomembno za dvig njihove ustvarjalnosti in inovativnosti, kar je povezano tudi s srednjeročnim in dolgoročnim planom občine, v katerem poleg prestrukturiranja gospodarstva načrtujemo tudi dvig produktivnosti in kvalitete dela in življenja, kar neizogibno zahtevata tudi sodobna tehnologija in naš nadaljnji razvoj.

Zato bomo morali v planskih dokumentih opredeliti vse tisto, kar razumemo pod pojmom kulture v širokem smislu besede. To pa zajema tudi vprašanje kulture dela in vloge estetskega doživljanja in ustvarjanja v neposredni proizvodnji kot enega vse pomembnejših dejavnikov produktivnosti dela. Zajema tudi odnos do dela nasploh, še posebno do ustvarjalnega, inovativnega dela, kulturo medčloveških odnosov, kulturo govora in jezika, naš odnos do okolja, varstva kulture in naravne dediščine, do kulturnih spomenikov naše preteklosti in do kulturne dediščine nasploh, pa tudi stopnjo naše politične kulture. Vključena morajo biti tudi vprašanja permanentne kulturno-estetske vzgoje in povezanosti z vzgojnoizobraževalnim procesom.

Ob vsem tem bi se morali zavedati, da moramo s srednjeročnimi in dolgoročnimi plani kulturne skupnosti opredeliti kulturno politiko občine, ki bo vključevala v njeno uresničevanje vse subjekte, ki so dolžni spopadati politični, gospodarski in kulturni napredek občine kot celote in ne samo kulturne organizacije, ki jih vključujeta dosedanja osnutka.

S tem razmišljanjem ne zanikamo in ne podcenjujemo prizadevanj sestavljalcev obravnavanih osnutkov, temveč bi radi le prispevali k bolj poglobljenim razpravam o obeh osnutkih, predvsem v organizacijah združenega dela, ker kvalitetnega napredka ne bomo dosegli, če organizacije združenega dela ne bodo spreminile svojega odnosa do kulture v širokem smislu besede in ta vprašanja vnesle tudi v svoje srednjeročne in dolgoročne planske dokumente. Za bolj poglobljeno razpravo o vseh teh vprašanjih pa imamo bogato in konkretno osnovo v gradivu petnajste seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, ki je bila namenjena vprašanju kulture, o čemer smo tudi v našem glasilu večkrat pisali.

Joža Varl

POPRAVEK K ČLANKU »PRAZNOVANJE DNEVA BORCA IN PRAZNIKOV KRAJEVNIH SKUPNOSTI NA PLAVŽU«

V 27. številki Železjarja v prvem stolpcu na koncu tretjega stavka, kjer je zapisano o POBUDI za postavitve spominskega obeležja padlim borcem, je pravilno:

Pobudo za postavitve spominskega obeležja je dala krajevna organizacija ZZZB NOV Mirka Roglja-Petka. Predsedstvo ZSAM Jesenice je na svoji seji 5. marca 1985 sklenilo, da v krajevni skupnosti Mirka Roglja-Petka, kjer ima svoj sedež, sofinancira postavitev spominskega obeležja. Predsedstvo krajevnih konferenc SZDL je na svoji seji 14. marca 1985 na podlagi pobude KO ZZZB NOV in sklepa predsedstva ZSAM Jesenice sprejelo sklep, da se oblikuje gradbeni odbor ter o gradnji spominskega obeležja obvesti tudi podpisnike družbenega dogovora o trajnem varstvu spomenikov in grobišč borcev v občini Jesenice.

Pri gradnji oz. adaptaciji vodnjaka in ožje okolice pa so sodelovale tudi ostale delovne organizacije in obrtniki, ki so se odzvali prošnji za finančno pomoč pri gradnji.

Do nesporazuma o POBUDNIKU je prišlo, ker je pisec članka dobil netačno obvestila.

Franjo Ropret

OBIŠČITE V TEH DNEH

PREŠERNOVA ROJSTNA HIŠA v Vrbi je odprta vsak dan, razen ponedeljkov, od 9. do 16. ure; tel. 80-115.

FINŽGARJEVA ROJSTNA HIŠA v Doslovčah je odprta od 9.30 do 13. ure, ob nedeljah in praznikih od 12.30 do 16. ure. Zaprta je ob sobotah; tel. 80-411. Najavljene skupine sprejemamo ob vsakem času.

50 LET STAVKE JESENIŠKIH KOVINARJEV

Leta 1935 je bilo življenje gorenjskega delavstva izredno razgibano. Različne strokovne in politične organizacije so si skušale med delavci utrjevati svoj položaj. Komunistična partija pa je vsem tem prizadevanjem navkljub uspevala vzpostavljati enoten nastop delavstva na raznih manifestacijah in prireditvah ter v mezdni in stavkovnih bojih. Komunisti so podpirali predvsem razredne sindikate v okviru Strokovne komisije — URSSJ za Slovenijo, katere predsednik je bil v tem času komunist Franc Leskošek; imeli so zelo močan vpliv v sindikatih gradbincev, kovinarjev in v Splošni delavski strokovni zvezi.

Vencelj Perko

Svetovna gospodarska kriza je tudi slovensko delavstvo močno prizadela. Prinesla je brezposelnost, bedo in lakoto, zaposlene delavce pa so kapitalisti še huje izkoriščali kot dotlej: zviševali so jim akorde, zniževali plače, jim kratili že tako pičlo socialno zakonodajo. Na osnovi teh vprašanj je Komunistična partija delavstvo mobilizirala, združevala in ga vodila v boj proti kapitalizmu. Organizirala je proteste delavcev z zahtevo po sklenitvi kolektivnih pogodb, demonstracije proti odpustom delavcev, mezdna gibanja. Delavski enotni nastopi so dosegli svoj višek v stavkah. V letu 1935 je na Gorenjskem sodelovalo v stavkah okoli 4000 delavcev in to v železarnah na Jesenicah (na Javorniku in na Savi), v Verigi v Lescan, v Semperitu v Kranju, v Papirnici na Količevem, sezonski delavci pri kemični tovarni Medič-Zankl v Domžalah, v Šeširju in v Inteksu v Škofji Loki in v Trzinu. Ob tem je treba poudariti, da so visoko razredno zavest v teh stavkah pokazale tudi delavke in žene stavkajočih, ki so se zelo aktivno vključevale v stavkovni boj.

Kranjska industrijska družba (KID) je bila v desetletju pred drugo svetovno vojno za takratne slovenske razmere močno podjetje. Poleti 1935 je zaposlovala v dveh tovarnah železarne na Jesenicah, na Javorniku in na Savi ter v elektroodni tovarni na Blejski Dobravi 2470 delavcev. Vodstvo podjetja je imelo do svojega delavstva že od vsega začetka skrajno izkoriščevalski odnos, ki pa se je močno poslabšal z nastopom glavne delničarja KID Avgusta Westna v upravi. Ta je v podjetju nenehno podvzemal nove ukrepe, ki so slabšali ekonomski položaj zaposlenih. Marca 1932 je enostavno ustavil obratovanje in odpustil vse delavce. Posledice splošne gospodarske krize je hotelo podjetje prevladati na ravnem delavstva. Po 14 dneh je podjetje ponovno začelo z obratovanjem, a 600 delavcev je ostalo na cesti. Ponovno sprejetim na delo so nudili nižje

prejemke: mezdo so znižali za 10 odstotkov, ukinili so stanovanjske in družinske dodatke ter cenejšo nabavo kuriva. Takšne razmere in neugodne kolektivne pogodbe so delavce silile v neprestan boj z delodajalci. Zaradi neuspešnih intervencij delavskih zaupnikov in brezplodnih pogajanj z vodstvom podjetja je večkrat prišlo do organizirane prekinitve dela. Tako so delavci stavkali 27. aprila 1934 na Savi na Javorniku, 21. decembra pa 4 ure v obratu fine pločevine na Javorniku, kjer je bilo nato odpuščenih 5 v stavki kompromitiranih delavcev. 6. januarja 1935 so delavci KID zagrozili podjetju s stavko, če ne sprejmejo na delo odpuščenih delavcev.

Jeseniški komite KPJ je imel stalne stike s sekretarjem pokrajinskega komiteja KPJ za Slovenijo Ivanom Mačkom, ki ga je seznanjal z neresenimi problemi delavcev KID. Pokrajinski komite KPJ je leta 1934 svetoval večjim podjetjem, naj pripravijo stavko. Tako naj bi jeseniška stavka dala vzgled ostalemu gorenjskemu delavstvu in odločnem boju za doseg pravic. Delavstvo KID je bilo za to veliko akcijo pripravljeno leta 1935 po zadnjih neuspešnih pogajanjih delavskih zaupnikov (njihov starešina Vencelj Perko je imel v dobrih 6 mesecih 71 intervencij) in po velikem protestnem shodu 31. maja na Savi. Na njihovo enot-

Protestno zborovanje med stavko na Jesenicah (Foto: Arhiv)

nost in borbeno razpoloženje je ugodno vplivala izredno uspešna množična politična delavska manifestacija — zlet »Svobod« v Celju, ki se ga je udeležilo tudi 438 Jeseničanov. Potem, ko so se udeleženci te manife-

stacije vrnili, je bil za 11. julij sklican pripravljani sestanek za stavko. Organizirali so ga levo usmerjeni delavski zaupniki, od katerih je bila večina komunistov. Domenili so se, da se bo stavka začela v tovarni na Javorniku 12. julija 1935 ob 6. uri. Naslednje jutro je bil dogovor izpolnjen.

Vodilna organizatorja stavke Vencelj Perko in Ignac Kralj sta brzojavno obvestila pristojne predstavnike oblasti in tajnika pokrajinskega odbora SMRJ za Slovenijo. Stavkovni odbor pa je direktno podjetja predložil zahteve stavkajočih. Medtem, ko je orožniška postaja na zahtevo vodstva tovarne dobila okrepitev in so si predstavniki oblasti prizadevali za vsako ceno stavko zatreti, je stavkajoče obiskal tajnik pokrajinskega odbora SMRJ za Slovenijo Franc Leskošek. Na Jesenice je prišel tudi sekretar PK KPJ za Slovenijo Ivan Maček, ki se je že prej dogovarjal z Leskoškom o organiziranju jeseniške stavke, o ukrepih in pomoči delavstvu med stavko. Na jeseniški železniški postaji sta ga prepoznala ljubljanska agenta tajne policije Vrečar in Jerančič ter ga aretirala. Šele po stavki je bil izpuščen iz zapora.

13. julija je prišlo do prvih pogajanj med zastopniki podjetja in predstavniki delavstva, podjetje pa je odklanjalo vsak sporazum. Ob ponovnem srečanju predstavnikov obeh strani 15. julija, je bilo podjetje pripravljeno ugoditi nekaterim bistvenim zahtevam, ostala vprašanja pa naj bi se po njihovem predlogu urejevala po ukinitvi stavke. Delavstvo je odločno odgovorilo na tako izigravanje: še isto popoldne so stopili v stavko kovinarji na Jesenicah. Pred tovarno so se zbrale žene in dekleta, manifestirale za stavko in vzpodbujale stavkajoče.

16. julija je bil množični sestanek v žični valjarni: delavcem so bili pojasnjeni vzroki stavke in dana navo-

dila o ravnanju v tovarni med stavko. Oficielna vodstva strokovnih organizacij so posegla v stavko šele četrty dan, ko se niso mogla več izmikat. Vrhovni medstrokovni odbor (VMO) se je nato postavil na čelo stavke in jo organizirano vodil. Stavkajoči delavci so dvakrat dnevno dobivali obvestila o dogajanjih. Za delavce je bila organizirana prehrana tako, da so jo svojci prinašali trikrat dnevno v tovarno. Po partijski direktivi delavci niso smeli zapustiti obratov, delavke in žene stavkajočih so stražile vhode.

17. julija so stopili v šesturno solidarnostno stavko jeseniški obrtniki in trgovci. Tega dne dopoldan so se predstavniki KID sestali z Vrhovnim medstrokovnim odborom in glavnim delavskim zaupnikom KID Venceljem Perkom. Pogajanja so trajala vse do 20. julija, ko je prišlo do sporazuma in je bil ob 1.30 ponoči po soglasju delavcev podpisan zapisnik. S tem je bila končana stavka, ki je na Javorniku trajala skoraj polnih 8 dni, na Savi pa 4 dni in pol.

S stavko so bila rešena osnovna sporna vprašanja v KID, utrjena je bila razredna zavest delavstva, ki je začutilo noč svoje akcijske enotnosti.

(Iz kataloga o stavki jeseniških kovinarjev)

TURISTIČNI UTRIP TAKO IN MALO DRUGAČE

Bled, nedelja, 14. julija. Končno vroč poletni dan. Sonce je že visoko na nebu. Že na Jesenicah sem se le s težavo vključil v nepregledno reko hrumečih, brzečih in nekam proti jugu valečih se pločevinastih škotel. Ja, za steklom je pa vroče. Malo odpreš okno, da te veter hladi, toda tudi prehladiš se kmalu.

Pri Vrbi je ena sama kolona vozil. Joj, moj dragi France Prešeren, če bi zdaj videl vso to pločevinasto navlako, kako hiti na naš lep Jadran, bi se obrnil v grobu. Veš, prav nobene romantike ni v tem. Čez tvoja lepa polja so speljali cesto, jo polili s snovjo, ki se ji reče asfalt, ta pa pije kri! Takrat, ko dve pločevinasti škotli, v katerih so ljudje, udarita skupaj, je vse drobno. Asfalt pa srka kri in ne vpraša, ali je od očeta, mamice, sina, hčere!

Od takrat, ko si ti umrl, se je marsikaj zgodilo. Človeštvo je preživelo dve svetovni vojni, pa se še sedaj tepejo na različnih koncih sveta. V zadnji svetovni vojni bi nas germanški roč kmalu pregazil, uničil, zdaj se pa lepo vozijo v krasnih bleščečih limuzinah, mimo tvoje hiše, na naš Jadran, biser, kakršnega nima vsa Evropa. Kaj šele bo, ko bo zvrtna predor skozi Karavanke? Takrat se bomo zadušili zaradi strupenih izpušnih plinov, vseh teh majhnih in velikih drvečih škotel, ki poleti na vsak način hočejo priti nekam na jug. Takrat bomo bežali globoko v gozdove in čistili pljuča s svežim zrakom. Kakor ribe bomo, ki nagonsko love zadnje kaplje čiste vode.

Po naši lepi domovini kar naprej grade tovarne, velike kvadre iz betona in železa, v katerih žive ljudje. Lepih polj ni več. Tudi gozdov ne, še

tam so kupčki betona, moderno jim pravimo vikendi. Ampak vikende in hiše na samem si ne postavlja človek, ki dela v tovarni za strojem. V te hiše tu in tam zaidejo sami zaslužni državljani s svojimi družinami in prijatelji. Taki, na primer, ki v Bohinj, sredi naše prelepe domovine, pozabijo na svoj materin jezik, na prelepo »slovenščino«.

Ampak o tem še kdaj drugič, moj France. Bilo bi ti zelo ljubo, ko bi slišal citre. In zraven peti tisto našo narodno: »Kje so tiste stezice, k' so včasih bile...« Tako je bilo meni v nedeljo dopoldan ljubo, da sem kar obstal in zijał v mlada dekleta v narodnih nošah. Toda nič kaj povšeči mi ni bilo, ko sem videl v parku ob jezeru, kako rožce klavrno vzdigujejo svoje cvetove, kako niso vredne, da bi jim par lepih belih kamenčkov družbo delalo in kakor da ne bi zaslužile, da bi nekdo travo pokosil, kot jo je njega dni vsak slovenski kmet znal z veseljem na senik spraviti. Za tvojo hišo, dragi moj France Prešeren, pa rožce tako lepo diše in cveto, da jih je milina videti.

Tako, dragi France, so danes časi taki, da tujec spet po zemlji naši hodi in se nam z dnarjem svojim v brk reži. Lepote naše uživa, mi pa kakor veš in znaš, se z dneva v dan pehamo za ljubi kruhek.

Tomaž Iskra

KRAJEVNI PRAZNIK NA HRUŠICI

V krajevni skupnosti Hrušica se v tem mesecu spominjajo tragičnega dogodka, ko so 27. julija leta 1942 okupatorji na Belem polju ustrelili 45 talcev, predvsem domačinov. Svoji in ostali domačini ga ponovno obujajo vsako leto, ko v juliju praznujejo svoj krajevni praznik.

Tudi letos so pripravili več prireditvev in športnih tekmovanj. Letošnje praznovanje so začeli člani krajevne organizacije zveze borcev, ki so s priložnostno proslavo in tovariškim srečanjem proslavili tudi 40-letnico osvoboditve in dan borca. Ob tej priložnosti so razvili nov prapor krajevne organizacije, ker je bil stari že dotrajan. Odnegli so venec k spomeniku padlih talcev na Belem polju, na proslavi pa so v kulturnem programu nastopili pevski zbor društva upokojencev Jesenice in recitatorji delavsko-prosvetnega društva Svoboda Hrušica. Po proslavi so v prijetnem tovariškem srečanju obudili spomine na težke dni naše revolucionarne preteklosti.

Praznovanje se bo nadaljevalo konec tega tedna. V soboto, 20. julija, bo ob 9. uri pred domom družbenih organizacij turnir v malem nogometu in v balinanju za memorial Antona Gaserja. V nedeljo, prav tako ob 9. uri, bo pred domom tekmovalje v streljanju z zračno puško, ki se ga lahko udeležijo vsi krajanje.

V ponedeljek, 22. julija, bo pohod krajanov na Hruščansko planino. Ob 11. uri bo krajši kulturni program, k spominski plošči pa bodo položili cvetje.

V četrtek, 25. julija, bo mokra vaja pionirjev Gasilskega društva Hrušica. V soboto, 27. julija, bo ob 16. uri in 30 minut organiziran odhod z avtobusom na grobove talcev v Begunjah. Položili bodo venec in pripravili kulturni program.

Na vseh prireditvah v počastitev krajevnega praznika so za kulturni program poskrbeli člani delavsko-prosvetnega društva Svoboda. Družbenopolitične organizacije in svet krajevne skupnosti Hrušica vabijo vse krajanje, tudi iz novega naselja na Belem polju, da se vseh prireditvev udeležijo v čimvečjem številu.

J. R.

PIKNIK INVALIDOV NA POLJANAH

V soboto, 6. julija, popoldan se je na Poljanah (Cicibanov dom) zbralo 92 invalidov, med njimi je bilo 16 invalidov na invalidskih vozičkih in drugi težji invalidi.

Po pozdravnem govoru predsednika jeseniškega društva je delegacija društva ponela šopek cvetja in prižgala sveče pri spomeniku padlih borcev NOV na Poljanah.

Na srečanju je ob dobri malici za glasbo poskrbel trio Gorišek. Med udeleženci ni manjkalo tudi grenkih šolza, zaradi bolezni, invalidnosti in drugih težav. Invalidi si želijo takih srečanj, vendar jih žal ni bilo v večjem številu. Taka srečanja pomenijo veliko, saj vsak za trenutek pozabi na najtežje. Letos sta bili že dve srečanju; prvo je bilo 8. junija v Domžalah, v okviru Gorenjske regije.

Za prevoz udeležencev, ki jih niso pripeljali svojci, je poskrbelo društvo. Pri tem nam že nekaj let pomaga Univerzal Jesenice. Voznik Adam je vsestransko pripravljen pomagati slehernemu invalidu. Pomembnejša pa je pomoč Občinske zveze DPM Jesenice, ki nudi prostor, da organizator lahko to akcijo izvede tudi, če je vreme slabo. Omenjenima organizacijama in vozniku Adamu iskrena hvala. Zahvalo izrekamo tudi vsem prizadevnim poverjenikom in drugim ter še posebno triu Gorišek, da je bil piknik tako prijeten.

Piknika so se udeležili tudi invalidi iz sosednjih društev Radovljice in Trzinca.

M. Potočnik

NE UNIČUJMO SE

Tajnik KS na Plavžu je predlagal, naj se v Železarni zapiše in na Radiu Triglav-Jesenice pove ugotovitev predsednika sveta Krajevne skupnosti Cirila Tavčarja, da otroci z nepremišljeno igro uničujejo okrasno drevje, ki so ga delavci Kovinarja in nekateri prebivalci zasadili na zelenicah.

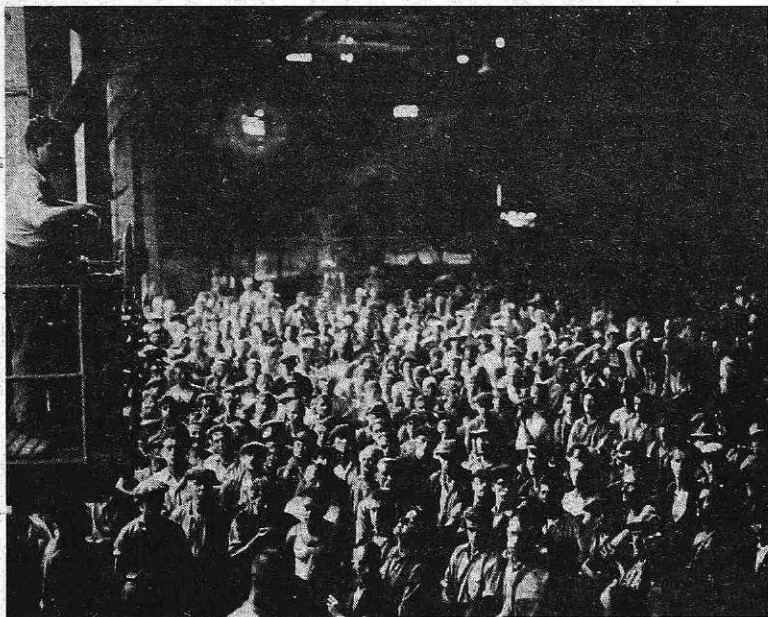
Pri tem je bilo rečeno, da so zelenice urejene in drevje zasajeno predvsem zaradi lepšega in bolj zdravega okolja.

Drevje, če lahko tako rečemo, proizvaja tisti zrak, ki ga človek in druga živa bitja potrebujemo za zdravo

dihanje. Ob tem je treba vedeti, da smo denar za to urejanje in zasaditev prispevali vsi prebivalci, zato večini ni vseeno, da nekateri uničujejo našade. Predsednik sveta Krajevne skupnosti je pri tem dejal, da bodo v KS poiskali tiste, ki to povzročajo in da bodo morali škodo povrniti.

Starše naprošamo, DA TEMU USTREZNO PODOČE IN VZGAJAJO OTROKE, da bodo ZELENICE IN NASADI KRASILI OKOLICO NAŠIH BIVALIŠČ IN PRISPEVALI SVOJ DELEŽ K NAŠEMU ZDRAVJU.

B. B.

Zbor delavcev med stavko v žični valjarni na Jesenicah (Foto: arhiv)

Zahvale

Ob boleči izgubi naše drage mame, stare mame, tašče in tete

JUSTI GABER

se iskreno zahvaljujem za zdravljenje in nego osebju internega oddelka bolnice Jesenice ter dr. Mulejevi, dr. Kokalju in sestri Barbari za obiske in nego na domu.

Iskreno se zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom za vso pomoč, prijateljem in znancem za izražena sožalja in za podarjeno cvetje in vence.

Zahvaljujem se pevcem, društvu upokojencev Mojstrane, krajevni organizaciji ZB NOV Dovje-Mojstrana, društvu invalidov Jesenice, gospodinu tovarišu Svoboljšaku za govor, praporščakom in nosilcem žare.

Hčerka Marija v imenu vsega sorodstva.

Ob boleči izgubi naše drage sestre, tete in botrice

ANTONIJE ANCELJ Tileževce Tončke iz Mojstrane

se pokojničina sestra in brat, nečakinje in nečaki toplo zahvaljujem za vso pozornost, ki je bila deležna že za življenja, posebno pa še med svojo kratko, a težko boleznijo.

Hvaležni smo iz srca vsem sosedom, še posebej za Mrkovemu Jožu in Darinko Gombačevi. Lepo se nam je zdelo, da so jo prišli pokropiti tudi njeni daljnji sorodniki iz Rovt, iz Gorij, iz Radovine, iz Semiča in iz Brežic.

Zahvaljujem se Združenju zveze borcev Dovje Mojstrane, Čebelarstvu društvu iz Radovljice, Čebelarstvu družini iz Mojstrane in z Dovjega, mojstranskim in dovškim planincem, upokojencem iz obeh vasi, da ste jo zasuli z venci in cvetjem in prišli k njenemu pogrebu s svojimi prapori.

Hvala pevcem za zapete žalostinke, gospodnikom za prijazne in tople besede ter vsem, ki ste jo v tako velikem številu spremljali k družinski grobnici Tileževih na Dovjem.

Za vse smo vam vsem hvaležni pokojničini sorodniki

brat Andrej in sestra Ana ter sto sedem njenih nečakinj in nečakov ter pranečakinj in pranečakov.

Ob izgubi dragega moža

ROBERTA BENKA

se iskreno zahvaljujem vsem sosedom in stanovalcem bloka, sorodnikom, prijateljem, znancem in sodelavcem TOZD Transport za izrečeno sožalje in darovano cvetje.

Velika hvala internemu oddelku Bolnice Jesenice, dr. Mencingerju, dr. Hribniku ter ostalemu osebju, ki mu je lajšalo bolečine. Še enkrat hvala vsem, ki ste ga spremlili na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi našega skrbnega in dobrega moža, očeta in starega očeta

JANEZA HRIBARJA

se iskreno zahvaljujem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, OOS TOZD Transport, sodelavcem Srednje šole tiska in papirja v Ljubljani in SGP Gradbinec za izražena pisna in ustna sožalja, podarjeno cvetje in spremstvo na zadnji poti. Posebej se zahvaljujem sosedom za denarno pomoč ter pevcem in članom godbe na pihala za žalostinke. Iskrena hvala tudi družinam Pric, Kučina, Šolaja in Treven.

Vsem, ki ste z nami v teh težkih trenutkih iskreno sočustvovali še enkrat iskrena hvala.

Vsi njegovi

Ob izgubi dragega moža, očeta, ta sta in starega očeta

KARLA NAGODETA

se iskreno zahvaljujem vsem prijateljem, znancem, sosedom, njegovim bivšim sodelavcem in uslužbencem kadrovskega sektorja za izrečena sožalja, vence in cvetje.

Hkrati se zahvaljujem tudi tovarišu Varlu in tovarišu Divjaku za poslovljene besede ter pevcem za zapete žalostinke.

Posebej smo dolžni zahvalo vsem zdravnikom in ostalemu osebju jese-niške bolnice — interni oddelk ter članom TVD Partizan Jesenice.

Žena Justina v imenu sorodstva

Ob nenadomestljivi izgubi ljubljene, dobrega moža, ata, starega ata, pradedu, tasta, svaka, strica in bratranca

JUSTINA HVALA-HRATA s Hrušice

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, prejšnjim sestanovalcem z Breznice 6, KO ZB Žirovnica, OO ZK Hrušica, DU Žirovnica, Zorinim in Vilminim sodelavkam in sodelavcem.

Iskrena hvala sosedom s Hrušice, prav tako bivšim sosedom z Breznice za vsestransko in tako nesebično pomoč. Hvala vsem, ki ste nam v teh žalostnih dneh stali ob strani in nam kakorkoli pomagali, nam izrazili ustno ali pisno sožalje in z nami sočustvovali ter vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti.

Zahvaljujem se praporščakom, za nošenje žare tovarišu Petru Prešernu, tovarišu Ludviku Avguštinu in Petru Sitarju za poslovljene besede, pevcem DU Javornik in Godbi na Pihala »Veriga« Lesce za zapete in odigrane žalostinke, tovarišici Justji Jagić za vsestransko in nesebično pomoč pri organizaciji pogreba in vsem, ki so k temu kakorkoli pripomogli.

Zahvaljujem se vsem dežurnim zdravnikom Zdravstvenega doma Jesenice za obiske na domu in lajšanje bolečin, še posebej dr. Dežmanovi. Hvala vsem, ki ste mi bili dobri v življenju, ga obiskovali v času bolezni in nam kakorkoli pomagali, še posebej Šporarjevemu atu in Bojani.

Še enkrat vsem in vsakemu posebej iskrena hvala!

Žalujoci: žena Tončka, hčerki Zora Pagon in Vilma Kejžar z družinami ter ostalo sorodstvo.

Ob izgubi drage žene, naše mame, babice in prababice

MARIJE DEŽMAN

iz Spodnjih Gorij se iskreno zahvaljujem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem za izrečena sožalja, podarjeno cvetje in številno spremstvo na njeni zadnji poti.

Zahvaljujem se tudi pevcem obeh zborov za lepo petje.

Posebno zahvalo izrekamo vsem tistim, ki so jo v njenih težkih dneh obiskovali in ji s tem lajšali bolečino.

Lepo se zahvaljujem tudi vsemu bolniškemu osebju oddelka bolnišnice na Jesenicah za požrtvovalen trud kakor tudi osebju Zdravstvenega doma na Bledu.

Vsi njeni

Zahvaljujem se KO ZB-NOV Javornik-Koroška Bela za dobre želje, Leopoldu Šmidu, Francu Trevenu in Marjanu Potočniku za dvakratni

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 20. julija, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:

DELIKATESA, Kašta 2 na tržnici, Titova 22, in
DELIKATESA: poslovalnica 2, Titova 58.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu juliju bo za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Bledu.

RAZSTAVNI SALON DOLIK

V razstavnem salonu DOLIK je od 20. do vključno 31. julija odprta razstava risb akad. slikarke Ružice Bebe Pavlovič iz Beograda:

Razstavo si lahko ogledate vsak dan od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure, razen v nedeljah in praznikih in sobotah popoldan.

ZAHVALA

Odbor društva invalidov Jesenice se iskreno zahvaljuje UNIVERZALU in Občinski zvezi DPM Jesenice, ki sta nam pomagala pri organizaciji X. tradicionalnega piknika težjih invalidov v počastitev praznika 4. julija na Poljanah.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in starega očeta, brata, strica in svaka

MIRKA BREMCA

se zahvaljujem vsem, ki ste nam v teh težkih trenutkih stali ob strani.

Hvala pevcem za zapete žalostinke ob slovesu, gospodnikom za poslovljene besede ter vsem, ki ste ga spremlili na njegovi zadnji poti.

Zahvalo izrekamo tudi vsem sosedom, ki so nam stali ob strani, nam izrekli sožalje, podarili venec in denarno pomoč. Posebno zahvalo izrekamo tovarišu Pikonu za njegovo nesebično pomoč ob tej težki izgubi.

Še enkrat hvala vsem, ki ste sočustvovali z nami in nam v urah slovesa kakorkoli pomagali.

Vsi njegovi

obisk na domu v času moje bolezni. Hvala za darilo in lepe rože. Odboru želim še veliko delovnih uspehov, predvsem pa zdravja.

hvaležna Milena Harej

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

19. julija, nem. barv. erot. komedija ŠEST ŠVEDINJ NA BENCINSKI CRPALKI ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke! Ob 21. uri premiera amer. filip. barv. akcij. filma MLADI BOJEVNIKI.

20. julija, amer. ital. barv. akcij. film PAR-NEPAR ob 17. in 19. uri.

21. julija, amer. ital. barv. akcij. film PAR-NEPAR ob 17. in 19. uri.

22. julija, ital. franc. barv. erot. komedija RAJ ZA KAMIONARJE ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke!

23. julija, nem. barv. erot. film ZGODBA O LEPTIČKI ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke!

24. julija, amer. barv. akcij. film NINJA MASČEVALEC ob 17. in 19. uri.

25. julija ZAPRTO!

KINO PLAVŽ

19. julija, ital. amer. barv. akcij. film PAR-NEPAR ob 18. in 20. uri.

20. julija, nem. barv. erot. komedi-

ja ŠEST ŠVEDINJ NA BENCINSKI CRPALKI ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!

21. julija, amer. filip. barv. akcij. film MLADI BOJEVNIKI ob 18. uri, ob 20. uri nem. barv. erot. komedija ŠEST ŠVEDINJ NA BENCINSKI CRPALKI. Film ni primeren za otroke!

22. julija, amer. filip. barv. akcij. film MLADI BOJEVNIKI ob 18. in 20. uri.

23. julija, amer. barv. pust. film ZMEDA NA KARIBIH ob 18. in 20. uri.

24. julija, ZAPRTO!

25. julija, nem. barv. erot. komedija ZGODBA O LEPTIČKI ob 18. in 20. uri. Film ni primeren za otroke!

KINO DOVJE

21. julija, angl. barv. komedija KRAJEVNI JUNAK ob 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

19. julija, amer. barv. akcij. film ROPARJI IZGUBLJENEGA ZAKLADA ob 18. uri.

20. julija, nizoz. barv. akcij. ljub. film SEKS NA MOTORJU ob 20. uri.

23. julija, amer. barv. srhljivka POLTERGEIST ob 20. uri.

TURISTIČNO DRUŠTVO JESENICE VABI

Turistično društvo Jesenice bo pripravilo v petek, 20. septembra, izlet na POHORJE. Udeleženci se bodo poklonili spominu padlemu POHORSKEMU BATALJONU.

Odhod z Jesenic bo z vlakom ob 5.02.

Prijave sprejema Turistično društvo Jesenice ustno, pisno in na telefon 81-974 (od 9. do 13. ure), izven tega časa pa na 81-244.

Predplačilo znaša 200 din, kar je cena za prevoz z žičnico.

TD JESENICE

OBESEK ZA DIABETIKE

Društvo za boj proti sladkorni bolezni Jesenice obvešča diabetike, da bo Zveza slovenskih društev za boj proti sladkorni bolezni skupaj z društvom hemofilikov Slovenije naročila v skladu s priporočili zdravstvene službe SOS obeske. SOS obsek je vodotesen in ognjevaren in bo dragocena pomoč ob hipoglikemiji, komi ali v slučaju prometne ali kake druge nezgode.

Medaljon bo sestavljen iz dveh delov, ki bosta sestavljiva z navojem in tesnjenjem s tesnilom. Na licu medaljona bo vtisnjen oziroma vgraviran znak SOS, na spodnji strani pa bo luknjica oziroma obroček za verižico. Velikost medaljona bo od 20 do 25 mm premera. Obsek bo pokrovan. V medaljonu bo tiskan papir za podatke o bolniku, kot so priimek in ime, rojstni podatki, bivališče, podatki o sladkorni bolezni, o prejetem insulinu, krvna grupa itd. Papir bo v posebnih polah in zložen v medaljonu. Po mnenju diabetikov in mednarodnih zdravstvenih normah bi tak obsek morali nositi vsi, ki prejema insulín.

Na seji zveze slovenskih društev za boj proti sladkorni bolezni je bilo dogovorjeno, da društva čim prej, najkasneje pa do konca julija, sporoče zvezi, koliko obeskov naročajo, istočasno pa pošljejo tudi denar. S takojšnjo akcijo bo zagotovljena dobava in cena obeska. Obsek brez verižice v kromirani izvedbi stane 1 050 din. Za člane, ki bodo medaljone naročili do roka, bo polovico založila Zveza slovenskih društev za boj proti sladkorni bolezni.

Naročila bomo sprejemali vsako sredo do vključno 24. julija od 16. do 18. ure v prostorih krajevne skupnosti Javornik-Koroška Bela v Delavskem domu Julke in Albina Pibernik, Kidričeva 37/a. Ob naročilu si lahko ogledate tudi fotografijo medaljona.

Odbor

	PREKAZ NJE SLU- ŽABNIK	HUD- STRUP, MIŠNICA	BALERINA HLAKAR	NIKOLA ŠPEAR	INDIGU SORODNA SNOV	PISEC STAJNER	
	IND. POLIT. MENON DRAŽAVNI ORGAN	POSODA ZA ROŽE POLITIK BEBLER	OKENSKA NAVOJNICA S.P. DEL POSODE	DRSALEC BIV. ŠPAN SREBRNIK	5	IGRALEC HUNTER	
ZELEZAR	POSODA ZA ROŽE POLITIK BEBLER	OKENSKA NAVOJNICA S.P. DEL POSODE	DRSALEC BIV. ŠPAN SREBRNIK	5	IGRALEC HUNTER	KARO SIMONITI DEBELA PALICA	SPORTNIK NA KOTALKAN
STISKAL- NICA PRI PRAVNI OBROV	FR. PISEC (ANTOINE FRANCOIS)	PLAČILO VSAK TEDEN GR. ČRKA	ENAMKA ZA TAKSO	PORTU- GALSKI POLITIK	VAŽNO ŽIVILLO	OBHOD- NJA PEVKA PINTERK	3
SLOG V EVROPSKI UMETNOSTI	STARO- RIMSKI POZDRAV	OKRAS	CESTNI OVINEK	100m ²	FR. FILM. IGRAVKA (MAGALI)	STOŽER MED ALASKO IN KANADSKO RIMSKA LUTERANA	8
ŠIROKA UMIVALNA POSODA	PREPROSTA RISBA, SKICA	6	9	10	POKRASNA V ŠVICI (SIR)	EBRAVIL TRAVNIK KASTILJA REKA NA BAVARSKO	14
SPOTJINA PRVINE S KISIKOM	9	10	11	12	OKOV, VEZ	NIKO KURET RENIS	TUSAR ŽARO
IT. KEMIK, NOBELOV (GIULIO)	11	12	13	14	WILHELM ? LAČNI PASTOR	VRSTA ŽITA	12

S POMOČJO ŠTEVILK
PRENESETE ČRKE IZ
KRIŽANKE V ZGORNJI LIK, TAKO DA
DOBITE BRANO VODRAVNO NEKO MISEL.

V soboto, 13. julija, je Plavalni klub Jesenice organiziral tradicionalno plavalno tekmovanje za Hanžkov memorial, ki je letos potekalo tudi v počastitev 40-letnice Športnega društva Jesenice. Nastopili so mladi plavalci iz petih slovenskih klubov — Ilirije, Ljubljane, Olimpije, Radovljice in Jesenice, ki so dosegli precej spodbudnih rezultatov, tekma pa je bila tudi ena zadnjih preizkušenj pred republiškim prvenstvom.

Tokrat so največ prvih mest dosegli plavalci PK Jesenice in kljub temu, da je bila konkurenca nekoliko okrnjena, dokazali, da so letos resno trenirali. Največji mik tekmovanja je bila memorialna disciplina 100 metrov prsno za pionirje, kjer je tekmovalca z najboljšim dosežnim časom čakal lep pokal. Že takoj po startu je bilo jasno, da sta kandidata za prvo mesto tokrat le dva — Jeseničana Janez Jazbec in Boštjan Ilenič sta se do zadnjih metrov pred ciljem borila za zmago, na koncu pa je bil Ilenič za nekaj zamahov hitrejši. Njunemu času se je močno približal tudi mlajši pionir skupine B, Tadej Šenk iz PK Ljubljana, medtem ko za nastop v tej disciplini velja pohvaliti tudi Jeseničanko Mojco Jazbec, ki je plavala pod limitom.

REZULTATI:

100 m HRBTNO:

Pionirji A: 1. Boštjan Ilenič — PK Jesenice, 2. Aleš Smrekar — PK Radovljica, 3. Matija Brenčič — PK Ljubljana.

Pionirji B: 1. Marjan Kalinič, 2. Primož Kardiš, 3. Mario Jeličič vsi Olimpija.

Pionirke A: 1. Polona Ropret PK Jesenice, 2. Petra Bole PK Radovljica, 3. Mojca Krmpotič PK Radovljica.

Pionirke B: 1. Alenka Gasar PK Jesenice, 2. Neža Bodlovič PK Ilirija, 3. Nina Sekanovič PK Radovljica.

50 m HRBTNO:

Pionirji C: 1. Anže Novak PK Jesenice, 2. Marko Feguš PK Ilirija.

100 m KRAVL:

Pionirji A: 1. Janez Jazbec PK Jesenice, 2. Pavel Boškovič PK Radovljica, 3. Grega Vogelšek PK Radovljica.

Pionirji B: 1. Tadej Šenk PK Ljubljana, 2. Anže Novak PK Jesenice, 3. Marjan Kalinič PK Olimpija.

Pionirke A: 1. Polona Ropret PK Jesenice, 2. Mojca Pelc PK Ljubljana.

Pionirke B: 1. Mojca Jazbec PK Jesenice, 2. Alenka Gasar PK Jesenice, 2. Sabina Živič PK Ilirija.

50 m KRAVL:

Pionirke C: 1. Tina Kero PK Jesenice.

100 m PRSNO:

Pionirji A: 1. Boštjan Ilenič PK Jesenice, 2. Janez Jazbec PK Jesenice, 3. Aleš Smrekar PK Radovljica.

Pionirji B: 1. Tadej Šenk PK Ljubljana, 2. Gorazd Kliček PK Jesenice, 3. Klemen Močilnik PK Ilirija.

Pionirke A: 1. Petra Bole PK Radovljica, 2. Mojca Krmpotič PK Radovljica, 3. Mojca Pelc PK Ljubljana.

Pionirke B: 1. Mojca Jazbec PK Jesenice, 2. Nina Sekanovič PK Radovljica, 3. Sabina Živič PK Ilirija.

50 m PRSNO:

Pionirji C: 1. Luka Virens PK Ljubljana.

Pionirke C: 1. Tina Kero PK Jesenice.

TEKMOVANJE V SMUČARSKIH SKOKIH NA PLASTIKI

S tekmovanji na plastiki zaključujejo smučarji skakalci prvi, predpočetniški del priprav. Ob koncu junija sta bili v Ljubljani in Kranju najmočnejši prireditvi z mednarodno udeležbo, prisotni pa so bili tudi domala vsi slovenski tekmovalci vseh generacij, med njimi tudi vsi aktivni iz Smučarskega kluba Bled in TVD Partizan Žirovnica s selekcijo OZSO Jesenice. Omeniti želimo najboljše dosežke teh tekmovalcev.

Na tekmi za pokal KS Stražišče pri Kranju je med pionirji do 11 let zmagal Blejčan Franc Urban, njegov klubski tovariš Poljanec pa je med pionirji do 13 let zasedel drugo mesto.

V Ljubljani je na Mostecu med pionirji do 11 let Žirovničan Ravnjak zasedel šesto mesto. Edino zmago za Žirovnico-Jesenice je dosegel v kategoriji starejših pionirjev (do 15 let) Gašperin, njegov tovariš Petek pa je bil četrti. Pri članih je bil Peljhan šesti, Lotrič pa osmi.

Na reviji skokov teden pozneje v Kranju je med najmlajšimi (do 9 let) edino zmago za Žirovnico dosegel Kokalj. Med pionirji do 11 let je bil Blejčan Franc Četrli, Zupan iz Žirovnice pa sedmi. Med pionirji do 13 let je bil Žirovničan L. Košelnik tretji, Poljanec z Bleda pa šesti. Pri starejših pionirjih sta Žirovničana Petek in Gašperin osvojila četrto in šesto mesto. V konkurenci članov je bil Peljhan tokrat četrti, Lotrič pa ponovno osmi.

Za dan Borca so skakalno prireditev pripravili tudi v Titovem Velenju, kjer je nastopilo prek sto skakalcev, zlasti mlajših kategorij, med njimi tudi mladi Žirovničani. Med najmlajšimi pionirji je bil Kokalj peti, med pionirji do 11 let pa Zupan deveti. Med pionirji v starosti 11 do 15 let je bil Gašperin tretji, Modrijan dvanajsti in Legat štirinajsti, med mladinci (do 18 let) pa D. Kaltenekar šesti in M. Košelnik sedmi. MG

PONOVNA ZMAGA FRANCA TERAŽA NA GORSKI TEKMI V AVSTRIJI

Med 89 tekmovalci iz ZRN, Avstrije in Jugoslavije je Franc Teraž, delavec Železarne, ponovno zmagal na gorski tekmi. Proga je bil dolga 10 km in je imela kar 600 metrov višinske razlike. Ta tekma je ena izmed najtežjih v Avstriji, zato je bil te zmage še posebno vesel.

Po prvih štirih kilometrih se je skupina osmih tekmovalcev oddaljila od drugih, njih tempo pa je vodil znani maratonec Peter Miklautz iz Beljaka. Na 5 km pa je zelo pospešil Teraž in tak tempo obdržal do cilja ter zmagal, s prednostjo 40 sekund pred Srečkom Končikom (ZAK Ljubljana) in Tonetom Djuričičem (Bled).

REZULTATI:

1. Franc Teraž, 2. Srečo Končika, 3. Tone Djuričič, 4. Dragan Anič, 5. Peter Miklautz.

Ščuka

Dolgoletni urednik našega glasila Jože Varl je bil 22. junija po Gutenbergovi navadi in vseh pravilih krščen, »na gobo djan« in s tem za pravega umetnika črne umetnosti pripoznan. Čestitajo mu stavi Gorenjskega tiska. Čestitkam se pridružuje tudi naše uredništvo.

(Foto: F. Planinc)

Povezanost med aktualnostjo predmeta samoupravljanja s temelji marksizma (STM) in zanimanjem za družbena dogajanja v zvezi z branjem časnikov in revij

Predmetno področje STM se v šolski praksi šele uveljavlja, preverja in potrjuje. Današnji idejnodružbeni kontekst marksizma in s tem tudi STM je precej drugačen kot pred desetimi leti, ko je bil predmet uveden. Pozitivne in negativne sodbe dijakov o predmetnem področju STM imajo večjo vrednost, če jih primerjamo z njihovimi sodbami o drugih predmetih.

Pri izračunavanju ugleda šolskih predmetov smo uporabili Spearmanov koeficient koleracije ranga:

$$q = 1 - \frac{6 \sum E d^2}{n^3 - n}$$

Dijaki so v primerjavi s 14 splošnoizobraževalnimi predmeti v srednjem usmerjenem izobraževanju na Jesenicah STM uvrstili na 10. mesto. Primerjava, ki je bila narejena z raziskavo Aleksandra Klinarja v fe-

bruarju 1984 pri istih dijakih, ne kaže premikov.

Analiza po usmeritvah nudi drugačno, bolj realno podobo stanja. Nižji ugled srečujemo pri VIP strojništvu in kovinarstvu — 13. mesto in VIP naravoslovno-matematična — 13. mesto.

Takšna uvrstitev je posledica fluktuacije učiteljev STM (v raziskavi 1984 STM na 9. mestu). Ostale usmeritve VIP predmetno področje STM uvrščajo:

- metalurgija — 3. mesto,
- družb. jezik — 8. mesto,
- zdrav. varst. — 9. mesto.

Pri razredih, kjer so dijaki iz ruralnega področja, je zaznavno zavračanje predmeta STM, kar si lahko razlagamo, da gre za politizacijo tj. trasirajo odnosa domačega okolja v zvezi s težkim gospodarskim položajem danes.

Polovica anketirancev se, odkar je predmet STM, bolj zanima za družbena dogajanja kot prej. Te odgovore smo povezali z odgovori na vprašanja, ali znanje pridobljeno pri STM, dopolnjujejo z branjem revij in časnikov. Zveza je solidno trdna. Kot primer prikazujemo osrednji časopis Delo:

	bere Delo	redno	večkrat	nikoli
dopolnjuje znanje	17 %	42 %	—	—
ne dopolnjuje znanja	5 %	20 %	—	—
Skupaj	22 %	62 %	16	100

Isti trend je zaznaven tudi za ostale visoko uvrščene medije.

Zanimanje za verski tisk

Vprašanje družbene vloge religije in njenega mesta v naši družbeni strukturi je očitno povezano z vprašanjem njenega vpliva med mladimi. Čeprav so pri nas religiozne skupine izenačene, upoštevamo v našem kontekstu hipotezo Z. Roterja, da je katoliška cerkev v Jugoslaviji in posebej v Sloveniji dominantna skupina. Dominantnost se kaže v tem, da je navzoča bolj kot druge re-

ligiozne skupine in vpliva ne le v družbenih procesih, ki pozitivno ali negativno oblikujejo religiozno in kulturno zavest družbenih skupin in posameznikov v jugoslovanski socialistični družbi (Z. Roter: Katoliška cerkev in država v Jugoslaviji, CZ Ljubljana 1976, stran 18). Eden izmed kazalcev je gotovo zanimanje za verski tisk. Za oporo pri pojasnjevanju in primerjavo so nam bile zbrane izkušnje raziskave, ki jo je opravil med srednješolci v Sloveniji Marko Kerševan aprila in maja 1968.

	bere redno	Družina bere včasih	ne bere	bere redno	Ognjišče bere včasih	ne bere
Srednješolci 1968	9 %	26 %	65 %	15 %	20 %	65 %
srednješolci 1985	13 %	19 %	67 %	18 %	27 %	53 %

V naši anketi smo zajeli časopis Družina in revijo Ognjišče. Iz tabele iz prejšnje številke Železarja je že razvidno, da se revija Ognjišča na 20., Družina na 23. mestu tj. na spodnji polovici zanimanja dijakov CSUL. Med usmeritvami izstopajo dijaki-

nje zdravstvene usmeritve (55 % in 42 %). Večje zanimanje za verski tisk lahko hipotetično združujemo z ugotovitvami M. Kerševana, da so na splošno dekleta nekoliko religioznejša od fantov.

Vpliv informacijskih medijev na oblikovanje vrednot

Uporabnik informacije je tisti udeleženec v procesu javnega informiranja, kateremu je informacija namenjena (Vida Čuk: Javno informiranje, Beograd str. 17). Proces javnega informiranja se uresničuje le pod pogojem, da je informacija del javnosti. V zvezi s tem poteka množično komuniciranje v družbi kot zapleten proces. Njegovi učinki se kažejo v človekovi zavesti in tako predstavljajo bistven dejavnik v procesu socializacije. Socializacija je socialno-psihološki proces, ki traja vse človekovo življenje, v njem pa človek osvaja norme, vrednote in vzorce vedenja v družbi, kjer živi. V sodobnih družbah in v naši množični mediji čedalje pomembnejši dejavniki formalne in neformalne socializacije.

Radio, televizija in tisk se postavljajo v prvo vrsto dejavnikov socializacije. Sistem vrednot mladih je nedvomno produkt socializacije. Informacijski mediji so pomembni prenašalci družbenega sistema vrednot za mlade.

Ključ za pojasnjevanje vrednotnega sveta mladih (anketirancev) so pojmi: mir, ljubezen, zdravje, življenje in svoboda. Vrednosti svoboda in mir se ujemata z ugotovitvami Raziškovalnega inštituta FSPN, SJMMK v septembru in oktobru 1984, nosilec Niko Toš (TIP št. 3, Ljubljana 1985). Vrednostni svet Slovenca je tej ravni skladen. Tudi mladi ocenjujejo, da je razpoloženje v njihovem svetu predvsem v znamenju po sprostitvi vseh pritiskov, omejitve in ovir v vsakodnevem življenju. Sedanje skrajno kritično ocenjevanje razmer na gospodarskem, političnem, kulturnem in socialnem področju izražajo mladi kot protest proti vrednotam: premoženje, socializem in samoupravljanje. Ali gre za pojav obupa, cinizma, relativizma ne moremo soditi, hipotetično pa je vzdrževanje takšnega odnosa v prihodnosti »voda na mlin« že preživetim pojavom kot so centralizem, birokratizem, tehnokratizem.

ZDRAV DUH V ZDRAVEM TELESU

Počitnice so tu. Kako krasna zadeva je to, lahko občuti vsak. Nadebudne glave, napolnjene z usmerjenim znanjem, se lahko odpočijejo in šolski zrak prepuštuje duhovom. Starši dobijo ob prihodu z dela doma že kuhano kosilo in tudi stanovanje je že pospravljeno. Skratka, vse je v najlepšem redu.

Tudi jaz doma kuham in pospravljam, vendar mi kljub temu ostane še veliko prostega časa. Zato sem se odločil, da se bom poleg prebiranja šund romanov in ostale srbohrvaške »prozne umetnosti« ukvarjal tudi s športom. Nisem mislil postati kakšen prvak, a tudi če bi hotel, mi ne bi uspelo. Namreč...

— Živijo! Kam pa greš? —

— Za šolo.

— Tam ne bo nič, ker so brigadirji tam nastanjeni.

— Grem pa v Podmežaklo.

— Počakaj me. Bova šla skupaj.

Odšla sva odiseji nasproti. Preoblekla sva se na nogometni tribuni, ki je bila zgrajena bogsigavedi katerega leta pred našim štetjem. Mislila sva igrati nogomet, a bi bilo bolje, če bi s seboj prinesla par kilogramov krompirja in ga posadila. Igrišče je tako kot njiva. Pa kritiziramo naše nogometaše. Zdi se mi, da bi jih bilo pametno poslati na "Seljačke olimpijske igre". Tam bi sigurno osvojili prvo mesto v štafetnem teku čez njivo.

Hotel sem se preizkusiti tudi v skoku v daljino, pa sem namesto v mivko priletel v lužo. Nič drugega mi ni preostalo, kot da se odpravim domov. Prijatelj je ostal in tvegati, da si

v najboljšem primeru samo zvijeno, saj je atletska proga enaka kot igrišče.

Ker je kopališče Ukova odprto, sem šel tja. Plačal sem vstopnino in ob tem izvedel za temperaturo zraka in vode ter za ime reševalca, ki mi bo pomagal v primeru, če bi se mi slučajno kaj zgodilo. V garderobi sem se preoblekel in plačal še tisto malo za čuvanje obleke. Ker se mi je mudilo v vodo, bi na mokrih ploščicah skoraj padel, a sem se ujel za ograjo. Varnost je torej zagotovljena. Zagotovljena sta tudi mrzla pijača in sladoled. Vsaj eno prijetno mesto na Jesenicah. Skoda je, da se ne da dobiti tistega denarja, ki bi omogočil izgradnjo pokritega bazena. Tako bi bila zagotovljena zdrava rekreacija čez celo leto, pa še PK Jesenice bi lahko dosegal boljše rezultate. Če ste slučajno bili na razstavi ob 40-letnici Športnega društva Jesenice, ste lahko opazili, da so jeseniški plavalci nekaj tudi nekaj pomenili. Zdaj pa so nekje na dnu. Pa ne zato, ker so slabi trenerji, temveč, ker se mladi nočejo vključevati v klube brez denarja. Raje gredo med hokejiste ali smučarje, ker vedo, da bodo imeli zagotovljene treninge čez celo leto in bodo brez problemov hodili na tekme.

Ko sem se vračal s kopališča, sem v kiosku kupil nekaj šund romanov. Obsojen sem na to, da bom še vedno prebiral kratkočasno čtivo, saj toliko denarja tudi nimam, da bi lahko vsak dan užival na kopališču.

Ščuka

PERMANENTNE VSTOPNICE

Hokejska kluba Jesenice in Kranjska gora obveščata vse svoje prijatelje in simpatizerje, da si lahko v avgustu preko sindikata ter v pisarni HK Jesenice v Podmežakli nabavijo permanentne vstopnice po 3.000 din.

Upravni odbor

TENIS KLUB JESENICE ORGANIZIRA ZAČETNI TEČAJ TENISA ZA MLADINO

Zaradi premajhne udeležbe bo tečaj potekal od 22. julija dalje s pričetkom ob 15. uri.

Tečaj bo trajal 20 ur. Cena za posameznega udeleženca je 1.500 din. Opremo priskrbijo udeleženci tečaja sami.

Prijave sprejema oskrbnik vsak dan na teniških igriščih v Podmežakli. Teniški klub Jesenice